

ПОЛИТИКИН

4.50

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

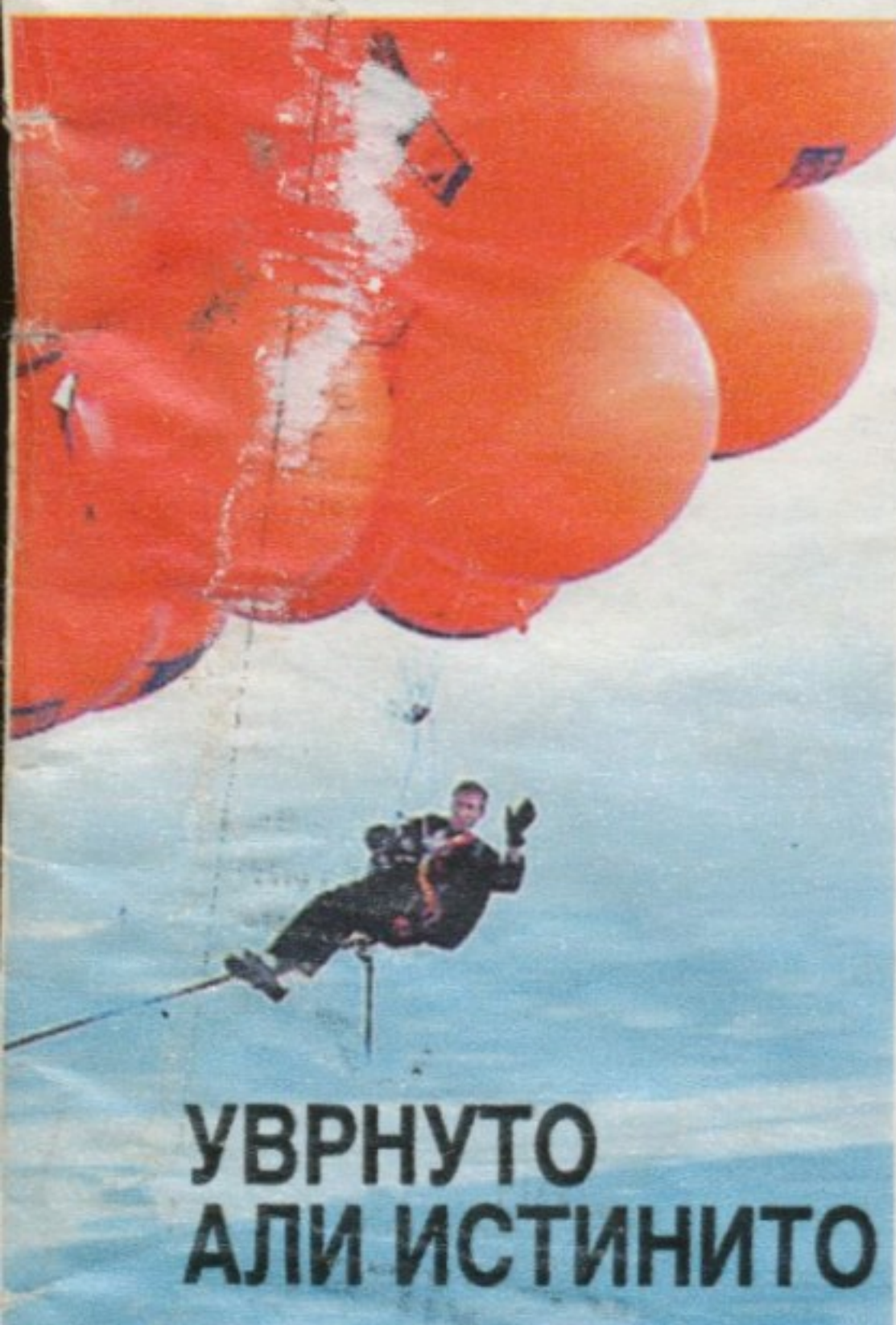

9 770032 339010

ЗАБАВНИК

20. 9. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2641

УВРНУТО
АЛИ ИСТИНИТО

Забавников 300:

НЕ БУДИТЕ ЗЛАТНОГА!

Велике
љубави
из
старе
Хеладе

За све од 7 до 107

СТОМАК НИЛСКОГ КОЊА

ДУГАЧАК ЈЕ 3 МЕТРА
И У ЊЕГА МОЖЕ
ДА СТАНЕ
ОКО 200
КИЛОГРАМА
ХРАНЕ.

Матенце назвао „поштанска поштомка“

застало је у улаку с поштом
и путовало више од 650
километара по држави Вашингтон
пре него што је стигло.

ТРИ ПУТА ВИШЕ КРВИ ОД СОПСТВЕНЕ ТЕЖИНЕ

МОЖЕ ДА УСИШЕ
КОМАРАЦ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●●кад пар рода први
пут добије потомство, пти-
це су тада још неискусне
и не умеју праведно да
расподеле храну између
своје деце тако да су пти-
ћи који се последњи изле-
гу увек гладни ■

●●●у једној студији објав-
љеној у Лондону тврди се да
ђаци који у својим учионица-
ма имају саксије са зеленим
биљкама боље и брже уче.
Објашњење: биљке допри-
носе повећању процента ки-
сеоника у ваздуху ■

●●●уколико се дуже кува,
парадајз ослобађа све више
ликопина, материје која шти-
ти срце, тврде амерички
стручњаци за исхрану ■

●●●данас највећи признат
број има научни назив „фан-
тастилијарда“: то је једини-
ца са 122 нуле. Теоријски
посматрано, број нула може
и да се повећа, али све што

●●●прву електричну пеглу на-
чинио је још 1912. године Ро-
берт Вајнтрауд, каснији осни-
вач компаније „Ровента“. Тек
после Другог светског рата,
1949, појавиле су се елек-
тричне пегле код којих је
помоћу термостата могао
да се подешава степен
загревања ■

долази после „фантастили-
јарде“ превазилази могућ-
ност људског поимања ■

●●●биљка од које се добија
сенф потиче из Индије где и
данас расте као дивља.
Здробљена зрна ове биљке
коришћена су за побољша-
ње укуса хране још пре 5000
година. Први „кувар“ у коме
су могли да се нађу савети
за коришћење сенфа поја-
вио се у 15. веку ■

●●●данас један од најоми-
љенијих напитака, „кока-ко-
ла“ је у почетку била зами-
шљена као средство против

умора и главобоље. Џон Пем-
бертон, лекар и апотекар из
америчког града Атланте, изу-
мео је рецепт за овај напитака
још 1886. године ■

●●●у Немачкој се продаје
5000 врста пива ■

●●●дијамант је тврђи од
свих осталих природних ма-
терија, па због тога многи
сматрају да је непролазан и
неуништив. Састоји се од
чистог угљеника и због тога
може да сагори на темпера-
тури вишој од 900 Целзију-
сових степени ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

КАМЕЊЕ

ЗА ПАУД

Добијеном Косовском битком 1389. године Турци су се коначно утврдили на Балканском полуострву, а Срби изгубили независност. Требало је скоро пола века да је поново стекну.

Пораз Србије није био само турски ратни успех, већ велики корак ка остварењу жеље над жељама свих каснијих турских владара да преко Србије, као преко замишљеног моста, најлакшим путем продру у Европу.

Тако је Србија наредних векова остала вазал Турске, али и кост у грлу турских султана намерних да се докопају првенствено Беча!

Тураци су се плашили и Руси, те су ратови између Турака с једне стране и Аустријанаца, Угара, Руса, па чак и Француза, с друге стране постали готово редовни. Свака од тих држава плашила се што за своје економске интересе, што за територије. А у тим и таквим ратовима кружило се најчешће и једно и друго.

Србе нико није питао шта желе, а шта не. Мали поробљени народ користио је велике силе само као повод да се објави рат Турској! А од силних „заштитника“ Србија је и те како патила.

Препади нису успели

Симбол Срба био је Београд. Ко је њега држао у покорности, имао је у руци и Србе и зато су се сви освајачи отимали о њега. Аустријанци су га три пута преотимали од Турака. Први пут владали су Србијом од 1686. до 1690, други пут од 1716. до 1738, а трећи пут од 1788. до 1791. године.

Кад су Аустријанци трећи пут освајали Београд, објавили су Турској рат 9. фебруара 1788. године. Видећи велики занос српског народа и жељу да се сам бори против окупног непријатеља, аустријски цар Јосип II одлучио је да српске добровољце окупи у посебан доброволачки корпус, такозвани Велики фрајкор. У почетку рата фрајкор је имао пет хиљада људи, али је временом тај број растао.

Јосип II желео је да упадне у Београд на препад и тако избегне крвопролиће. Задатак је поверио истакнутим фрајкорима. Само неколико њих знало је за цареву намеру. Петру и Јовану Новаковићу пала је у део обавеза да просуче бегење и градску утврђења, и да измере висину и дебелину зидина, а морали су и да прибаве кључеве неколико капије како би у ноћи између 2. и 3. децембра омогућили Аустријанцима да уђу у град.

Аустријска војска отиснула се лађама Савом и Дунавом и дошла под бегење града, али је изненада пала тако густа магла да се није знало у ком правцу ко пливи. Ипак, део војске се искрцао, али то су биле слабе снаге за напад. Аустријанци су се брже-боље вратили на лађе и отпловили.

Турци су похватили вође фрајкора, мучили их и на крају набили на колац.

Напад с 245.000 пешака

Други препад предузет је 17. јануара следеће године. Град је требало заузети изненада користећи растрганост турске посаде по предграђима. Према извештајима фрајкора, рачунало се да у граду има око 10.000 Турака. У самој тврђави редовно се налазило око 800 наоружаних чланова посаде. Било је предвиђено да се препад изведе мучњевито. Али, почела је снежна мећава и сви покушаји да се војска лађама спусти Савом и Дунавом пропади су.

Срби су се истакли и у том препад и опет многи допали Турцима у руке. Њихова измучена тела завршила су набијена на колац.

Готово у свим борбама фрајкора истицао се њихов вођа Коча Анђеликовић, трговац из Ковина. Погинуо је за време аустријско-турског рата те године, али је његова смрт обавијена велом тајне. Да ли је погинуо у боју или су га Турци заробили и мучили до смрти, не зна се.

Више се није имало куд – Аустријанци је очекивао пресудан и жесток окршај с Турцима у борби за београдску тврђаву, односно Београд. Аустрија је у поход на Београд повела

Никада београдска тврђава није освојена брже и са мање жртава. Била је то, уједно, и најчаснија предаја једног њеног заповедника, а пораке-нима је чак враћено оружје

Ернст Гидеон Лаудон

245.000 пешака и 36.000 коњаника. Велика сила.

Команду над аустријском војском преузео је фелдмаршал Ернст Гидеон Лаудон (1717–1790) који је војевао скоро цео живот. Дуго је био на челу трупа у Лици, односно Војној крајини.

Војничку каријеру Лаудон је започео у руској војсци. Желео је да ступи у пруску војску, али како се његов изглед није допао владару Фридриху II, добио је место капетана у Тренковом пандурском корпусу у Бечу. Затим је постављен за капетана. Личног граничног пука у Карлобагу да би напредовао сходно својим херојским држању, предузимљивости и командним способностима. Дограо је до чина генерала а затим и до фелдмаршала. Војску за напад на Београд преузео је од

фелдмаршала Хадика. Историчари тврде да је Лаудон, уз Еугена Савојског, најславнији војсковођа аустријске војске.

Лаудонова војска прешла је у Србију из Беле Цркве 11. септембра 1789. године. Београд је заузет 30. септембра, а 8. октобра заповедник тврђаве Осман-паша предао је кључеве Лаудону.

У тврђави је било око 6000 Турака који су положили оружје. Ево шта је о току борбе за Београд забележио један аустријски официр...

5. октобра 1789.

Рано ујутру у 8 сати дошао је генерал Лаудон у откопе и издао налог батеријама за напад. Изгледало је као да су се отворила врата пакла. За један сат демонтиране су све

Забавник

два освајача

ОДНОВ СПОМЕНИК

Die Übergabe der Festung Belgrad an den K. 1789. A. die zerstörte Festung, B. die kaiserliche Wappen ablegt, C. der K. K. Feldmarschall Freiherr von

K. Feldmarschall Freiherrn v. Laudon D. 8. Octo. C. der Pascha von Belgrad, D. die Garnison die ihre Laudon, E. die kaiserliche Wappen ablegt in 2. Colonnen.

Гравире која приказује тренутак када Турци предају Београд барону Лаудону

непријатељске топовске батерије. Пашина кућа запалила се неколико пута...

7. октобра 1789.

Пред откопима се јавио Турчин с белим барјаком и тумачем. Изашли су до половине прекривеног пута и затражили да говоре са неким од одговорних аустријских официра. Турчин је дошао под заштитом белог барјака. Тумач му је рекао: „Иако је нашем врховном команданту дојавила ваша окопост, ипак вам он, на вашу јучерашњу молбу, као задњу милост даје шест сати уместо петнаест дана! Ако се не предате, даље не рачунајте на услове!“

Чим је потписан уговор о предаји, победницима је отво-

рена једна капија и предан сав ратни материјал. У извештају Осман-паше записано је да се у том часу у тврђави налазило 26.000 становника. Лаудон је паши предао писмо у коме изјављује да су се Турци часно борили, а предали су се када је било јасно да је свака даља борба узалудна!

Једу пиринач из супе

Лаудонова војска прославила је освајање Београда на веома свечан начин. Свечаностима су присуствовали и побеђени Турци. На свечаном ручку у Лаудоновом стану био је и Осман-паша са 30 турских официра и значајних личности. „Чудни су ти Турци, за време ручка рукама су јели и пиринач из супе!“, записао је аустријски официр.

Иако је турска војска има-

ла право да напусти тврђаву под оружјем (враћено им је!), ипак је било мучно гледати их. „Тешко побеђенима!“, узвикнуо је један аустријски пуковник.

Официр који је водио дневник приметио је:

„Никад Београд није освојен са мањим бројем жртава. Увек су најпре хиљаде морале да погину да би се победник попео на београдске зидине! Нико није освојио Београд тако брзо и безболно као Лаудон! Београд, главни град Србије, владар Дунава и моћни ослонац Порте сада је у рукама Ђесароваца. Бесмртни Лаудон, заслужни војсковођа пред очима задивљене Европе извео је освајањем Београда мајсторско дело овог војничког генија!“

Лаудон је умро 1790. године у Нојтичину у Чехословачкој.

Одатле су његови посмртни остаци пренети у мало село Халерсдорф крај Беча. Гроб се налази у парку који је припадао Лаудону и у облику је високо уздигнутог саркофага. У дну је фигура ратника с главом наслоненом на руку и изразом бола на лицу. Лезо и десно су натписи на металним плочама.

Занимљивији је споменик удаљен неколико стотина метара од гроба. Има главну, средишњу плочу од мермера и неколико бочних с турским текстовима. У једном пише:

„Овде прикупљено камење потиче из Београда... Све ово донето је као ратни трофеј после Лаудоновог освајања Београда 1789. године. Камење се препоручује па-жњи!“

Миленко Тодоровић

ЗЕМНИК

20. 9. 2002.

Да ли је енглески

Два речника у глави

Можда ће се у будућности говорити на два језика, као што је то случај са скандинавским земљама где се говоре фински, дански, шведски, норвешки и уз то – енглески. Можда ће тако бити у целом свету. Када бисмо говорили на два језика, ослободили бисмо се националног шовинизма. Два језика су два начина за осећање свемира. Јер, језик није збир синонима, какво нам уверење стварају речници. Он је више од тога: то је начин на који осећамо свет. А то се опажа код многих речи које се не могу превести...

Овако је о будућности светских језика, пре нешто више од четврт столећа, говорио славни аргентински приповедач Хорхе Луис Борхес, и сам писац једног великог светског језика. Можда ни те, 1976. године није било тешко наслутити да ће енглески врло брзо надмоћно владати светом. Али, понекад блиска будућност може бити невероватнија од сваког предвиђања: најновија истраживања која су спроведена у земљама Европске заједнице говоре да ће 2050. године енглески говорити бар половина житеља наше планете. Што се саме Европске заједнице тиче, енглески ће вероватно постати заједнички језик споразумевања у земљама чланицама. Да ли то значи да ће убрзо нестати велики и значајни светски језици као што су француски, италијански или немачки?

Ово питање можемо поставити и у Борхесовом стилу: да ли ћемо сви на исти начин осећати свемир?

Сматра се да језик нестаје заједно са заједницом која

Истраживања говоре да ће за пет година, дакле 2007, сто одсто младих узраста од 6 до 19 година обавезно учити енглески. Једноставније речено – сви. Ако је тако, ево и неких нових начина да га што лакше савладамо

КРОЗ РАЗГОВОР

Они који бар мало знају енглески могли би да користе метод CLIL (Content and language integrated learning). То је метод по ком се енглески језик учи тако што се човек њиме служи, што га говори, пре свега у групи. Потребно је, међутим, да стално буде присутан и професор енглеског језика који би исправљао грешке. Јер, тема разговора не мора бити енглеска граматика. Могуће је учити нешто сасвим друго, историју, на пример, али на енглеском. Овај начин учења показао је изванредне резултате у Швајцарској. У појединим предузећима, на пример, приликом свакодневних састанака запослени се споразумевају искључиво на енглеском језику ■

говори тај језик. Дакле, ако народи остану, неоправдана је бојазан да ће и одређени језик нестати. Језик је оно са чиме се одређени народ поистовећује. У Шведској или Холандији, упркос истовременој употреби енглеског, матерњи језици нису заборављени. Ипак, занимљиво је шта ће у будућности бити са језицима. Борхес је, уосталом, рекао: „Свака земља има језик какав заслужује“.

На послу – енглески, код куће – матерњи

Занимљиви су подаци који говоре о томе на који начин ради мозак људи који користе два различита језика. Наиме, нема страха да ће особе са два „матерња“ језика побркати језике јер постоји нека врста филтера између њих. Као да човек у глави има два речника. Они се не отварају истовремено, већ сваки посебно. Некада су неуролози сматрали да постоје две области у мозгу за два различита језика, а сада је извесно да је реч само о једном делу мозга – за све језике.

Безмало 80 одсто становника Европске заједнице између 6 и 19 година данас обавезно учи и енглески језик. Треба имати у виду да је 1995. године тај постојак био знатно нижи: енглески је у Европи учило тек 55 одсто младих. А 2007. године? Резултати истраживања говоре да ће за пет година 100 одсто младих узраста од 6 до 19 година обавезно учити енглески. Једноставније речено – сви.

Сматра се да енглески језик данас говори 650 милиона људи. Енглески је и службени језик 85 одсто међу-

језик будућности?

Немачкој и Француској основали су бројне организације које се боре против прекомерне употребе енглеских речи. Али, без обзира на протесте који су све чешћи и у Шпанији, на пример, сва је прилика да хрлимо ка једноставнијем начину говорног споразумевања, чему нас учи и Интернет. Поред матерњег, енглески ће стога бити неизбежан. И? Боље је онда одмах узети књигу у руке! Међутим, баш када је о савладавању страног језика реч, старински начини учења сада се сматрају превазиђеним.

Искуства

Учионице са петнаестак ученика и професором који их подучава испред табле – то је прошлост или, боље речено, узалудан посао, тврде поједини лингвисти. Можда овај пут и није сасвим исправан, бар што се основа граматике тиче – кажу други. Слажу се у једном: довољно је тридесет часова енглеског да би ученик који полази од нуле могао у потпуности да усвоји граматичку основу. Но, групе не би требало да имају више од четворо или петоро ђака, а час би требало да буде непрекидни разговор ученика и професора. Нема досаде, нема пропуштених минута, дремања или расејаности... То је изузетно важно за оне којима би страни језик био допунски час: после школске наставе или обавеза на радном месту човек је у стању да упамти тек петнаест одсто онога што чује! А уколико је и сам учесник разговора, ствари се мењају. Важан је и број часова. Истраживања

По свој прилици, енглески је језик којим ћемо се у будућности сви користити. Међутим, то вероватно неће бити савршен енглески који се говори у Енглеској, већ нека врста „интернационалног енглеског“

народних организација. Верује се да ће он врло брзо постати пословни језик у Европској заједници. Остали ће бити „породични“ језици. На радном месту споразумеваћемо се дакле на енглеском, служићемо се енглеским, а матерњим – код куће. Ако се овакво предвиђа-

ње оствари, нестаће и свака дискриминација међу језицима јер ће, у односу на енглески, сви остали језици бити мали: и француски и немачки, руски, шпански, једнако као и српски...

Забринути због претеће надмоћи енглеског, борци за очување матерњег језика у

ПРИЧЕ И МУЗИКА, ОПУШТАЊЕ

Човек боље учи када је опуштен. Ове претпоставке држи се метод назван „сугестиопедијским“. Измислио га је један бугарски психотерапеут, а однедавно се са запаженим успехом користи у Русији, САД и Немачкој. Наменен је онима који већ познају енглески језик. Студенти су заваљени у наслоњаче, а професор уз тиху и угодну музику полако чита причу на енглеском. И тако три сата дневно. Резултати су изванредни ■

УДВОЈЕ

Најлакши начин да научите да пишете на енглеском језику јесте да почнете да упућујете писма на енглеском путем електронске поште. Добро би било да нађете неког вршњака који живи у земљи у којој се говори енглески језик. И онда отпочнете свакодневно дописивање путем електронске поште. Уколико тај ваш пријатељ из даљине жели, на пример, да научи српски, онда још боље. Ви исправљате његова писма, а он ваша.

ЈЕЗИЦИ НА ИНТЕРНЕТУ

Енглески је најраспрострањенији језик на свету, бар што се тиче Интернета, односно сајтова на Интернету. Али, сматра се да ће број сајтова на кинеском идуће године бити удвостручен, као и број кинеских корисника Интернета.

Испроведена у основним школама у Италији показала су да су енглески језик знатно боље савладали ученици који су имали пет часова недељно у трајању по тридесет минута него они који су два пута недељно учили по два сата.

На Интернету постоје многи сајтови који нуде неку врсту подучења страног језика, ту су и компјутерски дискови. Стручњаци сматрају да су ове методе тек делимично делотворне и да је њихов основни задатак да науче ђака да се сам сналази. А то је далеко од стварног познавања језика и могућности споразумевања.

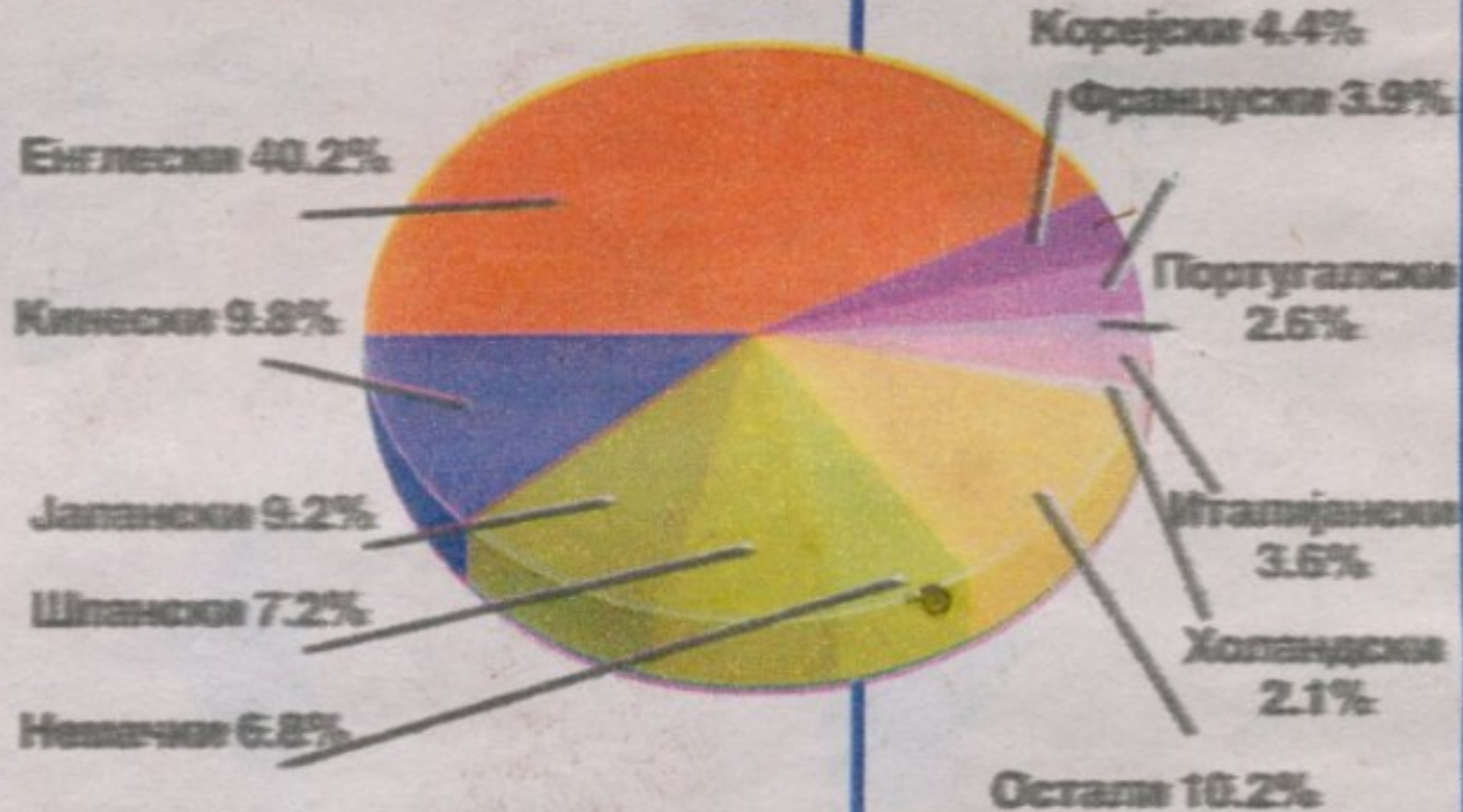
Без обзира на нове начине учења, постоје људи којима језици једноставно „иду“ и они лако савладају по неколико страних језика. За разлику од њих, има и оних који би радије решавали најсложеније математичке проблеме само да их нико не тера да кажу ниједну реч на „туђем“ језику. Да ли заиста постоје људи који су надарени за учење страних језика?

Много тога зависи и од човека самог. Језик лакше савладавају људи отворене природе који се не плаше грешака, не стиде се да говоре страни језик иако га довољно не познају, некада чак и уз помоћ гестова. Њима је лакше да савладају прву фазу учења, што не значи да ће постати и добри познаваоци страног језика. Затвореније особе имаће у почетку тешкоћа, али ће им касније, уколико буду темељно проучавали страни језик – бити лакше.

Важна је и улога професора. Уколико учитељ страног језика кажњава ђака, истичући колико је грешака имао,

тај професор неће постићи никакав успех. Грешке се не броје, нити кажњавају. Грешке се исправљају. Кажњавањем и slabим оценама професор страног језика може чак да за дуги низ година онеспособи мозак ученика, помажући лучење стероида који успорава памћење речи, граматике и синтаксе. Жеља је ипак изнад свега: уколико ће вам знање страног језика омогућити неко лепо путовање у иностранство или бољу плату на радном месту, ви ћете тај језик учити са задовољством.

За оне који се ипак плаше учења страних језика, ево и утеха. Најављено је да ће се до 2007. године у употреби наћи „аутоматски преводилац“. О чему је реч? О мобилном телефону који ће бити у стању да преводи једноставне речени-

це, неопходне за споразумевање, пре свега у туризму. Али, убрзо ће бити оспособљени и за пословне разговоре.

М. О.

Ево како изгледа однос међу језицима на светској компјутерској мрежи

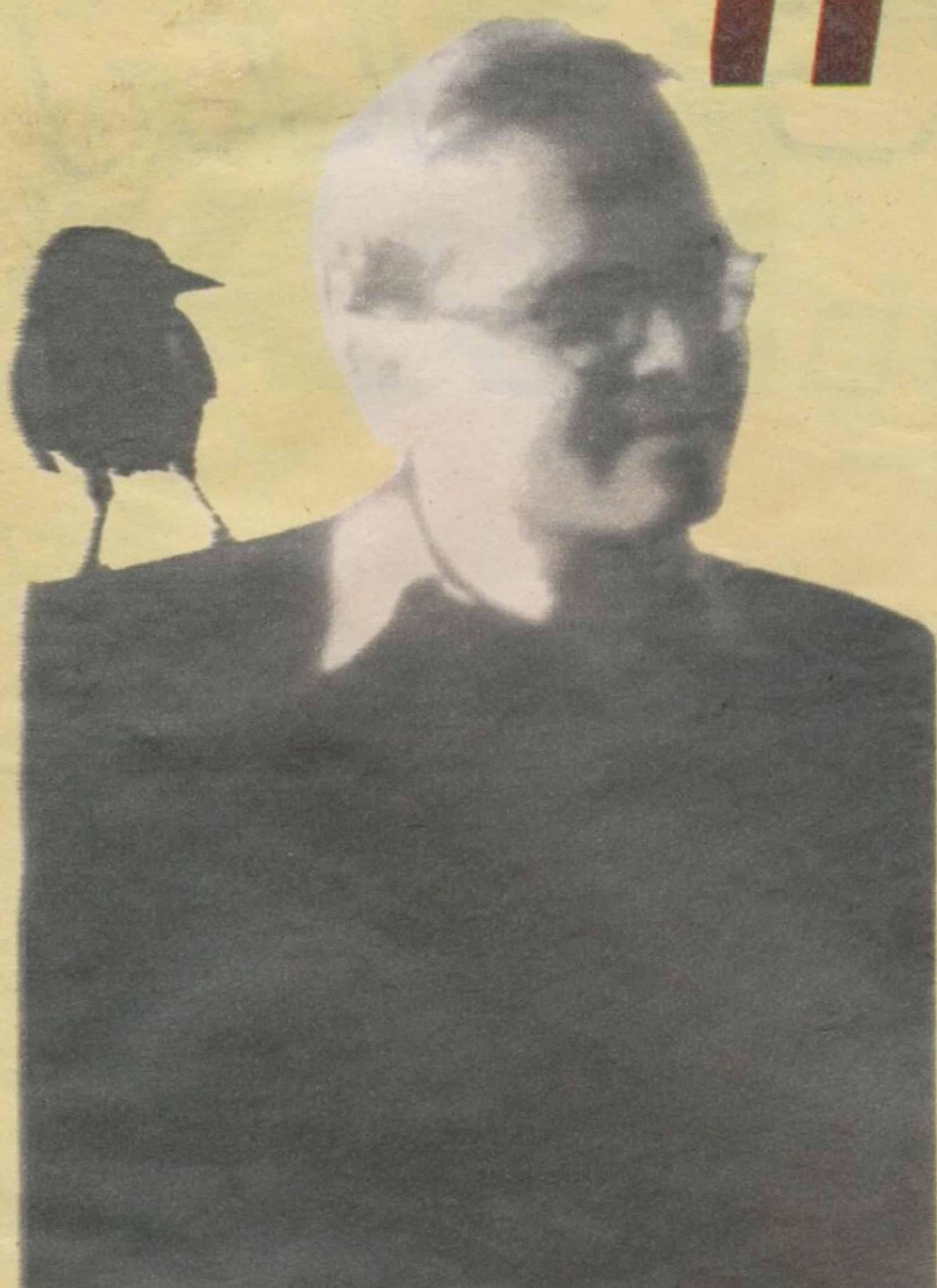
РЕЧИ И ПОКРЕТИ

Називају је техником тишине будући да професор енглеског готово да и не говори. Он минимално покушава да подстакне ученике на разговор показујући им фотографије. Поред тога што говоре, ученици истовремено покретима дочаравају оно о чему причају. На пример, ако кажу узимају оловку, онда ће заиста и узети оловку у руке. Сматра се, наиме, да позак боље памти уколико су покрети и речи усклађени.

**ВАЖНО JE
ЗНАТИ
КО СИ!**

ТРУМАН И ЊЕГОВА ЛОЛА

**Боравећи на Сицилији, чувени
Њујорчанин добио је
необичан поклон: тек излегло птиче
подсечених крила...**

Амерички писац Труман Капоте (1924–1984) славан по делима „Доручак код Тифанија“ и „Хладнокрено убиство“, познат је и по томе што је био нека врста ствараоца велеградоког друштвеног живота. Њујоршки ресторани и дискотеке најбрже су улазили у моду уколико би у њих залазио Капоте са својим друштвом. Ништа мањи утицај нису имали он и припадници његовог „круга пријатеља на модне и сликарске трендове, успон холивудских звезда и уопште начин живота мегалополиса какав је Њујорк.“

Мерилин Монро, Елизабет Тејлор или Џеки Кенеди сматрале су привилегијом појавити се у Трумановом друштву. Двојица његових пријатеља, Џон Кенеди и Роналд Реган, постали су председници Америке, а „Стоунс“ и Дилан оцењивали су своје наступе у Њујорку као успешне тек ако би се у публици појавио Капоте.

„Звезикање потпетица по градоком плочнику најлепша је музика“, говорио је овај персоник Њујорка тврдећи да је

најхуманије живети у џунгли на асфалту.

„Он је мит са својим прозорима и улицама из којих избија пара. Он је идол чије су очи семафори који намигују нежнозелено или цинично црвено. То је острво које плови у речној води као дијамантока санта леда. Зовите га Њујорк, насловите га како год вам драго, име једва да нешто значи. Јер, ступајући у њега из неке друге веће стварности, само сте у потрази за Градом, за местом да се сакријете, да изгубите или нађете себе и сан у коме можете да докажете да можете упркос свему нисте ружно паче, већ предивни и вредни љубави.“

Мање је познато да је Капоте снагу коју је лично „упумпвао“ у Њујорк и његова „важна места“ црпео из природе и бескрајне љубави према животињама. Посебно место припада Лоли, таврану кога је добио током свог боравка на Сицилији. Лола је ухваћена у оближњој шуми и предата као необичан божићни поклон комшији који је закупио читаву раскошну

вилу у планини да би неколико месеци провео у размишљању, читању и писању окружен својим писма које је на Сицилију довео чак из Њујорка. Тавран Лола стигао је ту као тек излегло птиче подсечених крила. И мада му је пријатељица говорила да је тавран паметнији од папагаја или коња, отмени Њујорчанин прихватио је птицу пре као подсмех или казну.

„Птицу сам држао затворену у једној сувишној, ненамештеној соби, држао сам је ту закључану као некаквог лудог рођака. Мислио сам: па, њена крила брзо ће нарасти, а онда ће моћи да оде даље...“

Али, растући уз поје, Лола није научила да лети.

У ствари, одбијала је да то чини. Више јој се свиђало да хода. Када су пси одлазили у шетњу, она је окакунтала уз њих. Једног дана пало ми је на памет да Лола не зна да је птица. Она је мислила да је пас. Грацијела се сложила и обоје смо се смејали; сматрали смо то заносном смицалицом, ни једно ни друго нисмо могли предвидети да ће се то погрешно схватање свакако окончати трагеди-

јом: зла коб што чека све нас који одбацујемо сопствену природу и упорно настојимо да будемо нешто друго, различито од онога што јесмо“.

Лола убрзо постаје Капотјева љубимица и добија почасно место у његовом животу. Штавише, спава, попут живог кералдичког симбола, на узглављу кревета, тачно изнад његове главе.

А онда су се Капоте, Лола и пси вратили у траг и... десила се трагедија. Преплашена, на тераси солитера, Лола се оклизнула и пала у провалију... Мада је тада већ била одрасла птица са опромним крилима, то је није спасло кобног краја. И у овом пресудном тренутку Лола, мислећи да је пас, није ни покушала да рашири крила и полети.

Лолина смрт дубоко је потресла Трумана Капотјеа. У једном ъујоршком магазину објавио је тада својеврсну параболу о томе колико је важно да знамо шта смо и ко смо у ствари, без обзира како нас околина прихвата: да ли смо птица или пас или... Да не бисмо пали у провалију као Лола

Веља Павловић

СРЦЕ НА

КОСА ЗА ДУШУ

У летњим месецима храм у месту Тирупати, у близини Мадраса, врви од ходочасника. Божанству Венкатесвара свакодневно се поклони и по 25.000 Индуса који у знак поштовања и понизности жртвују своју косу. Више од шест стотина бербера и фризера ради без прекида. Треба ошишати толике главе! Коса се у храму прикупља и, на великој лицитацији, продаје једном годишње. Купци су углавном инострани власуљари мада и домаћи фризерски откупљују косу и од ње праве дугачке уметке попут овог на слици, познате као „вени“. Индуски ње их носе на венчањима или о великим празницима ■

У Непалу многи свакодневно једу полужива јаја јер верују да она утичу на добро здравље. У развијенијим земљама људи настоје да не поједу више од два недељно будући да лекари тврде како ова намирница, у већим количинама доводи до повећања холестерола. Док се не утврди шта је сасвим тачно, јапанска фирма „Ах-Нест Инк“, али и неке друге, смислила је како да се јаје на око припреми на необичан начин. Посебна модла претвара јаје у срце, детелину са четири листа или звезду ■

У РАЗДЕЉАК ТЕ ЉУБНИМ!

У Непалу је добро познато да девојци која дуж раздељка има црвену линију нико не сме да се удвара. Зна се да је она неком обећана или је већ у браку. Синдур, како називају боју која се добија од цинобера, свакодневно се наноси на раздељак. Та линија широка је између два и десет центиметара ■

ОЖО

Има нас разних. Неки се намерно шишају до главе, други стрепе над сваком власи плашећи се ћелавости, удишу ваздух из конзерве, перу руке сапуном од земље или челика и свађају се треба ли јести јаја...

ДРВЕНИ ТЕПИХ

На први поглед изгледа као обичан тепих, али овај ћилим ипак је другачији. Прави се од коре дуда и користи само у посебним приликама. Дрвени тепих или „тапа“ може да се набави једино у краљевини Тонго. Жене које их праве, и то ручно, остављају ове простирке у природној боји или их исликавају најразноврснијим шарима ■

ПОДНАЦИОН:
ЗАБАВНИК

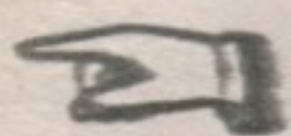
20. 9. 2002.

ЧЕЛИЧНИ ИЛИ ЗЕМЉАНИ САПУН?

У неким колумбијским селима прави се сапун од коре дрвета, животињске масноће и посебне врсте земље који је, кажу, непревазиђен у отклањању перути и spreчавању опадања косе. И у појединим апотекама у Француској може да се купи јединствен сапун, али – од челика. То је „деос“, а отклања, тврде произвођачи, све непријатне мирисе. Челичним сапуном добро се под водом протрљају руке и зачас нестају мириси белог и црног лука, дувана... ■

— једанаест

МАГАРАЦ У УСТИМА

У Мексику није неуобичајено видети човека како дуго, дуго нешто жваће и премеће по устима. Вероватно покушава да савлада такозвани чито — комад осушеног магарећег меса које се обично зачини чилијем јер је познато да Мексиканци једу изузетно љуту храну. Сваки од њих поједе годишње, у просеку, осам килограма чилија, а не може ни без магарећег меса. Тврде да је изузетно здраво јер побољшава циркулацију, ослобађа главобоље и чува од стреса ■

ЧИСТ ВАЗДУХ НА СЛАМЧУНЦУ

Није лако дисати пуним плућима у Токију — главном граду Јапана — у коме живи више од дванаест милиона становника. Због загађености ваздуха фирма „Даидо Хокусан“ смислила је како да помогне суграђанима: продајући чист кисеоник у конзервама с посебном пумпицом. Из „Даидо Хокусан“ саветују ипак да не

треба брже-боље потрошити сав кисеоник који може да потраје два минута ако се непрекидно удише. Кад човек осети да дише као риба на сувом, довољно је да конзерву принесе лицу и држи је десет до двадесет секунди. Ослабаје се као препорођен ■

ЛАКШЕ ЈЕ УЗ ПАТКА ДАЧУ

Једно од четворо деце у Аустралији болује од астме. Кад малишан добије напад гушења, неопходно је да удише вентолин, лек пакован с посебном пумпицом, али неким је непријатно да то раде у друштву. Зашто слабост не би претворили у предност, помислили су фармацеути у Аустралији и тако су од пластике направљени познати ликови из цртаћа. Кад се патак Дача или Барт Симпсон ставе на вентолин, лек и делује и изгледа „кул“ ■

ОБУЦНТЕ СЛУШАЛНЦУ!

Има људи који непрестано стрепе да се не разболе. Вирусе и остале невидљиве микроорганизме виде на све стране! Имајући то на уму, Елизабет Вилкис из калифорнијског града Гарденије почела је да прави разнобојне навлаци за телефонске слушалице. Да су корисне тамо где у соби ради, и служи се телефоном, много људи — јесу. Вилкисова има и сајт на Интернету: www.cleanacall.com. Цена паковања са двеста навлака износи четрдесет један долар ■

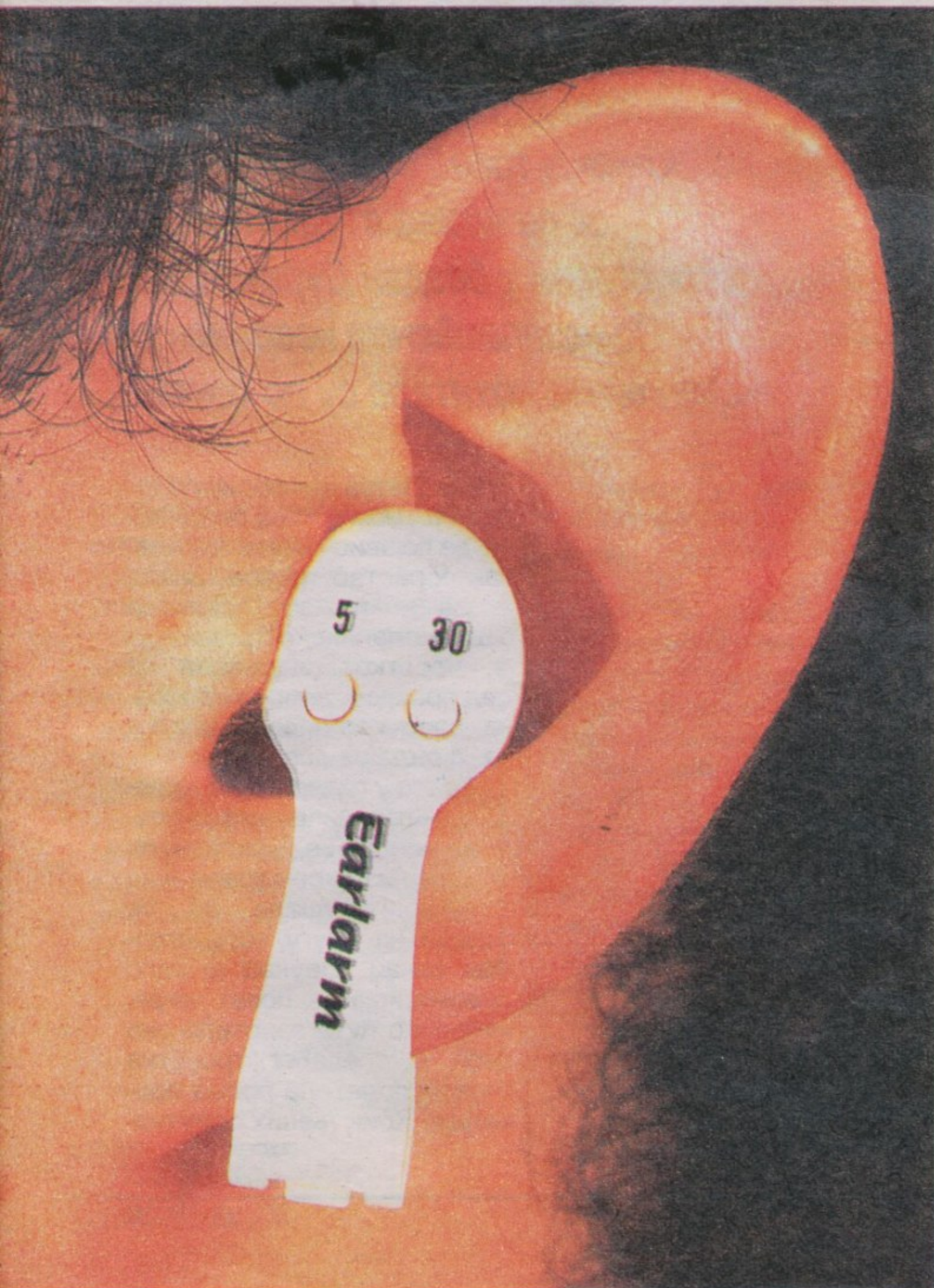
СМРТ ВАШКАМА!

Кад се у коси појаве гњиде, јајашца вашки, то је знак да ће се и оне убрзо размилети, а онда је веома тешко ослободити се те напасти. У Израелу је начињен чешаљ на струју који, пронесе ли се глас да су се у неком вртићу или школи појавиле вашке, девојчице и дечасти провлаче кроз косу замишљајући како ово мало плаво чудовиште звано Роби трага за вашкама и уништава их на лицу места ■

БУДИЛНИК У УХУ

Кратак предах на послу много значи, тврде научници. Ова справаца добро ће доћи онима који желе да одспавају за време паузе. Уз „драларм“ (ушни аларм) могу да буду сигурни да ће се пробудити на време. Његов звук тако је јак да може да вас пробуди и из најдубљег сна. Аларм може да се подеси на пет минута или на осам сати, по жељи, а послужиће и домаћицама да их благовремено опомене да је меко кувано јаје готово или да колач треба да се извади из рерне ■

ДЕВНЧАНСКИ ЧАЈ

У бољим продавницама хране у свету може да се купи чај „јин цен“. Сматра се да је један од најскупљих чајева на свету – један килограм стаје 900 долара. Зашто је тако драгоцен? Кажу да у кинеској провинцији Фуџијан сваки листић овог чаја ручно беру девице ■

ЗАДОЈЕНИ ОД ДЕТНЊСТВА

Како некога навикнути да од мноштва напитака одабере баш твој, запитали су се у компанији „Пепси“ и досетили се да направе бочице попут оних из којих бебе пију млеко. Дете које од најранијих дана гледа флашицу с натписом „Пепси“, можда ће, кад одрасте, пити баш овај безалкохолни напитака, а не неки други. Ове бочице фирме „Пепси“ прави од 1992. године ■

Припремила
В. Софреновић

тринаест

ЖИВОТ ПИШЕ
ДРАМЕ

КРИК ЈАЧИ ОД ГРМЉАВИНЕ

Овог лета као да су сви ђаволи света били намерни да својим ђаволицама управо на Дурмитору кажу одлучно „да“. Мало је било дана када се с врхова моћне планине, изненада, не би прикрали облаци праћени грмљавином. Лепо прозрачно јутро зачас би наликовало тмурном јесењем предвечерју. Склањајући се на сигурно, људи би зловољно мрмљали да се, ето, ђаволи поново жене и то баш на месту где се, по предању, богови одмарају, чак и придремају. Наиме, неки име Дурмитор везују за италијански глагол dormire (спавати).

Ни у среду, 10. јула ове године ђаволи нису дангубили. Након сунчаног преподнева магла праћена кишом и грмљавином у свој поход на Жабљак кренула је с ону страну Међеда, познатог врха изнад Црног језера и убрзо захватила читаву варошицу.

Тридесетогодишњи алпиниста Батрић Бањо Грбовић, један од осморо сталних чланова месне Горске

службе спасавања, нервозно се врпољио у лепој брвнари у центру Жабљака. Као шеф Бироа за туристичке информације, знао је да, док не прође невреме, нико од посетилаца неће закуцати на његова врата, али је као већ искусан планинар знао и то да је овакав дан и те како опасан за многе не баш највештије шетаче које су дурмиторски врхови неодољиво привлачили. Ваљда ће умети на време да се склоне, тешио се...

У међувремену, горе на Малом Међеда, одмах испод горостасног Међеда, на 2223 метра над морем, група веселих чешких туриста хитала је према подножју Савиног кука где су намеравали да предахну. Киша праћена таласима магле није их много бринула. Већ пети дан су, са шаторима и врећама за спавање, крстарили масивом Дурмитора и чинило им се да га добро познају. Уосталом, највећи део стаза уредно је обележен црвеним кружићима на сваких двадесетак метара. Тешко би ту залутао и онај који је с

**Само један неопрезан корак
на склиској трави био је довољан
да се чешка студенткиња
стрмоглави у бездан Дурмитора.
По незапамћеном невремену
њене колеге похитале су по помоћ**

асфалта први пут крочио у планину. А они, веровали су, имају драгоценост с Татри.

Огромни ранци на леђима као да су им, успоравајући их, опакшавали спуштање низ окомиту шумску стазу склиску од кише и нанесеног блата. Змијолику колону предводила је Петра Франова, двадесеттворогодишња студенткиња из Прага, уверена да најбоље име да чита знакове шуме. Уосталом, чешки студенти, снабдевени одговарајућим картама, волели су да се измењују на челу колоне у покушају да и на тај начин потврде да су сви равноправни.

Опрезно бирајући где да

стане, Петра се пробијала густом шумом у којој би се понегде појавио омањи проплак обрастао травом. Знала је да је то, због склиске оштре планинске траве која је, неретко, подсећала на лед прашких зимских двора, нарочито опасан део пута. И онда се догодило.

Никога у гојзерицама, нарочитим ципелама за планинарење, склизнула је низ бусен траве. Кад је покушала да се ослони на другу ногу, огроман ранац повукао је тело девојке која се, попут чигре, неколико пута завртела око себе и следећег тренутка главом полетела према провалији. Крик њених сапутни-

ПОДРУЖНИК

ЗАБАВНИК

20. 9. 2002.

Илустровао Драгутин Њежић

ка надјачао је грмљавину. Клизећи низ пропланак Петра је улетела у сипар, својеврсни камени поток, и наставила свој погибелњи пут. За њом је пошла и лавина камења које је покренуло њено тело.

После стотинак метара, изнад саме провалије, тело се, као неким чудом, коначно зауставило. Ранац је остао закачен за жбун кроз који је пролетела и само се, пре злокобне тишине, неколико каменова из сипара лењо откотрљало поред ње и одлетело у бездан. Опрезно, готово пузећи, троје најприближнијих чешких студената спустило се до своје несрећне колегинице. Била је сва у крви, чудно искривљеног врата. Само по повременим, непрекиданим јецајима знали су да је још жива. Али, колико ће још издржати? Магла праћена правом кишном завесом није дозвољавала ни да виде оне који су, скамењени, стајали на врху пропланка. Петру Франову једино су могли да спасу лекари у болници, а најближа је – знали су то на основу карата – била далеко. Ваљало је, што је могуће брже, стићи до првог телефона и обавестити полицију или Горску службу спасавања.

После кратког договора и летимичног погледа на карту, двојица најодлучнијих кренула су у два правца: један десно према Савином куку и ресторану куда су се

и запутили, а други право доле ка Црном језеру, где се такође налазио ресторан с телефоном. Па ко први стигне кроз кишу, маглу и непознато. Било је тачно 14 сати...

Батрић Бања Грбовић управо се спремао да се кроз кишну завесу пробије до куће у самом центру Жабљака кад се огласио телефон. С друге стране жице био је Зоран Војиновић, шеф станице дурмиторске Горске службе спасавања која је иначе огранак нишкићког „Јаворка“, наше чувене службе спасавања у планинама. Кратко му је рекао да га је управо звала полиција и обавестила га да им

Није било времена за окупљање и других чланова екипе. Њих двојица мораће сами, уз одговарајућу помоћ полиције. Убрзо је „лада нива“ с петорицом путника кренула према циљу. Понели су све неопходно за прву помоћ. Уз неизоставна носила, наравно, Невреме је и даље беснело.

Цип је послушно скакутао ливадама, камењаром, завукао се потом на шумску стазу и, савлађујући нагиб који

зне и тако их спречи да стигну и на време укажу помоћ.

Пола сата касније, све чешке студенте нашли су на окупу. Преостали су се, на име, спустили до несрећне девојке начинивши својеврстан круг. Чак су, упркос јакој киши, успели да запале ватру верујући да ће је њена топлота бар колико-толико утешити. У страху да је повредила кичму и да сваки па и најмањи покрет може да буде кобан, нису је

Онда би се, онесвешћена, за тренутак примирила и будила уз крклање. Било је јасно да јој је хитна помоћ лекара неопходна. А она је могла да стигне само с неба, које као да се отворило.

Један од полицајаца затражио је помоћ старешине, а он одмах назвао специјалну јединицу МУП-а у Подгорици. Једино хеликоптер може да спасе живот Петри Франовој, само што не може да се спусти ту где се девојка налази, посебно не по таквој магли. Ваљало је, дакле, прашку студенткињу на носилима однети до заравни удаљене пола сата лаганог хода и молити се да се магла разиђе.

Уз натчовечанске напоре, знајући да јој сваки несмотрен покрет изазива бол, Војиновић и Грбовић успели су да Петру Франову положу на носила. Нема поворка у којој су њих четворица несрећну студенткињу носила између себе, пазећи да по склиском тлу не направе погрешан корак, за пола сата стигла је на договорену зараван.

Мада је до звука летелице прошло тек петнаестак минута, спасиоцима – али и Чесима – чинило се као да чекају данима. На срећу, скоро истовремено са буком хеликоптера и магла се разишла на другу страну односећи са собом и кишну завесу.

Из плаво-белог хеликоптера истрчали су лекар и медицински техничар. Петра Франова већ је била у коми. Најнужнија лекарска помоћ није потрајала ни пет минута, а девојка је, уз боце инфузије и маску за кисеоник, већ била у летелици. Након четрдесет пет минута хеликоптер се спустио у двориште Клиничко-болничког центра у Подгорици.

Следећа три дана лекари специјалисти борили су се за живот девојке. И изборили се. Успели су да јој санирају фрактуру главе, унутрашње крварење, лом рамена и напрснуће ребара...

Десет дана касније Петра Франова одпетела је за Праг, сама, а петнаестог је на Жабљак стигла разгледница с речима захвалности и обећањем да ће до године поново доћи јер, написала је, ако је могла да савлада моћног Међеда, неће јој остати дужан ни Мали Мејед...

Петар Милатовић

ЖАБЛАНЦИ

20. 9. 2002.

ГРОМ КРОЗ НОГАВИЦУ

Седам дана након спасавања Петре Франове, 17. јула, у дурмиторском селу Мотичин гај, одмах подно Савиног кука, збио се догађај који не памте ни најстарији људи овог краја.

И овде су облаци дошли изненада, од Савиног кука. Чинило се да је то сасвим пролазно, чак је и грмљавина била далеко, чула се тек као слабаши одјек. У својој колиби ушушкованој међу буквама,

за планинце поузданом природном гробрану, седео је доручкујући шездесетпетогодишњи Светозар Стијеповић. Његова жена Миленка пошла је на оближњи извор.

– Нема те памети која то може да ми објасни – испричао нам је недавно. – Тамањ сам кашиком хтио да захватим скоруп из тањира кад је нешто страшно блеснуло. Следећег трену осјетио сам да ме нешто јако опекао по ево овој, лијевој ногавици. Пипнем се, оно прогоретина, а длаке изнад ножног чланка ослуђене. Окренем се око себе, а оно није ништа, бар ја не видим. У том чујем Миленкин глас који ме пита јесам ли жив. А жив сам чим хоћеш нешто да ме питаш. Онда ми, осјећам да дрхти, виче да све унасколо гори. И шума и наква бодљикава жица, трострука, којом смо оградили ливаду за овце... А сви живи и здрави...

Убрзо су утврдили да је гром ударио стотинак метара ниже колибе – био је то једини тог дана у том крају – у ливади направио кратер дубине око два метра и ширине метар. Одатле је, приметио је то и новинар који потписује ову причу после месец дана, неким својим, готово кртичијим путем отишао даље ископавши плитке јаруге. Једна од њих завршава се испод нејаким темеља колибе у којој је Светозар Стијеповић доручковао. Човек је након блиског сусрета с громом одбио да потражи лекарску помоћ због више него очигледног плика. Залечио га је на стари и, каже, вековима провераван начин: ставио је јомужу, овије млеко с ледом из снежнице, на опрљено место и плик и црвенило убрзо су нестали...

Занимљиво је још рећи да се трострука бодљикава жица која је окруживала ливаду буквално истопила, али да ниједан колац који је држи није ни нагорео. А сваки је од буковог дрвета... ■

Светозар Стијеповић

је неопходна њихова помоћ у спасавању, „неке Чехиње“ на обронцима Малог Међеда. То су им јавили из ресторана „Савин кук“. Зборно место је у станици полиције у 15 сати, значи за десет минута.

је местимце износио и више од шездесет степени, грабио циљу. Уз такву планину није се свуда могло на четири точка. Зато су убрзо морали пешице, обазриво, у страху да се и неко од њих не окли-

померали ишчекујући стручну помоћ.

Војиновић и Грбовић брзо су утврдили тешке повреде на глави, врату, рукама. На срећу, могла је, уз стравичне крике, да помери ноге.

ЧАРИ ВИЗАНТИЈСКЕ ЦАРИЦЕ

Шта је о Теодори, жени Јустинијана I, чувеној по својој лепоти, забележио најпознатији историчар тога доба...

Жена којој ће усуд доделити да постане царица Теодора, жена византијског цара Јустинијана I, била је кћерка неког циркуског кротитеља животиња. Са старијом сестром Комито и сама је наступала као играчица у циркусу.

Царица Теодора (508-548) била је чувена по лепоти. Прокопије, који у својим „Анегдотама или тајној историји“ описује њен живот, каже: „Теодора беше лепа лица, ниока стаса и привлачна изгледа... док јој је поглед увек био продоран испод тамних обрва“. У свом мање познатом делу „Грађевине“ он каже за Теодору да би било „сасвим немогуће обичном људском бићу описати њену драг речима или је отелотворити у кит“.

Бистра и пуна духа наступала је Тео-

дора као млада девојка у глумачким лакрдијашким представама, а будући изузетно лепа – преко ноћи је постала чувена.

Позориште је напустила да би постала милосница неког Тиријца Хакебола који је, очигледно незадовољан њеним дражима, убрзо отерао од себе. Готово сасвим пропала Теодора се прихвата „најстаријег заната“ који је према сведочанствима савременика добро познавала и путује читавим Ближњим истоком. Када се најзад вратила у Визант, упознаје је Јустинијан, који тада још није био цар, и одмах је узима за милосницу.

Недуго затим Теодора постаје господарица Јустинијановог срца и он јој дарује племство. Штавише, хтео је одмах да се жени Теодором, али је наишао на

Мање је познато да су захваљујући њој донети бројни закони који је побољшао положај жена у Византији, па су биле заштићеније и имале већа права него жене у западном делу царства, на Средњем истоку или у Европи.

Познато је да је, пре него што је постала царица, била играчица у циркусу

несаломљиви отпор Лупицијане, жене тадашњег цара Јустина – иако је, зачудо, и сама Лупицијана била некад робинја човека који ју је откупио пре него што се удала за Јустина. На Јустинијанову срећу, царица је умрла. Закон који је тада био на снази забрањивао је женидбу сенатора женом сумњивог морала, али је Јустин услужно променио закон, те је Јустинијан своју љубљену Теодору могао да уздигне на царски престо.

Пошто се одрекла свог некадашњег начина живота и попела се на престо, Теодора је показала занимање за живот својих мање срећних сестара. Она је, на пример, како нам то прича Прокопије, окупила блуднице (којих је било више од пет стотина, а своје услуге нудиле су наспред тржнице) и послала их на супротно копно, на страну садашњег турског Босфора. Тамо их је сместила у покајнички самостан настојећи да их примора да прихвате нов начин живота. Али, народ не каже узалуд да је „навика друга природа“: византијске блуднице нису, изгледа, биле нарочито захвалне Теодори која је покушала да им помогне. Остало је забележено да су се неке од њих стрмоглавиле с литице крај самостана и тако избегле нежељени преображај.

Занимљиво је да је Теодорин несрећни покушај један од првих у дугом низу настојања да се спасу душе продавачица љубави. Самостани и магдаленски домови за посрнуле жене воде порекло управо од настојања ове царице.

Такав нам је, ето, портрет царице Теодоре оставио Прокопије у својим чувеним и скандалозним „Анегдотама“. А ми своју причу завршавамо речима немачког филозофа Готфрида Вилхелма Лајбница: „Прокопију се може потпуно веровати када говори о рату Белизара против Вандала и Гота, али када у својим Анегдотама расподела о царици Теодори – нека верује ко хоће“.

Љ. В.

ЧУДНА НЕКА МИС

У публици је владало велико узбуђење. У првом реду седело је десет судија који су, када су на писту истрчале лепотице, сваку пажљиво одмерили и записали оцене. Дошао је тренутак проглашења победнице и у дворани је завладао мук. Прве две пратиље и мис пропраћене су потом бурним аплаузом. У листу „Сент Петербург тајмс вол стрит џорнал“ појавио се и текст о избору одржаном у мају ове године у калифорнијском градићу Коста Меса. Лепотица има нежно крзно, умиљата је и може да се похвали значајним педигреом – познати су њени преци уназад дванаест генерација! У Коста Меси одржан је избор за најлепшег пацова! ■

ДОЛЕ БЕЛОСВЕТСКИ ЈАНУАР, ЖИВЕО МИ ЈА!

Председник Туркменистана Сапармурат Нијазов чије име већ носе градови и аеродроми широм Туркменистана, па чак и један метеорит, досетио се нове части која би могла да му се укаже. Има ли ичег прикладнијег од тога да се месец јануар преименује и да носи његово име?

Народна скупштина којој је председников предлог упућен на разматрање није имала шта да дода или одузме предивној замисли, па ће се тако свих дванаест месеци који су до сада и у Туркменистану као и добром делу света носили називе латинског порекла, у овој бившој совјетској републици од сада звати како је председник замислио.

Јануар ће постати туркменбаши, по председнику познатијем у захвалном народу као Туркменбаши (вођа свих Туркмена) односно Туркменбаши Велики. И остали месеци понеће називе бремените значењем као што су „застава“, „независност“ и „рукхнама“ што је наслов великог приручника који је Нијазов прошле године написао и објавио на добробит народа.

Некадашњем априлу припала је част да се у Туркменистану од сада зове „мајка“ – по месецу у коме је рођена мајка коју је Нијазов изгубио још као дете. Њој у славу први међу Туркменима подигао је низ споменика широм Ашхабада, додуше, ни приближно бројних као што су споменици посвећени њему самом.

На заседању народне скупштине одржаном 8. августа ове године у Ашхабаду, на коме је предлог о преименовању туђинских назива месеци добио једнодушну подршку делегата, народни представници такође су се у више наврата ватрено супротстављали поновљеној назнаци председника да не искључује могућност расписивања општих избора 2010. године – упркос спремности највишег законодавног тела земље које је још 1999. године објавило намеру да га именује за доживотног председника.

„Не, не и не!“ – орила се дворана од противљења народних трибуна видно потресених могућношћу злехуде судбине која би у том случају задесила Туркменистан ■

ПРОКЛЕТА ДА СИ, ГРАДСКА КАНАЛИЗАЦИЈО!

Амерички Индијанац који је пре тридесетак година бацио клетву на канализациону мрежу града Ливермора у Калифорнији каже да је коначно спреман да клетву поништи уколико му се градске власти и званично извини за нанету увреду.

Све је почело 1970. године када је Адам Форџунет Игл Нордвол поклатио Ливермору тотемски стуб на коме је испод крила орла приказао оснивача града Роберта Ливермора. Ствари су се одвијале на обострано задовољство до тренутка постављања тотема високог шест метара. Радницима задуженим да то обаве засметало је шездесе-

так центиметара Нордволовог дела. Без много двоумљења, претестерисали су вишак, а остатак стуба поболи у цемент.

Када је видео штету нанету његовој уметничкој визији, Нордвол је од градских отаца затражио да сместа све врате у пређашње стање или да, у противном, истог часа уклоне неопростиво оскрнављено уметничко дело са улица града. Власти Ливермора одбиле су захтев увређеног дародавца. На то је Нордвол бацио клетву на градску канализациону мрежу.

Недељу дана касније у Ливермору није могло да се дише од смрада кана-

лизације која се из необјашњивих разлога изливала на све стране.

Тридесет и две године након описаних догађања, Маршал Камена, садашњи градоначелник Ливермора, каже да је спреман да удовољи Нордволовом захтеву да му се град званично извини, а уметник би заузврат скинуо клетву са градске канализационе мреже упркос чињеници да град у међувремену није имао већих тешкоћа са уклетом канализацијом.

— Како да вам кажем, али ја се радије не бих замерао силама у које се не разумем — изјавио је пре неки дан први човек Ливермора ■

УЈЕЛА ГА ВЕЧЕРА

Двадесетдогодишњем кувару Ли Хунг Чуонгу из једног ресторана у Хаупхонгу, лучком граду на северу Вијетнама, главе је дошао специјалитет вечери који је припремао за госте. Ујела га је морска змија и несрећни кувар је на путу за болницу преминуо.

Ресторан у коме је радио Ли Хунг Чуонг познат је у овом граду по јелима од разних змија отровница. Власница ресторана сасвим мирно је саопштила да је за

Чуонгову смрт крив он сам јер није навукао гумене рукавице кад је требало да из акваријума извади опасну отровницу и убаци је у кључалу воду ■

Илустровао
Драгутин Вукелић

деветнаест

И господар и плен: сипа над сипама

Циновска сипа је извр

Калифорнијски рибари недавно су се сусрели са небројеним јати-ма великих сипа које по свим особинама припадају породици циновских сипа. Дужина највеће до сада нађене износи више од 20 метара. Амерички научници нису успели да утврде шта је прави разлог израњања толиког броја сипа у исто време. Рибари који су похрлили у лов причају како им се дешавало да по 30-40 великих сипа истовремено опседне њихове бродове. Можда би све те приче биле проглашене за риболовачке да се један брод, са само једног изласка на море, није вратио са незапамћеним уловом – нешто више од 2000 великих сипа.

Циновске сипе од памтивека су узбуђивале машту људи. Приче о дивов-

Крајем јула ове године на обалу далеке Тасманије море је избацило сипу тежу од 250 килограма. Ово је трећи пут у последњих петнаест година да тако велики примерци овог морског дива, који обитава у мраку океанских дубина, доспеју до тасманијске обале

ским крацима који израњају из морских дубина односећи са собом морнаре и бродове изазивале су језу у крчмама током хладних зимских вечери.

Звали су је кракен

Управо због тога што није било могуће сазнати било шта поуздано о циновским сипама, људи су пуштали машти на вољу. А свако живо биће плаши се било чега што је веће и јаче од њега приписујући му одмах непријатељске и натприродне особине.

Циновска сипа нађена на обали Тасманије

Први назив за ова створења био је кракен, од норвешке речи „краке“ која значи „невероватно морско створење“. Тај назив употребио је бискуп Ерик Понтопидан описујући дивовску морску змију која је прошла поред једног брода у августу 1746. године. Како не постоје циновске морске змије (или бар за њих још не знамо), претпоставља се

ОНИО

ТО ИМАЈУ, И УМЕЈУ, САМО ОНЕ

да је то у ствари била сипа чији је моћни пипак, дужи од десет метара, свакако могао да личи на змијско тело.

Извештаји о циновским сипама сежу до 16. века, али до данас ниједан тако огроман примерак није ухваћен жив. Многе су нађене мртве на обалама широм света. Тек је дански биолог Јапетус Стинструп 1857. године сакупио све податке до којих је могао доћи и закључио да биће под називом кракен није никаква змија већ циновска сипа. Он јој је дао и латински назив *Architeuthis* – „сипа над сипама“. Сипе иначе припадају породици теутида, а научници који их изучавају називају се теутолозима. Бића као што су октоподи, лигње и сипе спадају у цефалоподе.

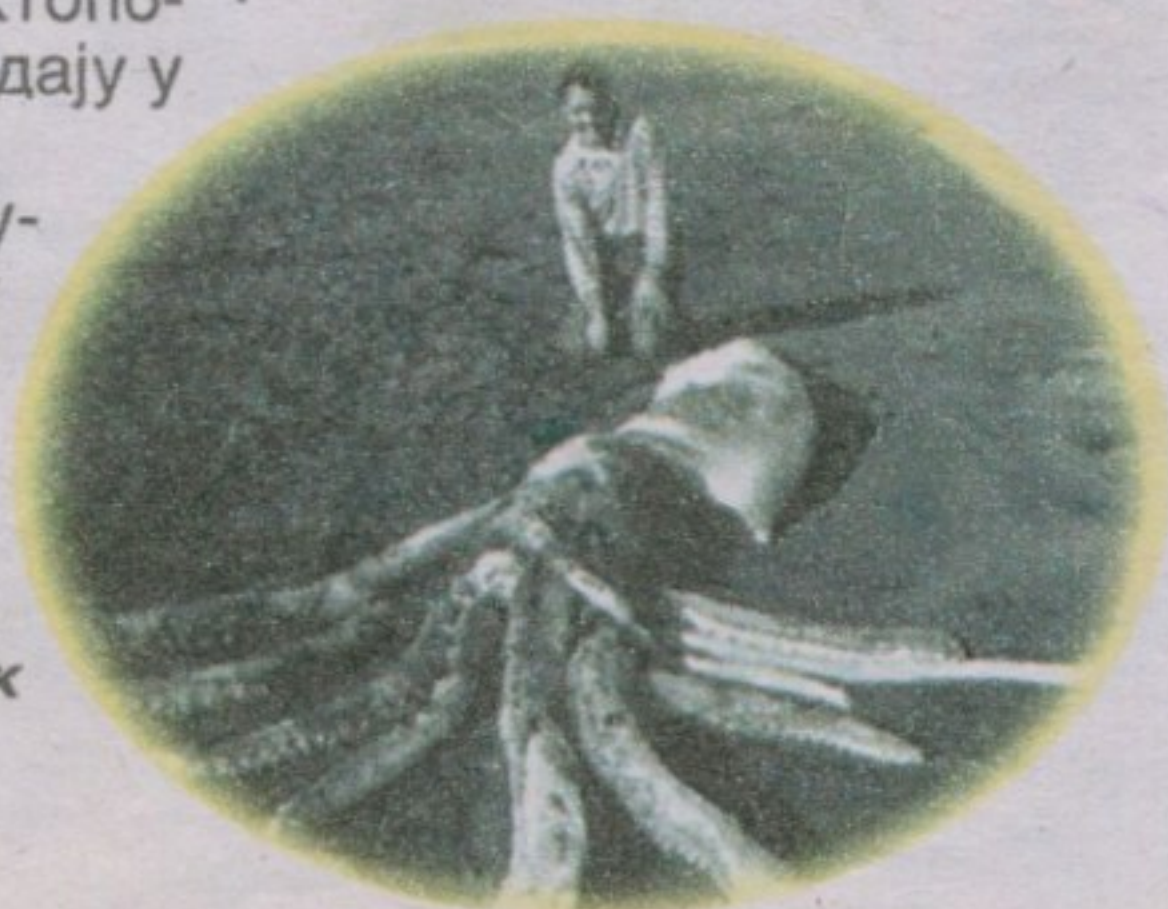
Премда је мало људи видело циновску

сипу, било живу било мртву, додатни разлог за распедање прича о њеној величини и моћи јесу трагови борбе који се понекад нађу на

кожи кита познатог као главата уљешура (памтимо га из „Пинокита“ и „Моби Дика“). Били су то трагови огромних симетрично распоређених сисаљки пречника и до пет центиметара. Очигледно, у питању су били дивовски пипци којима се огромна сипа борила са уљешуром и борбу, наравно, изгубила, те скончала у стомаку кита.

Пипци као тољаге

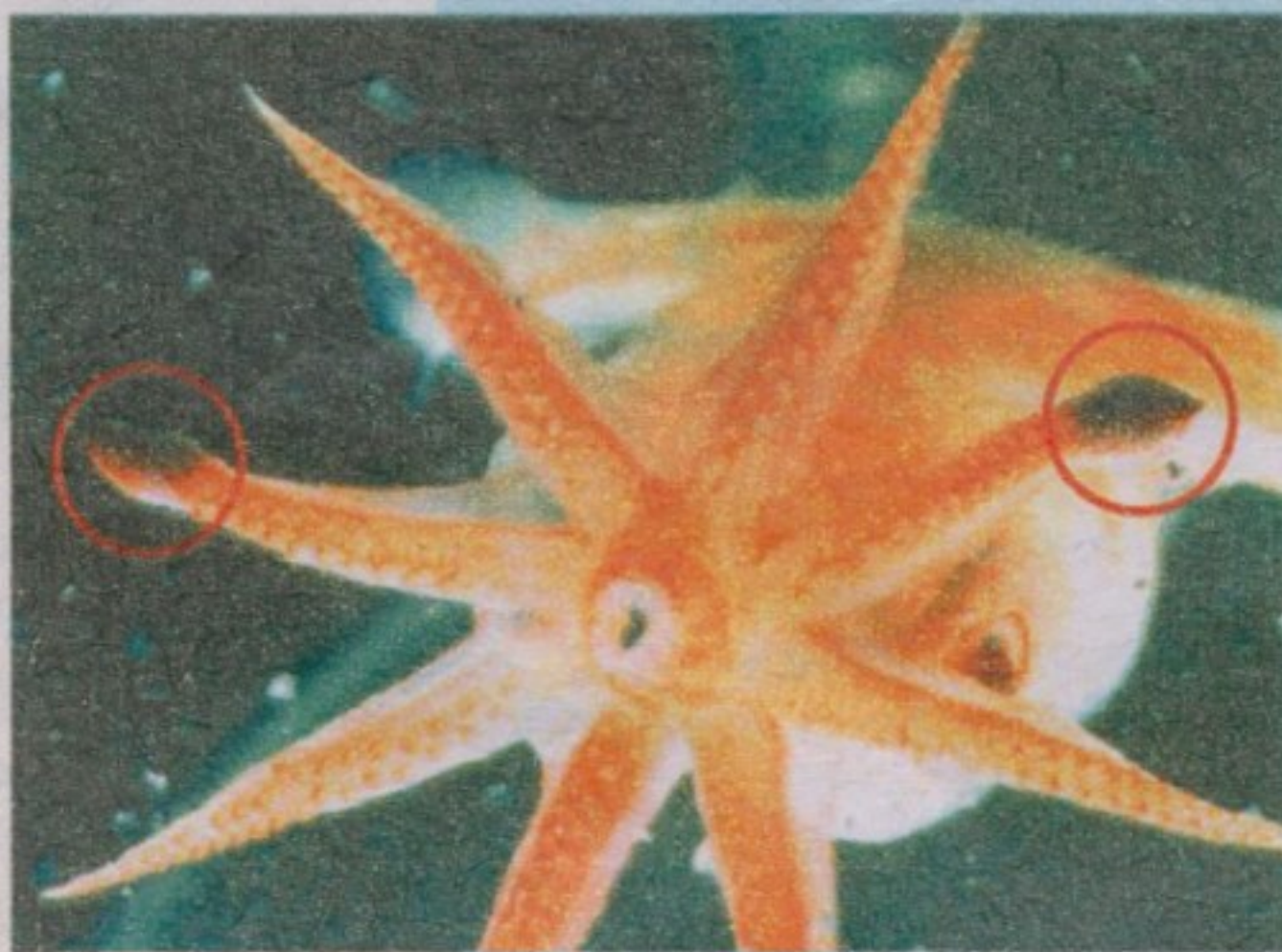
Морнарској машти није требало много да дође до узбудљивих прича о немилосрдној борби морских титана у мрачним дубинама – већ помисао на циновска тела у самртном загрљају била је довољна да се

Циновска сипа – архивски снимак

Једно око веће од другог – ова особеност сипе *Histioteuthis* још збуњује научнике. Пошто се сипа током ноћи из морских дубина пење ближе површини у потрази за храном, претпоставља се да јој веће око помаже да боље види у тами дубине током дана док другим оком тражи плен ноћу јер испод површине мора и тада има довољно светла■

Тајно оружје сипе *Taningia* јесте блесак налик блицу фотографског апарата, који севне из два од њених осам кракова (то су краци са зацрњеним завршцима који се виде на овој слици). Тиме на тренутак потпуно заслепи противника добијајући тако довољно времена да побегне на неко мирније место■

Као и многи становници морских дубина, и сипа *Lycoteuthis* има углавном провидно тело. Делови тела који нису провидни прикривени су нарочитим светлосним органима који чине да се не види чак ни силуета. Тако животиња остаје невидљива и за грабљивце и за свој плен■

Циновско око сипе, кључно за њен опстанак, код врста које имају провидно тело може такође да буде једини део који одаје њено присуство. *Abralia* камуфлира своје очи светлосним органима који производе контраст светла, те се утапа у осветљење воде која је окружује■

У дубинама океана, где не допиру црвене таласне дужине Сунчеве светлости, бити црвен исто је што и бити невидљив. Та особина помаже сипи *Mastigoteuthis* да се неопажено прикраси свом плену, али и да се сакрије од грабљиваца■

Попут савремених борбених авиона, сипа *Chroteuthis*, када се нађе у опасности, испушта мамац – светлуцаву материју која одвлачи пажњу дајући јој прилику да побегне. Њено светлуцаво мастило полако се раствара образујући наизглед чврсто тело око кога збуњена грабљивица узалуд отвара и затвара чељусти. А када је сипа у улози ловца, истим таквим светлуцањем с врхова кракова привлачи плен надокхват својих моћних пипака■

сипи придода епитет опасне и прождрљиве животиње. А она се вероватно храни као и њени мањи рођаци које су научници имали прилике да проуче. Нико није изучавао циновску сипу у њеном природном станишту, на 1000 метара дубине, те наука располаже само претпоставкама у погледу њене исхране.

Премда циновска сипа има осам кракова дужине готово три метра, за хватање плена не служи се ниједним. У ту сврху има два пипка дугачка чак 10-12 метара. Пипци су на крајевима обликовани као тољаге чија је сврха очигледна. Осим тога, са унутрашње стране и пипци и краци опремљени су сисаљкама како би се лакше припили уз несрећни плен коме готово да нема спаса. Сипина спо-

Ларва циновске сипе

Младунче

способност да зграби плен на десетак метара удаљености од својих очију чини је заиста врло опасном животињом.

Када ухвати плен, сипа га пипцима приближи до кракова који јој помажу да храну принесе чељустима. Сипину чељуст најлакше је описати ако се упореди са кљуном папагаја аре. Захваљујући јаким мишићима, њена чељуст може да прегризе све што јој се нађе на путу.

За разлику од других

великих животиња, као што су слон или кит, којима су потребне године да достигну своју задивљујућу величину, цефалоподи расту изузетно брзо, а тако и умиру. Према ономе што је научницима познато о сипама, циновске вероватно не поживе дуже од пет година.

У глави сипе постоје кошчице које се називају

статолити и свакога дана дебљају слично као стабло дрвета. На основу пребројаних „годова“ лако се утврђује старост ухваћених примерака.

Женка већа од мужјака

Да би од „бебе“ дугачке свега неколико центиметара достигла 20 метара, циновска сипа мора да једе огромне количине хране. Изгледа да се цео њен дан састоји у непрекидном јелу. Најтежа до сада измерена сипа имала је једну тону. Њен смртни

Морнарске приче о циновским сипама надахњивале су током историје многе уметнике. Још је Хомер у „Одисеји“ певао о кракатор чудовишту Сцили, а дивови из морских дубина узнемиравали су и јунаке „Моби Дика“ и „20.000 миља под морем“. Претпоставља се да је Жил Верн нашао надахнуће да опише напад сипе на подморницу „Наутилус“ капетана Нема у стварном извештају француског бојног брода поднетом Француској академији наука 1861. године који је касније објављен и у новинама. Капетан брода известио је о сусрету са дивовском сипом боје цигле коју су гађали и покушавали да ухвате■

двадесет два

ВЕЧИТО НАДАХНУЋЕ

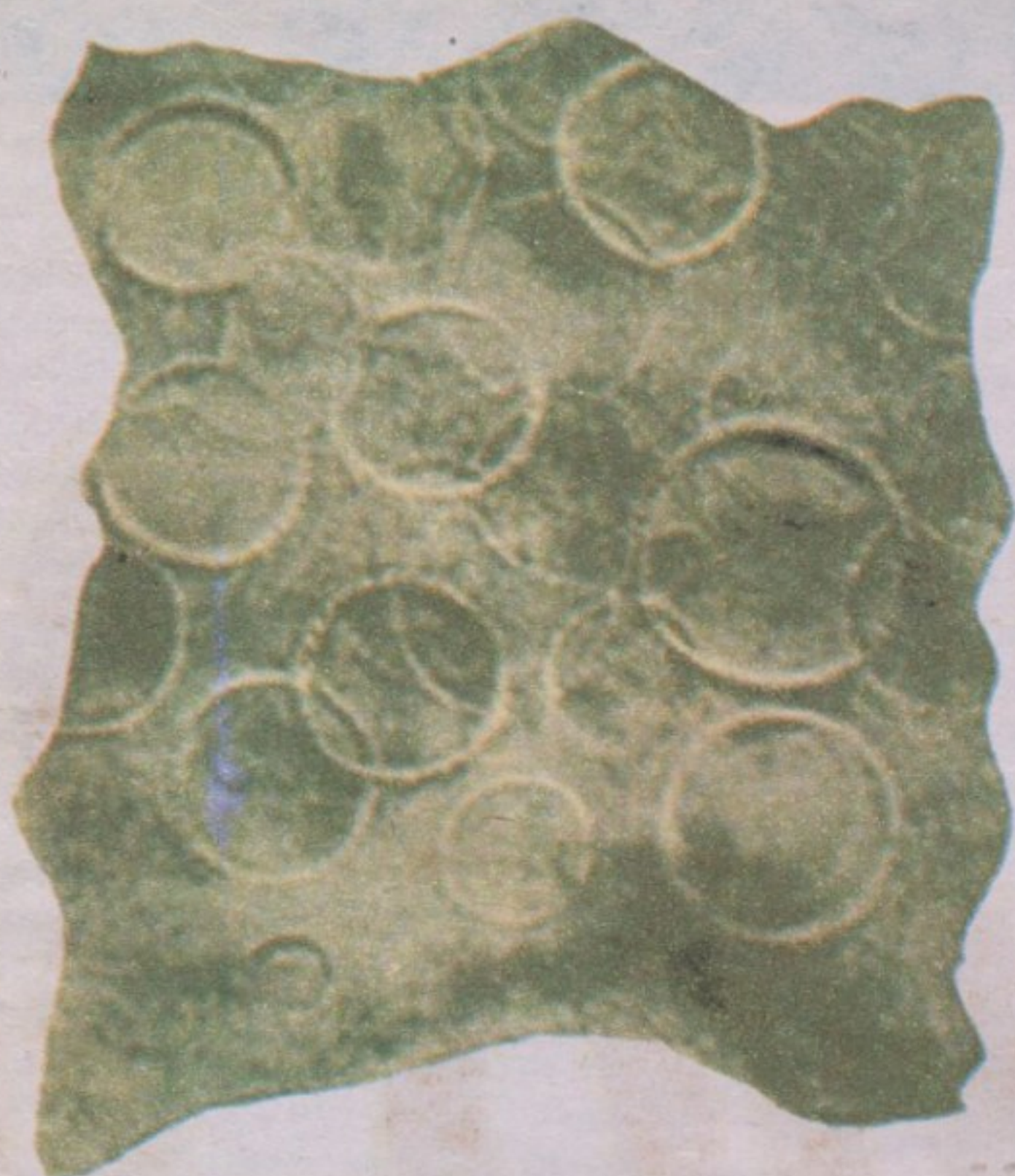
Илустрација Пјера Денија де Монфора из 1802. године. Од бројних цртежа који приказују узбуђив – али никад доживљен – напад циновске сипе на ород с људском посадом овај је у своје време сматран најупечатљивијим■

У Холивуду је прича о циновској сипи била непресушно надахнуће за писце сценарија и редитеље. Један од првих филмских јунака који се хватао у коштац са огромном сипом био је легендарни Џон Вејн у филму „Reap the Wild Wind“ Сесила Б. де Мила из 1942. године ■

Међу најновијим делима која обрађују ову тему јесте и телевизијски филм „Бештија“, рађен по истоименом роману Питера Бенчлија из 1991. године. Премда је највећа до сада нађена сипа била дугачка „свега“ 20 метара, Бенчлијева машта додала јој је још петнаестак метара стварајући чудовиште које уништава чак и чувени Кип слободе ■

Кожа главате уљешуре прекривена ожиљцима, траговима борбе са циновском сипом

непријатељ, главата уљешура, може да нарасте до 17 метара, али и да тежи 30-40 тона. Зато сипа вероватно никада не добија битку с китом.

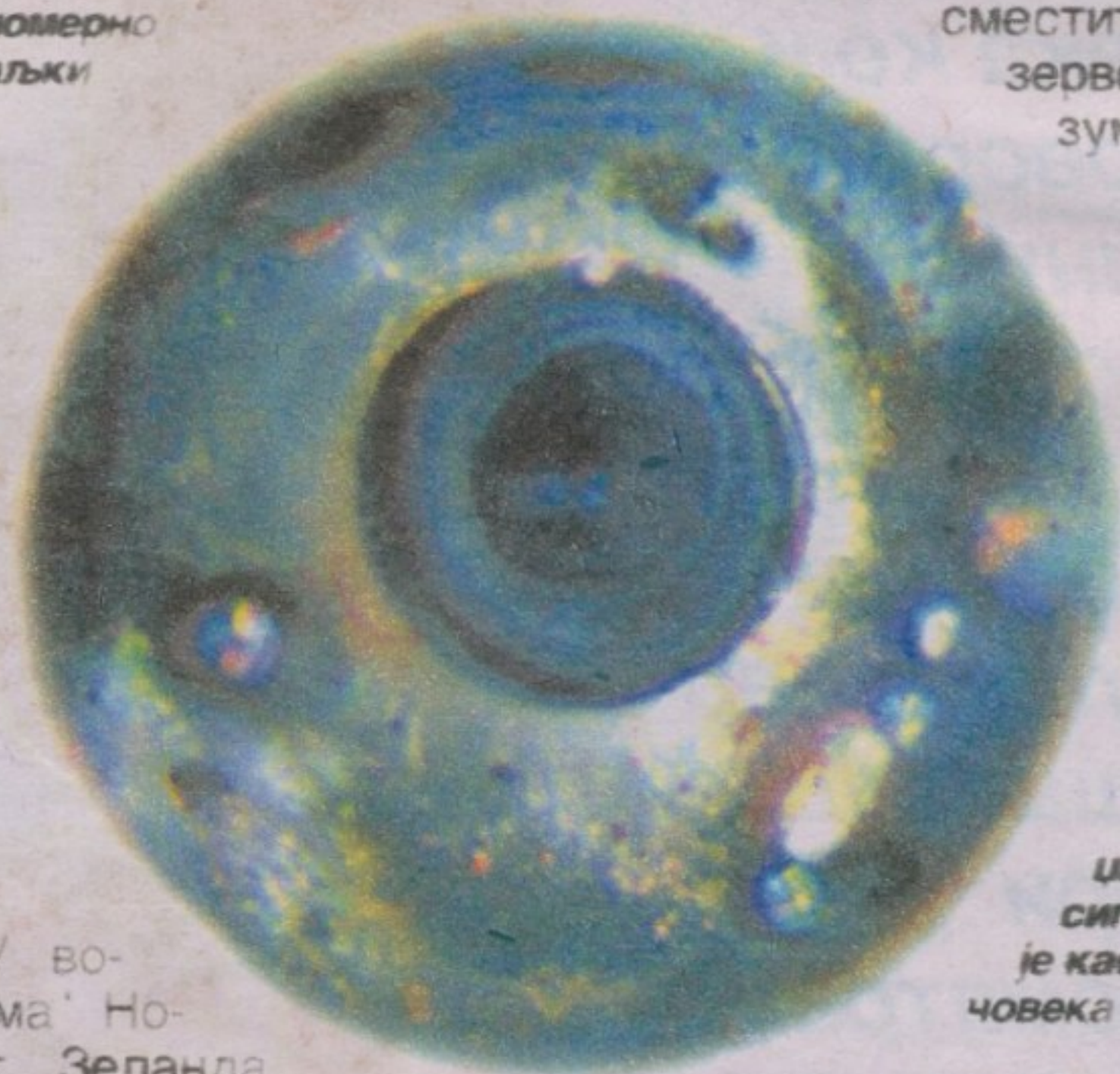
Још једна особеност циновске сипе јесте њено око, највеће у животињском царству – велико је као глава одраслог човека! Један од разлога је, наравно, сразмерно велико тело. Међутим, и остали становници морских дубина имају огромне очи, а потребне су им да у та-

ми која влада на дну виде једни друге, лови и по могућству избегну да буду уловљени.

Сипе се крећу као млазни авиони скупљајући воду кроз „левак“ на предњем делу тела који користе као крму. А колико брзо могу да се крећу циновске сипе, тешко је оценити. Нема никаквих поузданих података ни о њиховом парењу. Досад је једино утврђено да је женка много већа од мужјака. Просечна дужина женке циновске сипе је 14 метара, тежина 300 килограма, док је мужјак дугачак око 10 метара и тежак 150 килограма.

На сваком краку налази се по 200-300 равномерно распоређених сисаљки

Око циновске сипе велико је као глава човека

У во-
дама. Но-
вог Зеланда
нађено је послед-
њих година највише цинов-
ских сипа. Када рибари ба-
це мреже у веће дубине,
понекад се деси да извуку
и огромну сипу. Нажалост,
ниједна не поживи дуго.
Док доспеју на површину,
углавном су већ мртве или
убрзо умиру од шока
услед наглог извлачења
са велике дубине. А ако би
неко пожелео да припреми
„лигње на жару“ од цинов-
ске сипе, у томе би га оме-
ла велика количина амо-
нијака у њеном мртвом те-
лу.

Зашто умиру младунци?

Стив О'Шија из новозе-
ландског Института за
подводна и атмосферска
истраживања успео је по-
четком ове године да уло-
ви неколико живих млада-
наца циновске сипе. Били
су то први успешни поку-

шаји откако се научници
баве овим необичним мор-
ским дивовима. О'Шија је
пошао од претпоставке да
младунаца има сразмерно
знатно више него одра-
слих примерака, те да ће
пре набасати на њих кр-
старећи дубинама океана.
Сем тога, ухваћене мла-
дунце могуће је
сместити у ре-
зервоаре ра-
зумне вел-
ичине

док би за одрасли приме-
рак било неопходно обез-
бедити циновско спреми-
ште. Уз све то, мали су из-
гледи да одрасла сипа ду-
го опстане у заробљени-
штву. Циљ Стива О'Шије
био је да ухваћене мла-
дунце одгаји у акваријуму
– бар док не досегну дужи-
ну од пет метара. Али, по-
кушај је пропао – свих че-
трнаесторо угинуло је пре
него што је брод стигао до
луке. Остали су само ви-
део-снимци.

Тражећи разлоге због
којих младунци нису пре-
живели, О'Шија претпо-
ставља да је у питању ве-
роватно разлика у прити-
ску и температури на ду-
бини на којој циновска си-
па обитава и близу мор-
ске површине где се она
исувише нагло нађе. Уо-
сталом, познато је да и
рониоцима који истражују
морске дубине
треба времена да
се прилагоде раз-
ликама у прити-
ску, те да њихов
силазак и, касни-
је, повратак на
брод мора да буде
постепен јер би
пренагла промена
могла бити смрто-
носна ■

Н. Васовић

Циновска сипа
просечне величине
дужа је од
одраслог човека

Чељуст сипе наликује на
кљун папагаја аре

Чељуст сипе – снимак из другог угла

Пинокио није само бајка

Човека који не говори истину није тешко открити и раскринкати ако пажљиво слушамо шта говори и посматрамо како гледа, смеје се, дира нос...

Како препознати лажова

Особа која лаже нелагодно се осећа због тога и несвесно се брани од неистина које изговара. Не само психолози, него и полицијски агенти, којима је задатак да раскринкају лажова, научени су да препознају наизглед неважне детаље по којима могу да закључе да ли неко говори или не говори истину.

Брачни пар требало је да се појави на вечери, али у последњи час муж је теле-

фоном позвао домаћина и објаснио како су кренули на време, али су имали лакши судар и морали су да чекају полицију. Упорно је понављао како кола нису могла да се макну. Ово је само један од лакших начина да се посумња у нечији исказ: ако неко упорно понавља да су се кола покварила и да је дошло до судара, опрез! Сумњиво је ако не каже „мо-

ја“ или „наша кола“ или „доживели смо судар“. Оног тренут-

ка кад човек о ономе што му се наводно догодило говори безлично, врло је могуће да лаже. Не каже ни „ја“ ни „моја“, уместо одређеног имена користи реч „она“ или „жена“.

Агенти FBI поткрепљују ово познатим примером. Када су познату личност испитивали о његовој вези са једном од сарадника, он је рекао: „Нисам имао ништа с том женом“. Уместо имена сараднице рекао је „та же-

на“. Убрзо се испоставило да је лагао.

Гледај ме у очи!

Кад се испитује сумњива особа, питање се

постави једном и она ће имати спреман одговор. И други пут ће одговорити истоветно. Ако се и трећи пут очекује одговор на исто питање, велики су изгледи да пажња попусти и да се лажљивац ода. Ево зашто.

У природи је човека да говори истину. Оног тренутка кад почне да лаже, читав организам се буну – срце убрзано куца, притисак је

ног детињства. Свако је као мали доживео да му мајка или отац кажу како знају да је урадио нешто што не треба јер не сме да их погледа у очи. Људи се тако одмалена науче да, ако већ лажу, саговорника треба да гледају у очи. Штавише, чине огроман напор да се усредсреде и не трепеце вас посматрају тако да очи почну да им се суше и лажљивац убрзано почиње да трепће.

Кад се од некога очекује одговор, треба посматрати у ком се правцу крећу очи саговорника док настоји да се присети

одређеног догађаја. Покрети очију усклађени су с процесом мишљења, односно оним делом мозга који звучаво ради док човек смишља лаж. Онај ко се труди да смисли неистину несвесно окреће очи уде-сно, док ће особа која заиста покушава да се присети како се нешто тачно догодило поглед усмерити улево. Пошто је то несвесна радња, тешко да неко може да је прикрије или одглуми.

Издајнички осмех

Ово је тест који на сваком лако може да се провери. Питајте пријатеља шта је пре два-три дана радио, од тренутка кад је устао из кревета, па све док увече поново није кренуо на спавање. Тешко да ће ико, без повремених присећања, мо-

ћи тачно да се сети свега што му је испунило дан. Вероватно ће рећи да је, на пример, после доручка отишао да се нађе с другом, потом је ишао код тетке на ручак, онда се вратио кући, па је гледао телевизију... не... прво је ишао да уплати Интернет, па се тек онда вратио кући...

Ко вам у даху изрецитује све што му се од јутра до вечери догађало, без повремених застајања да се нечег присети, већ је сумњив. Закључак: тај је неколико пута добро прочешљао шта ће да слаже како случајно не би открио истину.

Још нешто открива лажова. Треба добро послушати каквим гласом неко прича. Онај ко саопштава неистину, несвесно утањи и почиње да прича повишеним и помало пискутавим тоном.

Професор Џефри Кон, амерички психолог који је један од твораца детектора лажи, бави се усавршавањем машине која ће помоћи да се раскринка особа осумњичена да прикрива истину. Гримасе на лицу такође откривају лажова.

И без Конове машине, искусни могу да примете готово неприметне гримасе које говоре да ли је неко искрен или не. Лажни осмех одмах ће открити лажова. Како га препознати?

Кад се човек искрено смеје, са обе стране лица појављује се линија која полази од носа и спушта се све до корена усана. Истовремено се намрешка и кожа око очију, и очи се смеју. Тај искрени осмех појављује се нагло, али зато се дуже задржава на лицу и споро се гаси.

Неискрен осмех не јавља се тако брзо. Очигледан је напор онога који настоји да се насмеје, леви и десни део лица нису симетрични, кожа око очију мање је наборана... Укратко, пажљив посматрач лепо може да примети да се лажљивац смеје на силу.

И, на крају, треба додати да прича о Пинокију није пука фантазија.

Кад човек лаже, тело се буну што се, између осталог, огледа и у томе да крв већом силином јурне у лице. Неким људима зато је тешко да се претварају јер их лице, које се зацрвени као булка, одмах ода. Кад крв јурне, нос заиста порасте, додуше само незнатан део милиметра. То чак ни највећи стручњак не може да примети голим оком. Лажов се зато сам открије. Пошто осети голицање у носу, несвесно ће принети руку лицу, као да жели да се почеше. А баш тај покрет руком показује да несвесно жели да отклони лаж коју се спрема да изговори.

В. Софреновић

Пати

повишен, грло му се осуши. Зато је добро поставити исто питање неколико пута. Први и други пут лажљивац ће учинити велики напор да дословно понови неистину. Онда га извесно време треба оставити на миру, да се прибере. Лажљивац се понадао да је прошао проверу и полако се опушта. Ако му се у том тренутку трећи пут постави исто питање, врло је могуће да лажљивац каже истину.

Постоји предрасуда да вас човек који покушава да избегне истину не гледа у очи. Лажљивац добро зна за тај трик, још од ра-

Неозбиљна озбиљна музика

ГОЛШТАЈ МЕ

Може ли такозвана „озбиљна“ музика да буде смешна? Да ли на концертима публика увек мора да седи, смртно озбиљна или понекад може себи да дозволи и мало кикотања? Да ли музичари на бини увек треба да делују узвишено и достојанствено или можда могу, с времена на време, да направе неку арготију?

Сва ова питања стара су изгледа колико и музика. На њих није могуће дати само један одговор јер дословце сваки слушалац, као и сваки музичар, има о томе другачије мишљење. По врх свега, заговорници различитих приступа уопште нису склони попустљивости: покушајте само да се на концерту гласно насмејете нечем за шта сте уверени да је била шала – у најбољем случају на вас ће се обрушити талас прекорног шиштања.

Типитов грохот

Тако је прошао чак и чувени енглески композитор Мајкл Типит. На концерту на коме је био присутан извођен је један од Бетовенових гудачких квартета. Типит је сматрао да је његов брзи став веома успела музичка шала. Смејао се наглас, грохотом, а публика, која га је препознала, зурала је у њега са страхом да је велики композитор полудео. Све је личило на ону чувену сцену из цртаног филма „Човек који није разумео музику“. Што је још горе, нико од присутних није се запитао да ли је Типит можда у праву, па покушао и сам да се насмеје.

Пошто је од тог догађаја прошло много година, а Типит није завршио у болници, врло је вероватно да је само он том приликом био у стању да разуме да се велики Бетовен нашалио са својим слушаоцима. Уосталом, мада је у тој концертној дворани био усамљен, Типит није једини познати музичар који сматра да озбиљна музика понекад може да буде и урнебесно смешна.

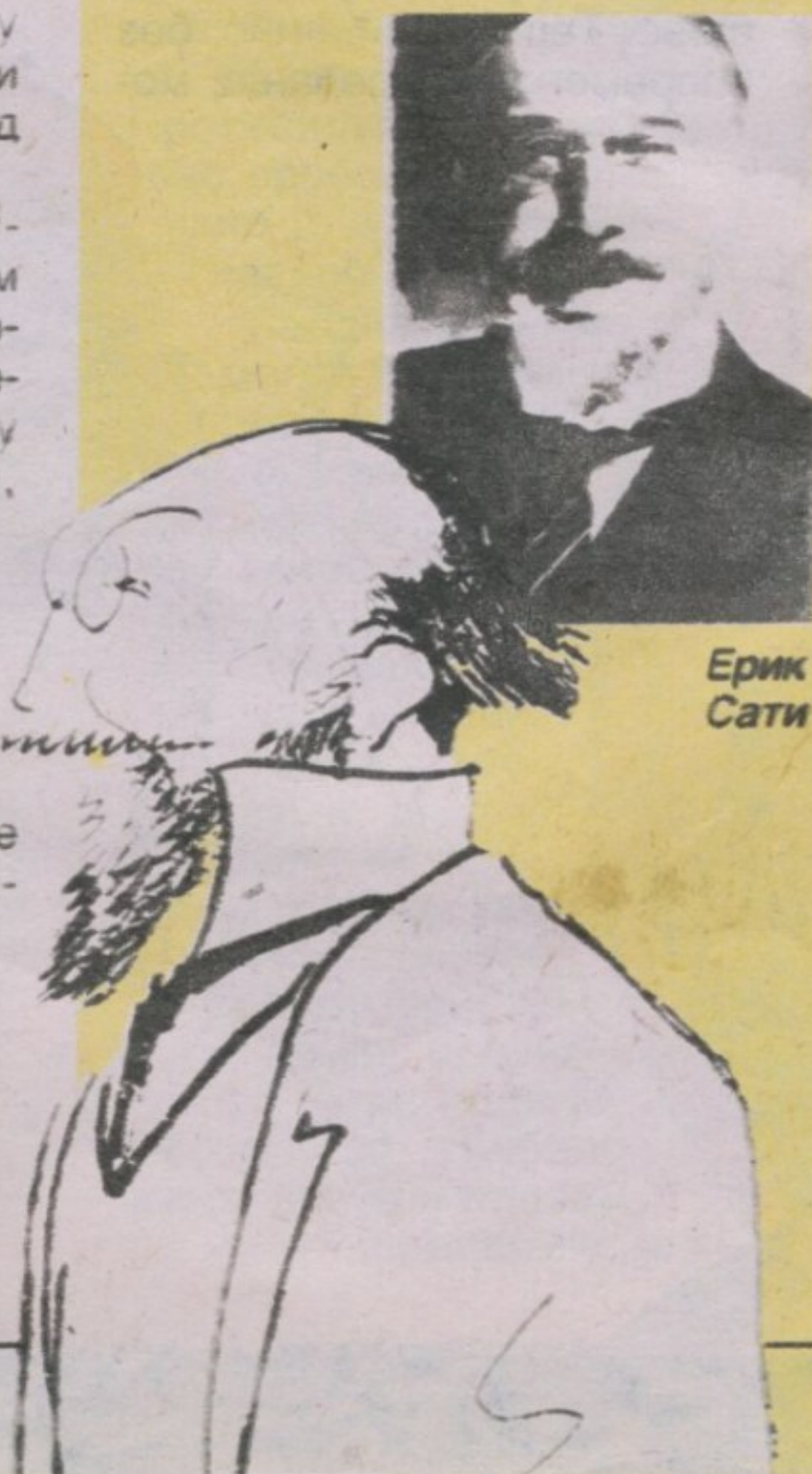
Пијаниста Алфред Брендл, на пример, стручњак за тумачење Бетовенове клавирске музике, написао је једном приликом да би за његове колеге које нису у стању да повремено насмеју своје слушаоце много боље било да пређу у погребнике. Да би доказао колико је у праву, он је у истом тексту навео читав списак музичких шала које су, по његовом мишљењу, просто неодољиве.

По мишљењу Алфреда Брендла, шампиони хумора у музици су Бетовен, Моцарт и Јозеф Хајдн. Брендл тврди и да лудорије које су они често умели да унесу у своје композиције звуче заразно смешно јер је публици у њихово време било јасно каква правила владају у музици. Свесно поигравање с тим правилима увек је могло да створи прилику за добру шалу. Јер, то јесте суштина хумора – пружити слушаоцима оно што најмање очекују да чују. Као у оној чувеној изреци Оскара Вајлда: „Могу да одолим свему осим искушењима“.

Моцарт је, на пример, написао једну композицију за мали оркестар, која се зове „Музичка шала“. У њој је подражавао и исмевао многе своје савременике ни приликом даровите као што је био он. Њихове немаштовите и до-

По мишљењу пијанисте Алфреда Брендла, музици су најдуховитији Бетовен, Моцарт и Јозеф Хајдн. Лудорије које су они често умели да унесу у своје композиције звуче заразно смешно

Ерик Сати

ГУДАЛОМ!

Бела Барток

Лудвиг ван Бетовен

Јозеф Хајдн

Мајкл Типит

сadne мелодије низао је једну за другом тако да је свака нова грђа од претходне. Осим тога, навео је музичаре који свирају ову композицију да раштимују своје инструменте и звуче као пијана кафанска банда.

Највише музичких шала дошло је ипак из пера Јозефа Хајдна. И у својим симфонијама и у камерним композицијама овај невероватно доброћудан и ведар човек као да је само тражио прилику да се мало нашали. Најчувенија од свих је његова симфонија „Изненађење“ у којој он најпре уљуљка слушаоце у једну мелодију налик на успаванку, а онда их, када то најмање очекују, продрма изненадним ударцем чинела.

Млахави прелудијум за једног пса

Непосредни музички наследници Хајдна, Моцарта и Бетовена, композитори романтичарске музике, били су мање склони шалама. Када је Франца Шуберта пријатељ упитао зашто му је једна соло-песма толико меланхолична, овај је узвратио питањем: „А да ли си ти икад чуо музику која није тужна?“

Хектор Берлиоз, Фредерик Шопен, Роберт Шуман, Франц Лист – сви они су своје компоновање схватили сувише озбиљно да би могли себи да дозволе мало здравог опуштања. Тек је Камил Сен-Санс у свом чувеном „Карневалу животиња“ пустио машти на вољу и извео неколико незаборавних музичких доскочица – опонашањем досадних Чернијевих клавирских етида или дочаравањем слоновског хода. Постигао је то тако што једну елегантну мелодију менуэта трапаво свирају тубе чији се звук понекад сасвим мало разликује од дозивања слонава.

Мада на први поглед делује изненађујуће, у музици је, што се хумора тиче, у 20. веку много боље. Почев од Ерика Сатија, композитори су кренули да збијају шале, најчешће на рачун својих колега. Сам Сати ругао се коме је стигао, а најчешће Клоду Дебисију. Сматрао је да су његове композиције сувише танане, па је, на пример, једну његову клавирску минијатуру исмејао тако што је направио њену комичну варијанту и назвао је „Млахави прелудијум за једног пса“.

Лехар, Шостакович, Барток

Троструки заплет одиграо се на релацији Франц Лехар – Дмитриј Шостакович – Бела Барток. У својој „Ленинградској симфонији“, писаној током опсаде овог града у Другом светском рату, Шостакович је, да би се наругао нацистима, направио карикатуру једне теме из Лехарове оперете „Весела удовица“ за коју се причало да је Хитлерова омиљена мелодија. Сматрајући да то није била успела карикатура, Бела Барток се, неколико година касније, у свом „Концерту за оркестар“ наругао Шостаковичу тако што је од његове карикатуре направио још већу.

Можда је овај заплет са исмевањем сувише сложен за обичног посетиоца концерта. Није, наиме, забележено да се неко смејао овим шалама мада је за то било много разлога. Чувени пијаниста Андраш Шиф склон је да за то окриви своје колеге музичаре: „Извођачима се веома допада да играју улоге хероја, песника, заводника, мистика... Али, највећи број њих мршти се на помисао да буде комичар. Они малобројни који то ипак желе морају зато неким гестом да скрену пажњу публици, да немају ништа против ако се разгали и опусте. Ако то не учине, долазе у најглупљу од свих ситуација: да испричају виц коме се нико неће смејати.“

Зато, ако вам се на неком концерту озбиљне музике учини да је нешто смешно, не морате обавезно да гледате људе око себе. Погледајте боље музичара на сцени – ако му на лицу титра неки ђаволски смешак, слободно се насмејте наглас. Биће му сигурно пријатно што је неко разумео његов виц ■

Ивана Комадина

Када су не тако давно технолози који се баве изналажењем нових, јевтинијих начина производње предочили могућност рециклаже – прераде свега што је старо и искоришћено у нешто ново – многи су то дочекали с подсмехом. Али, овакав начин прераде је заживео и шири се све више доказујући да све, баш све што је одбачено, може да се искористи.

На ред за прераду стигле су и старе истрошене батерије свих величина, облика и снаге које су „своје одслужиле“ у вокмену, транзистору, ручном фрижидеру, џепној лампи.. Из гомиле отпада преселиле су се у фабричке хале да се из њих, као из богатих рудника, изваде и прераде тешки метали којима обилују.

Батерију, преносиви извор електричне енергије који настаје хемијском реакцијом различито наелектрисаних метала уроњених у неки електролит проводник, изумео је почетком 19. века италијански физичар Александро Волта (1745–1827), а унапредио Француз Жорж Лекланше (1839–1882). Био је то једноставан, али изузетан изум који се потом брзо савршавао.

Лекланшеов елемент, како се још назива батерија, имао је у средини угљену электроду омотану платненом врећицом напуњеном манган-диоксидом (MnO_2) и угљеном прашином, а све то било је убачено у посуду од цинка напуњену скробом и нишадором (NH_4Cl). Временом су електроде замењене јачим металима проводницима, попут никла, кадмијума, литијума, мангана, као и електролит који је постао желатинозан. Развој технологије омогућио је да се већ батерије проду-

БАТЕРИЈА КАО ФЕНИКС

**НЕ БАЦАЈТЕ СТАРЕ
ИСТРОШЕНЕ БАТЕРИЈЕ!
ОНЕ СУ РУДНИК ВРЕДНИХ
МЕТАЛА**

жи и да се ослабљени електролит, прикључивањем на електричну струју, појача. Иако батерија може да се пуни, бар шездесетак пута, после тога постаје неупотребљива као извор енергије.

Али, делови од којих је сачињена могу вишеструко да се искористе. Из батерије се посебном вакуумском технологијом отапања, која има нижу тачку топљења, исисавају метали претворени у течност. На тај начин избегавају се сва опасна органска једињења, а уједно се добија потпуно прочишћен метал.

У сваком већем граду годишње се одбаци око 900 милиона батерија, или 30.000 тона! Покушајте да израчунате колико из њих може да се добије кадмијума, челика, никла, бакра или цинка ако се рециклажом искористи 83 одсто сваке батерије

Он може да се користи поново у производњи нових батерија.

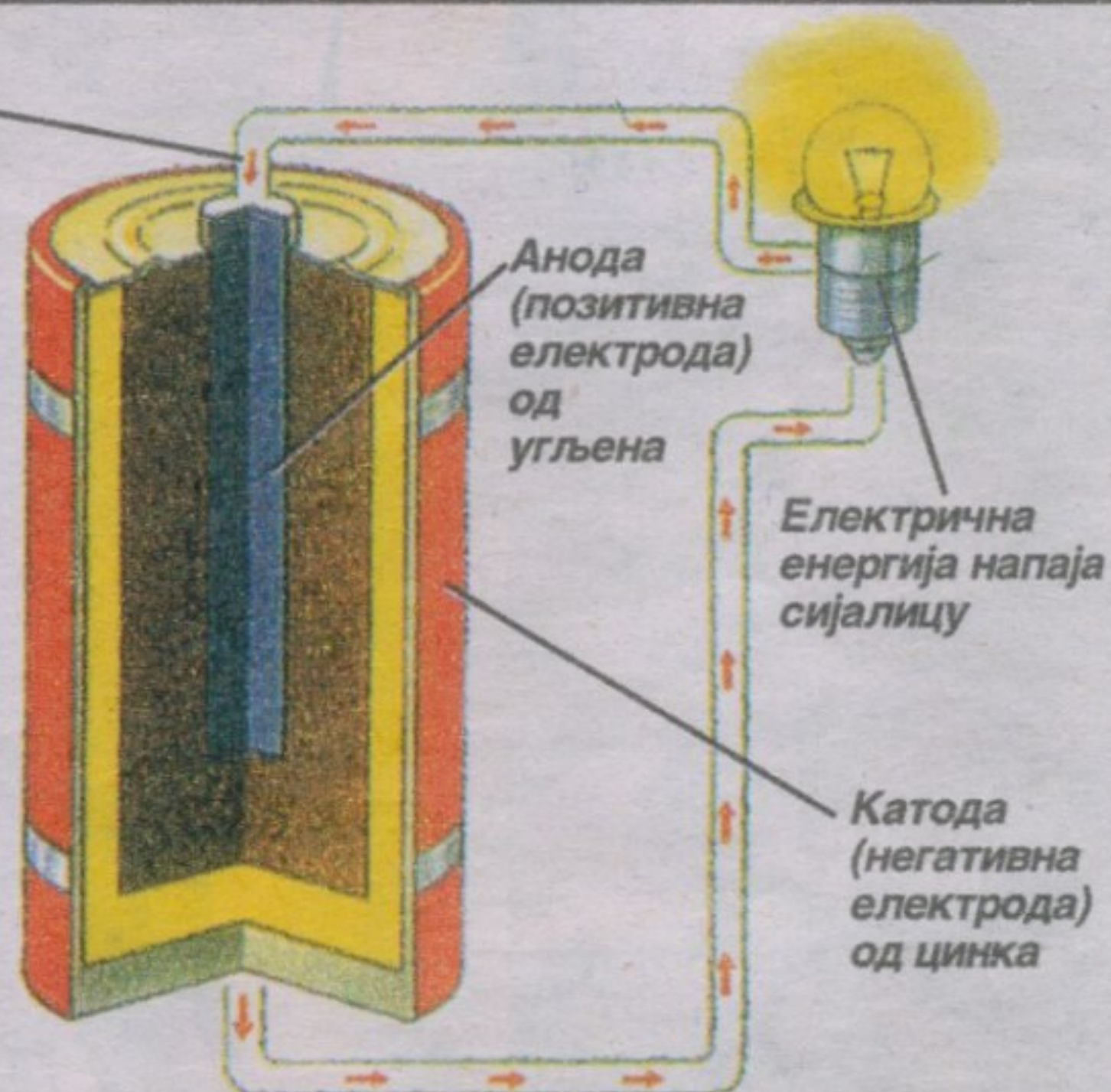
Прерадом се од сваке одбачене и неупотребљиве батерије искористи 83 одсто њеног састава што је чини неуништивом.

Прича о батерији не подсећа ли на мит о сунчаној птици старих Египћана која живи пет стотина година, а онда сама себе спали и из сопственог пепела васкрсне, подмлађена. Име јој је феникс ■

С. Д.

**ШТА
ЈЕ ШТА**

Ток струје –
од негативне
електроде ка
позитивној

МОГУ
ЛИ ДА
УБЕЖ?

ЛЕНА!

ОКЕЈ! ПОШТО СЕ ДОБРО СЕЋАМ
ШТА МИ СЕ ЈУТРОС ДОГОДИЛО,
ОДОХ ДА СЕ ПРОМУВАМ ОКО-
ЛО... УУУ... МОЈА
РЕБРА...

УСПЕЛА САМ ДА СЕ
ИСКРАДЕМ! АКО МИ-
СЛИШ ДА ЈЕ ПОГРЕШНО
ШТО САМ ДОШЛА, ОД-
МАХ БУ
ОТИДИ!

НЕ МОГУ
ДА ОДГОВО-
РИМ ЗА САМО
ПЕТ МИНУТА...

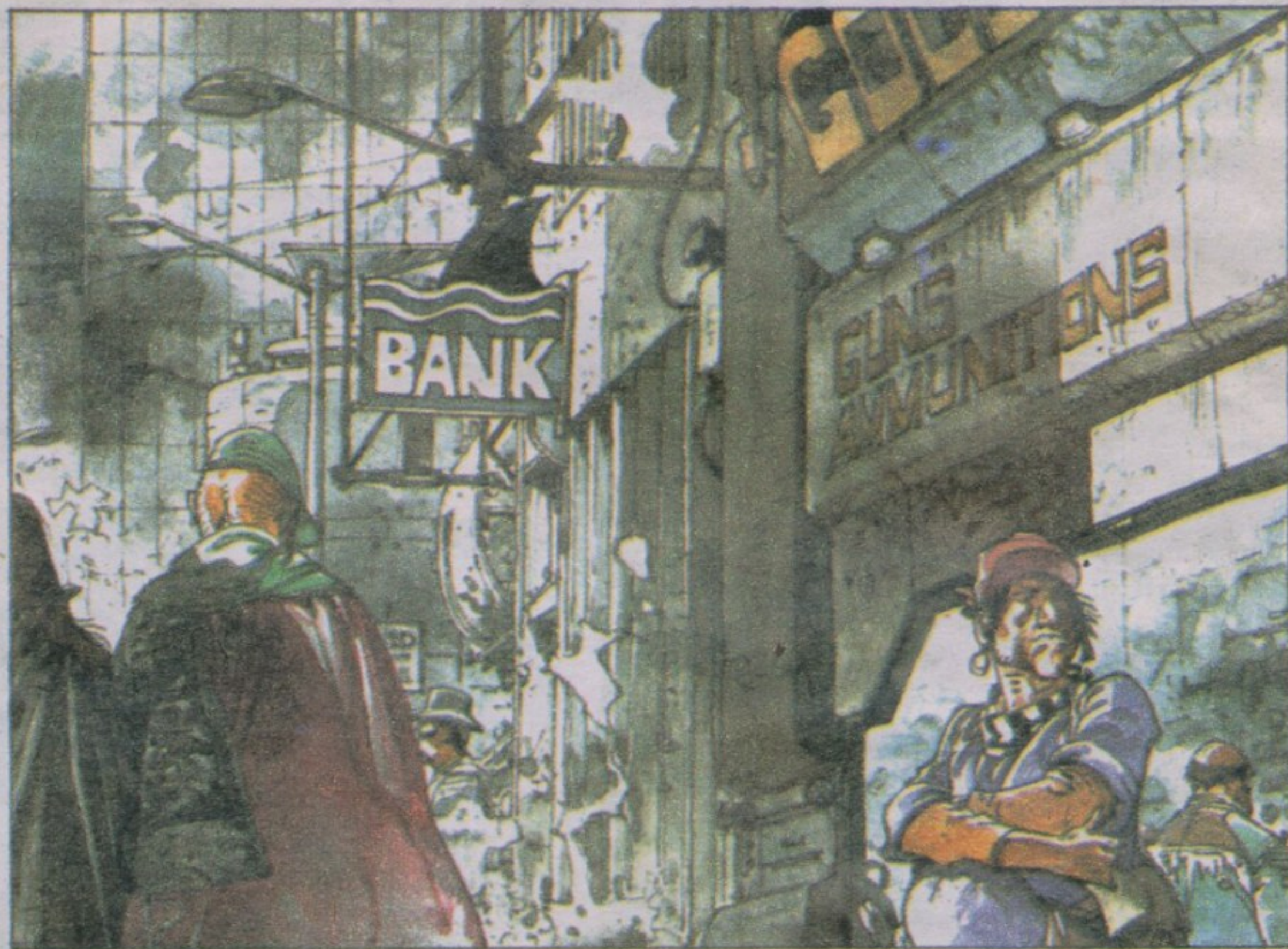
ОНДА,
ЗА САТ!

НЕЋЕШ ДА
СЕ РАЗОЧУРАШ
АКО НЕ БУДЕМ
МОГАО ОДМАХ
ДА ПОКРЕНЕМ
МОТОР? ТВОЈИ
ШЕФОВИ СУ МА-
ЛО ОШТЕТИЛИ
КАРБУРАТОР...

НИЈЕ
ВАЖНО...
НЕ СМЕТА
МИ...

НЕ ЛАСКАМ ТИ,
АЛИ ЗАИСТА СЕ
РАЗУМЕШ У ОРУЖ-
ЈЕ!

ОВАЈ
ЈЕ МАЛО
ТЕЖИ...

ХЕЈ! ПА ТЕБИ ПО-
САО ЗАИСТА
ЦВЕТА!

ДА! ГРАЂАНИ
ИМАЈУ ПРАВО
ДА СЕ БРАНЕ!
НЕ МОГУ ДА ВЕ-
РУЈЕМ ДА ЗАИСТА
НЕ ЗНАШ ШТА СЕ
ДЕШАВА НА
ГРАНИЦИ!

МОГУЋЕ ЈЕ ДА ЈЕ ТАКО, СКОТЕ... АЛИ, ЈА НЕБУ ДА ЗАВРШИМ НА ОТПАДУ! ОЧЕКИВАО САМ ТВОЈУ РЕАКЦИЈУ... ЗАТО САМ ПРЕДУЗЕО МЕРЕ ОПРЕЗА! ВРАТИМ СЕ НА МЕСТО СА КОГА СМО ЈЕ ПОКУПИЛИ И БЕЗ ТВОЈЕ ДОЗВОЛЕ! ЈА ИМАМ СВОЈ ЖИВОТ, ЏЕРАЛАИНУ... И СВЕ ОСТАЛО...

ТО ЈЕ ТАКО ЗАДНО! СИГУШНА ВОЂА И ПРЕТЕРАНА ОБАЗРИВОСТ!

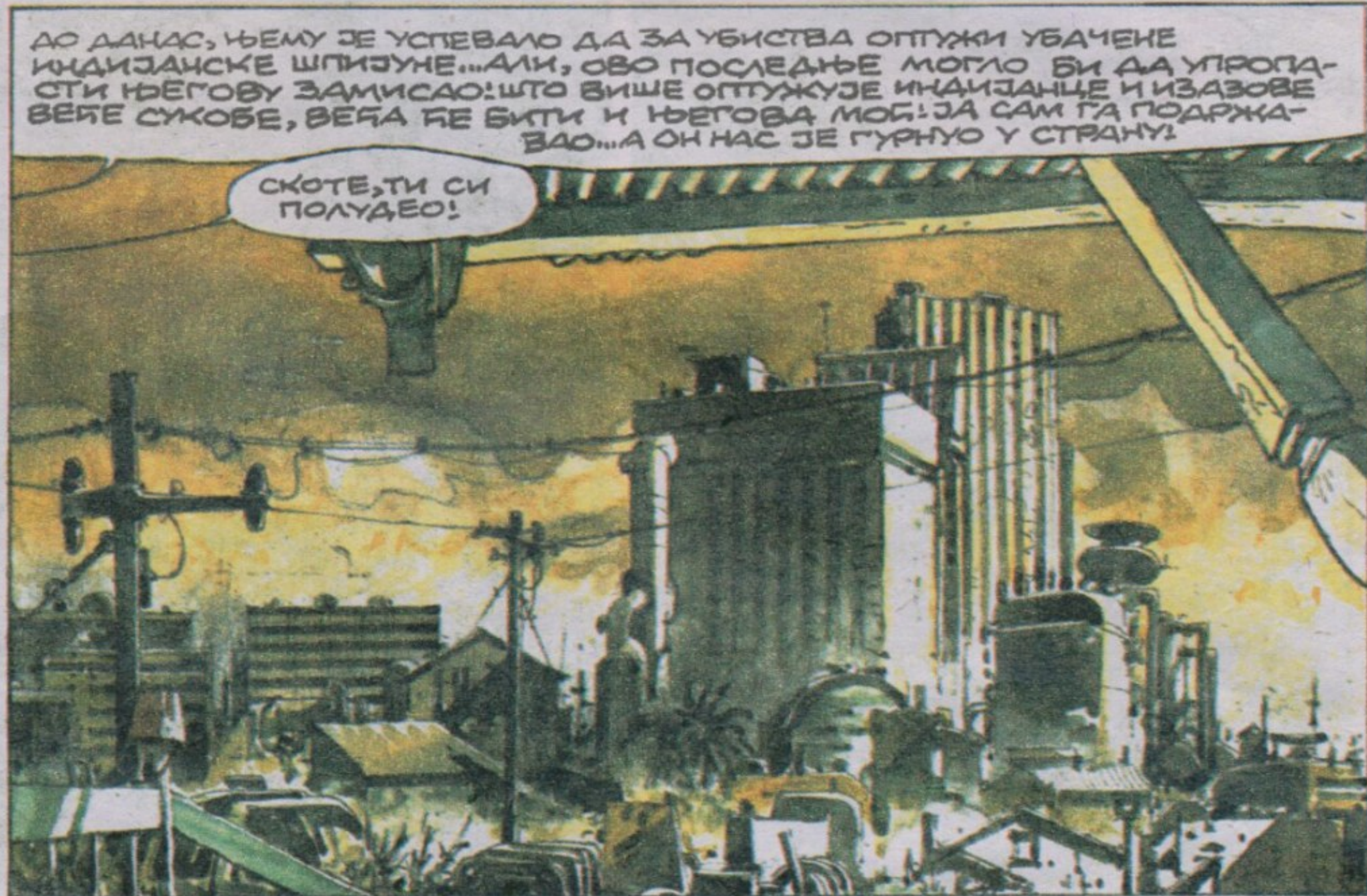
МОЖЕШ ДА БУДЕШ ЗАЈЕДЛИВ КОЛИКО ХОБЕШ, АЛИ ЈА...

БЕДНИ ШУТКУ... НЕ ЗНАШ ДА ЈЕ ТВОЈА ЏЕРАЛАИНА ЈУМЕ ПОПОДНЕ БИЛА У ЈЕДНОЈ ПОСЕТИ... РАДИ ВЛАСТИТОГ ЗАДОВОЛСТВА... И ОСТАЛО...

ПОГЛЕДАЈ НАШ ГРАД... ИЗГЛЕДА НОРМАЛНО... ТИХ ЈЕ! АЛИ, ЗА НЕКОЛИКО ДАНА НАШ ДОБРИ ШЕРИФ УБРИЗГАЋЕ У ЊЕГОВЕ ВЕНЕ ВИРУС РАСНЕ МРЖЊЕ! САВРШЕНО, КАД ТИ КАЖЕМ!

СКОТЕ, ТИ СИ ПОЛУДЕО!

О ДА, ЧЕК! ЗАХВАЉУЈУКИ СТВАРИ, ЈА БУ ДОИД ДО НЕШТО ЛОВЕ... А ТИ БЕШ ОСТАТИ ОВДЕ ДА ЖИВИШ У БУБРИШТУ... У ОВОМ ГРАДУ КОЈИ БИ УСКОРО МОГАО ДА СЕ ПРОБУДИ У РШЕВИНА-НАМА! ДА, ЧЕК, ЈА САМ ЛУД... А ТИ СИ ШУПАК! ЈА БРИШЕМ ОДАВДЕ!

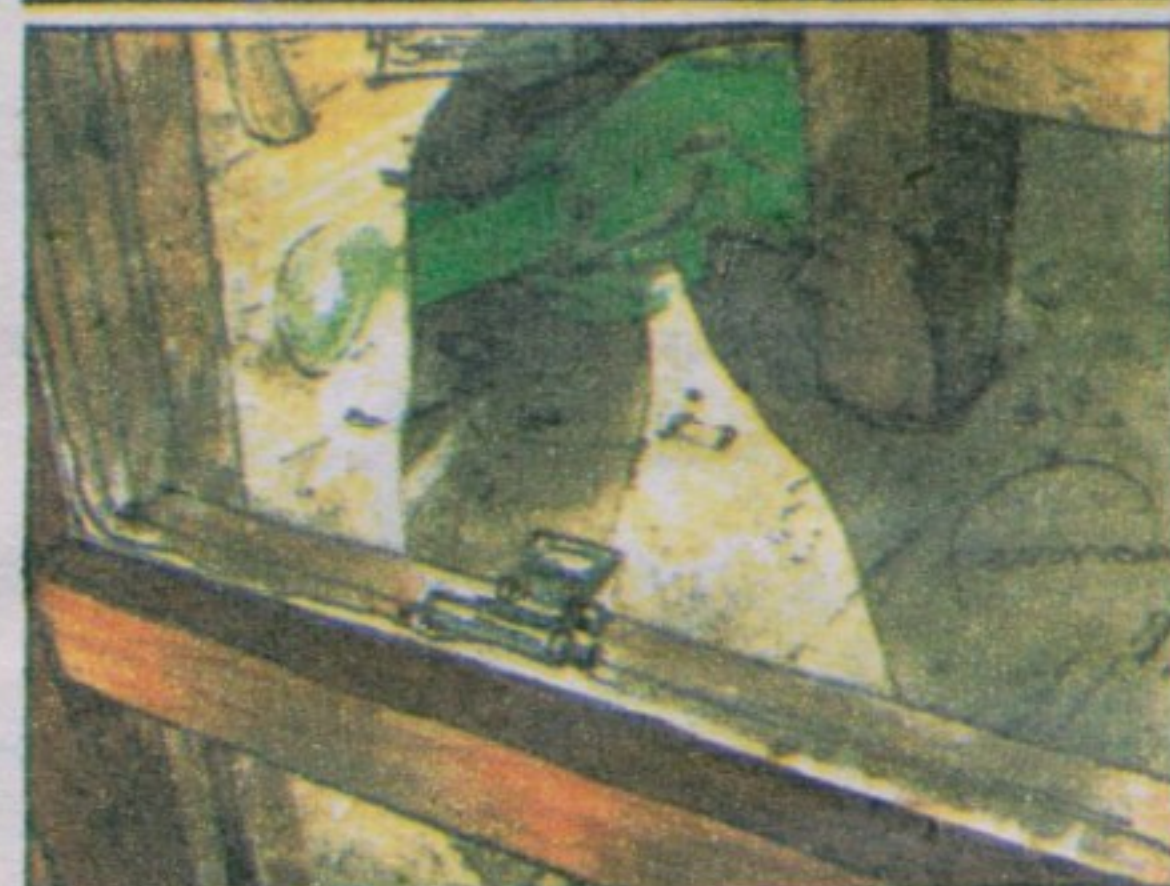
САД КАД СИ ЈЕ ВИДЕО И... ХОПА-ЦУПА...

НИСИ АУХОВИТ!

ДОБРО... А КУДА ТЕ ТО ВОДИ?

ЗА САДА, НЕ ЗНАМ... КАДА БУ НАМН НЕШТО ШТО БЕ БИТИ ЈЕДНОСТАВНО?

ЈА... ЈА НЕ... ЗНАМ ШТА ЈЕ С ЏЕ-
РАЛА... ЏЕРАЛАДИ-
НОМ! ЛЕНОМ...

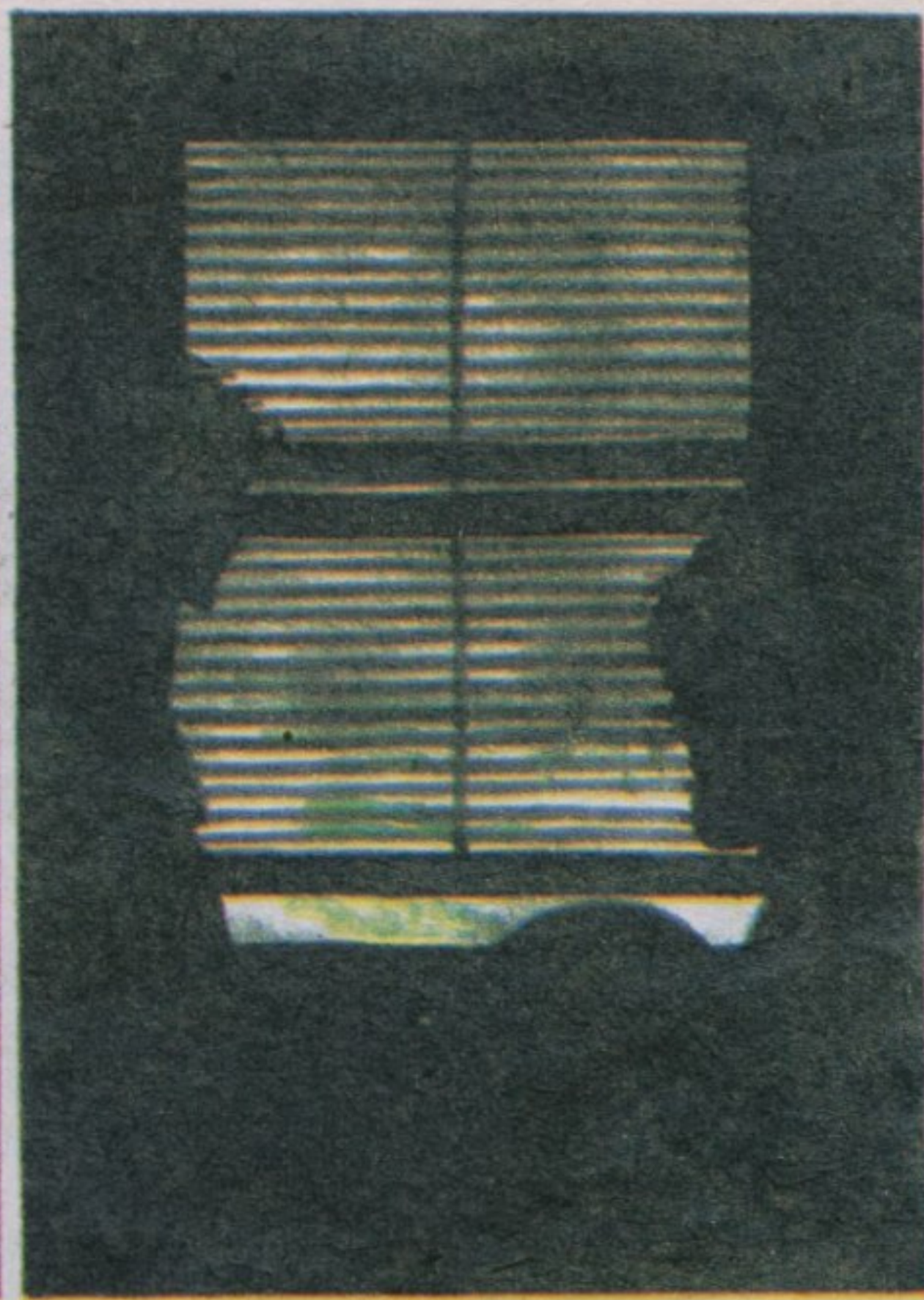
ПИТАМ ТЕ
ГДЕ ЈЕ ЛЕНА?
ГОВОРИ, ИЛИ
ЋУ ТЕ УБИТИ!

И... НЕ ЗНАМ... ОНА ЈЕ
Н... НЕСТАЛА...
НИЈЕ РЕКЛА
ГДЕ...

ЏЕР! УДАСИ
СВЕТЛО! ТАМО
ИМА НЕШТО... ОСЕ-
ЋАМ ТО... ТАЛА-
СЕ...

...?

ЈОШ ЈЕ ТАМО... САД
ЈЕ МАЛО СЛАБИЈЕ...
ДОЛАЗИ... И ОДЛАЗИ...

И... НЕ МРАДЈТЕ...
НЕКА СЕ УМОРИ...
РАЂЕНА ЈЕ...

ХЕЈ,
ПА ЗАШТО
ГОСПОДИН
ЧОМСКИ НЕБЕ
ДА ОДГОВОРИ
НА НЕКА ПИТА-
ЊА КОЈА НАС
ЗАНИМАЈУ?

У ПРАВУ
СИ, КУРАК!
ТО ЈЕ ЗБОГ
НЕДОСТАТКА
ВАЗДУХА!
ОВДЕ СЕ
ГУШИМО!

УБЕЂЕН САМ ДА ЋЕ ДОБИТИ
ЖЕЉУ ДА ГОВОРИ КАД УДАХ-
НЕ МАЛО СВЕЖЕГ
ВАЗДУХА...

И... НЕ! И...
НЕ НАПОЛУЕ...
И...

У... У...
У РЕДУ! ПР...
ПРИЧАЈУ...
ЏЕРАЛ... Л...
ЛЕНА... ОНА...
ОНА...

...И ШТА БИСТЕ ВИ МИСЛИЛИ О
ШЕФУ ПОЛИЦИЈЕ КОЈИ ВИ ДОЗВОЛИО
ДА ВАРВАРИ ПУСТОШЕ НАШ ГРАД?
Е, ПА ЈА НЕЋУ БИТИ ТАКАВ
ШЕФ ПОЛИЦИЈЕ! ЈА ЋУ СЕ
БОРИТИ... СА ВАМА!
СВИ ЗАЈЕДНО!

СМРТ
ДИВЉА-
ЦИМА!

МИ
СМО С
ТОВОМ,
ШЕРИ-
ФЕ!

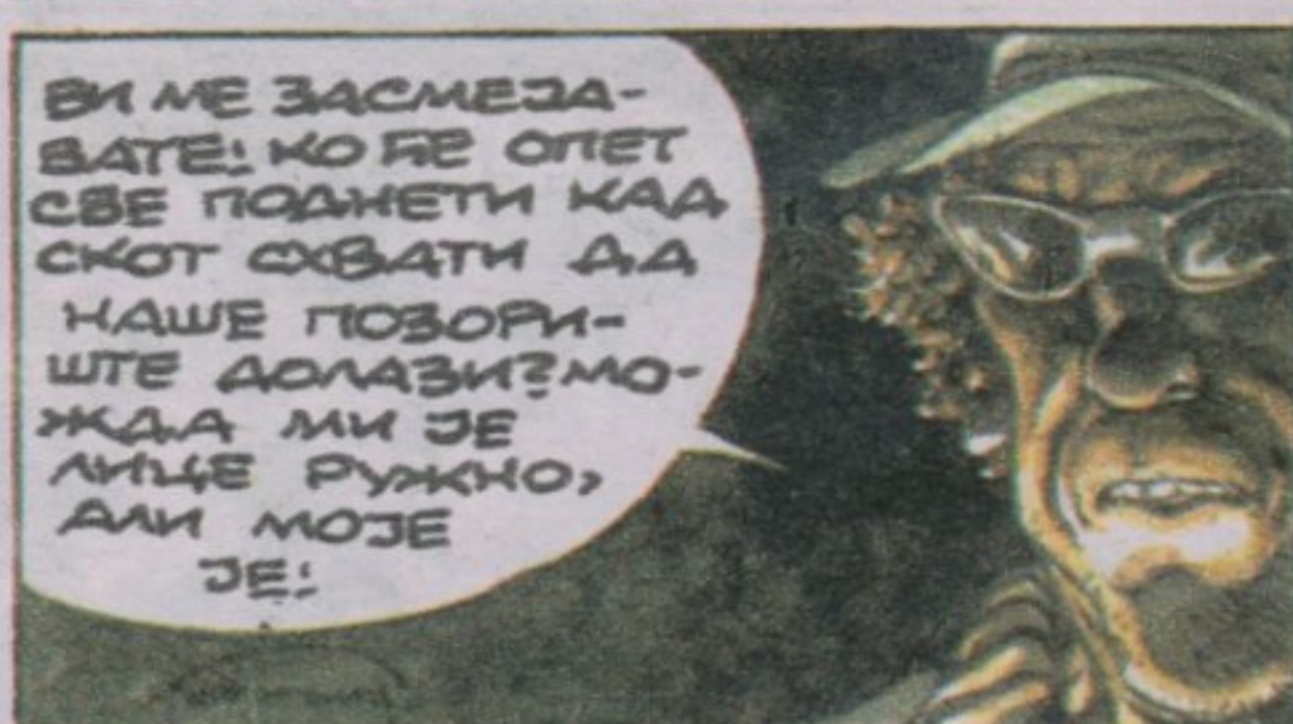
СКРОВИШТЕ У ОВОМ КРШУ, НА САМО ПЕТНАЕСТАК КИЛО-МЕТАРА ОД НОВОГ ГРАДА: НИЈЕ ЛОША ЗАМИСЛО КАДА СЕ ЗНА КУДА СЕ ИДЕ!

ТАМО САМ БИО САМО ЈЕДАН-ПУТ! АКО МЕ ПАМЋЕЊЕ ДОБРО СЛУЖИ, ТРЕБА ДА СЕ НАЛАЗИ ИЗА БЛОКА ЗГРАДА!

ПРОВЕРИ ЈОШ ЈЕДНОМ СВОЈЕ ПАМЋЕЊЕ, ЧЕК, И ЗАБОРАВИ КАЖЕЊУ ДА ЗБРИШЕШ! УСРЕДРЕДИ СЕ! ПРАТИ-ТЕМО ТЕ! КРЕНИ!

БАШ СТЕ ЛУБАВИ!

ВИ МЕ ЗАСМЕЈА-ВАТЕ! КО ГЕ ОПЕТ СВЕ ПОДНЕТИ КАД СКОТ СХВАТИ ДА НАШЕ ПОЗОРИШТЕ ДОЛАЗИ? МОЖДА МИ ЈЕ ЛИЦЕ РУЖНО, АЛИ МОЖЕ ЈЕ!

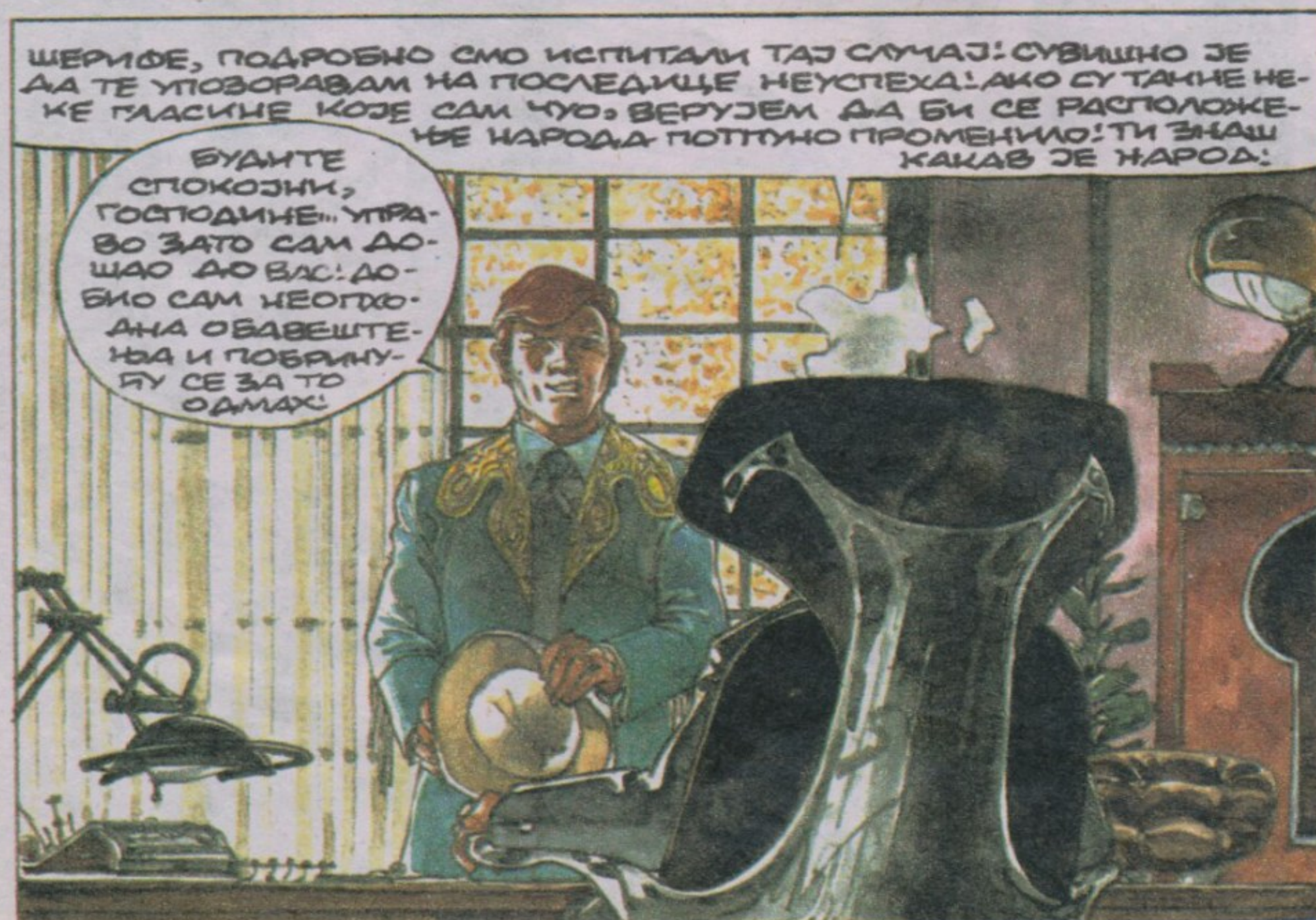

ДА... АЛИ КРАТКО ВРЕМЕ! СЛАЖЕМ СЕ ДА ПОСТОЈИ ОПАСНОСТ, ПОГОВОРО ОТАКО ПОНОВО ОСЕЋАМ ОНЕ НЕПРИЈАТНЕ ВИБРАЦИЈЕ... ИЗБОР ЈЕ ТВОЈ! А КОНО-ПАЦ МОЈ!

У РЕДУ! АКО ВИШЕ ВОЛИШ, НАПАДАЋЕМО У ТАЛАСИМА! ТИ, ТИ ОСТАЈЕШ ИЗА... СВЕ ВРЕМЕ... САМ И ВЕЗАН... ШТА МИСЛИШ О ТОМЕ?

САМ? ВЕЗАН?

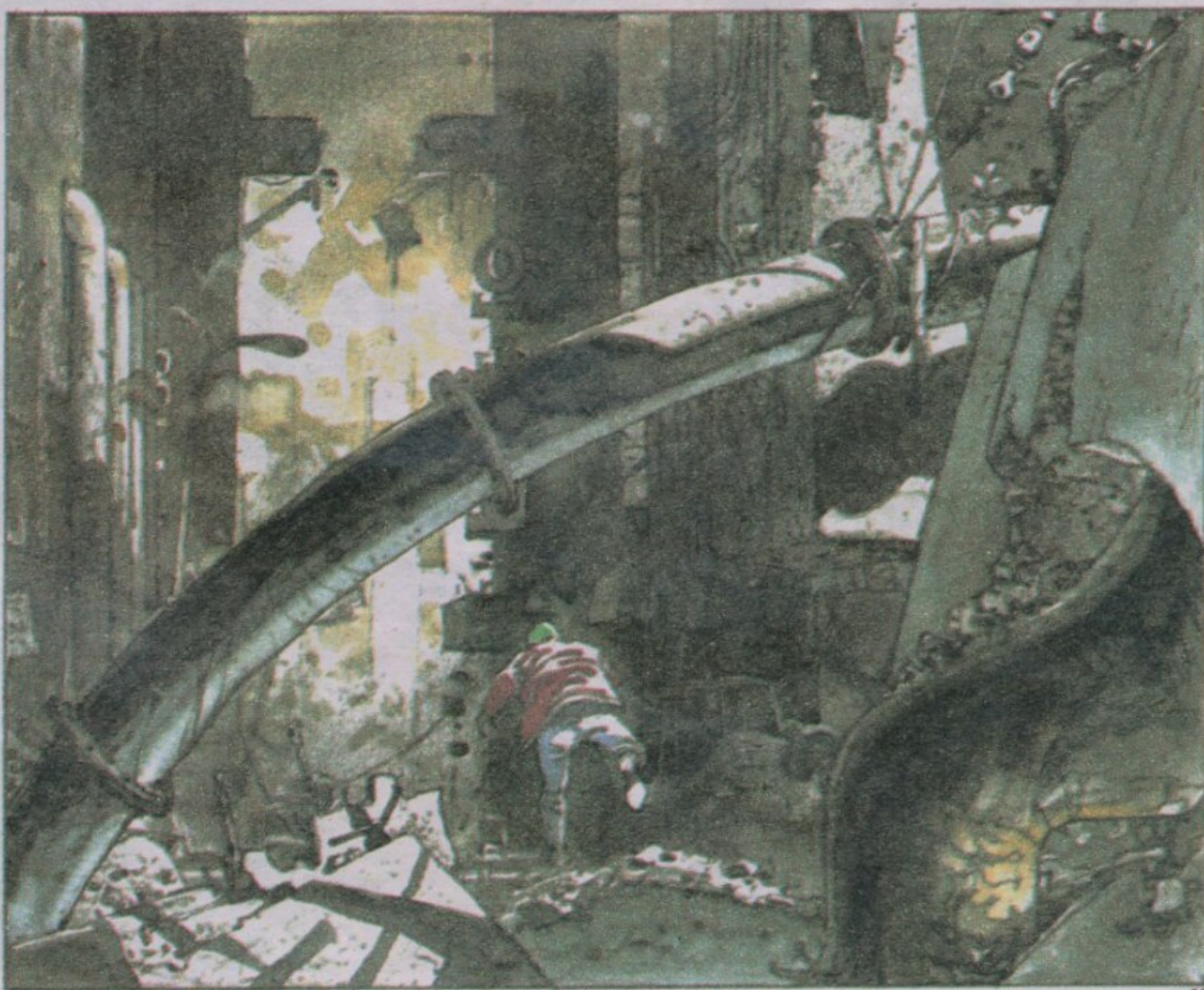
ШЕРИФЕ, ПОДРОБНО СМО ИСПИТАЛИ ТАЈ СЛУЧАЈ! СУВИШНО ЈЕ ДА ТЕ УПОЗОРАВАМ НА ПОСЛЕДИЦЕ НЕУСПЕХА! АКО СУ ТАКВЕ НЕКЕ ГЛАСИНЕ КОЈЕ САМ ЧУО, ВЕРУЈЕМ ДА БИ СЕ РАСПОЛОЖЕЊЕ НАРОДА ПОТПУНО ПРОМЕНИЛО! ТИ ЗНАШ КАКАВ ЈЕ НАРОД!

БУДАЈТЕ СПОКОЈНИ, ГОСПОДИНЕ! УПРАВО ЗАТО САМ ДО-ШАО ДО ВАС! ДО-БИО САМ НЕОПХО-ДНА ОБАВЕШТЕ-ЊА И ПОВРАЊЕ-ЊУ СЕ ЗА ТО ОДМАХ!

И ЈОШ НЕШТО! СТИГЛО ЈЕ НАОРУ-ЖАЊЕ КОЈЕ СТЕ ПОРУЧИЛИ! ПОД ДОБРОМ ЈЕ ЗАШТИТОМ! МОРА ДА ВРЕДИ БОГАТСТВО! НАШИ ГРАЂАНИ ЋЕ ПЛАТИТИ ЛЕ-ПЕ ПОРЕЗЕ!

ВЕЕ САМ СРЕДНО ПОЈЕДИ-НОСТИ ДА СВОЈИМ ПРИЈАТЕЉИМА ИЗ БАНКЕ! ОНИ ЋЕ СЕ ПО-БРИЊУТИ О УСЛО-ВИМА ОТПРАТЕ!

ЛУДО...
КАО У ВЕЛИКОЈ
ТРОПСКОЈ ШУМИ!
БАШ ТАКО!
МАЈМУНИ И
БУКА СА ВРХА!
ЛУДО...

САМО
ДА НЕ БУДЕ
ГОРЕ... АЛИ,
ОДАВАДЕ
НИШТА
НЕЋЕМО
МОЋИ ДА
ВИДИМО...

ЗАРАВО, ЦЕК!
ЏОГИРАШ?

НАДАМ СЕ ДА ЈОШ ИМАШ
КОЖЕ НА БОКОВИМА
ЈЕР ТРЕБА ДА МЕ
ОДВЕДЕШ НА ЈЕ-
ДНО МЕСТО...

О, ДА!

ОКЕЈ! СЛОЖИЛИ
СМО СЕ! СКОТ АР-
ЖИ ЛЕНУ... И ОН-
ДА? НЕЋЕ ЈЕ
ПОЈЕСТИ!

АКО ТИ
ЈЕ ДОСТА,
ИЗВУЦИ СЕ! НИ-
КОГА НЕ АРЖИМ!

СМИРИ СЕ,
ЦЕР! НИШТА
ТИ НЕ ПРЕ-
БАЏУЈЕМ!
ТО САМ
РЕКАО
САМО
ЗБОГ...

ХЕЈ! ТАМО ДОЛЕ, НА
ПЕШАКОМ МОСТУ!
НЕШТО СЕ МИЧЕ!

АЛИ...
ТО ЈЕ ЦЕК! КАКВУ
ЛИ ЗАВЕРУ КУЈЕ?
ИЗНЕЧАДИО БИ МЕ
АКО БИ СЕ ВРАТИО НА
СВОЈЕ МЕСТО!
ОИ... ХЕЈ!
ВИДИ!

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ПОДТИСНИ
ЗАБАВНИК

ЗАШТО КАКО?

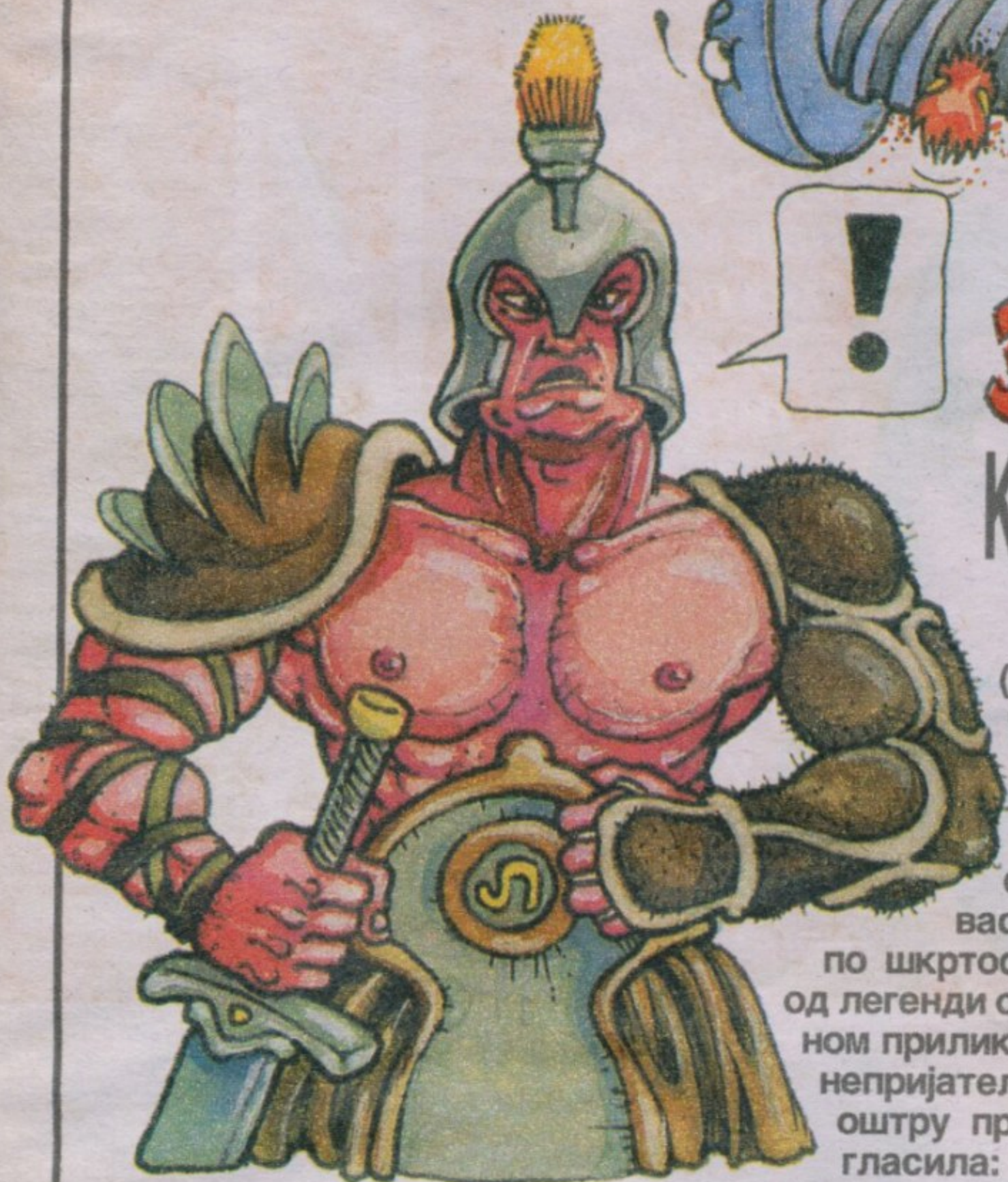
Илустровао
Небојша Дедић

ЗАШТО ГВОЖЂЕ РЂА?

Обично је гвожђе веома подложно рђању јер је стално изложено утицају воде из ваздуха, па је потребно увек га заштитити нарочитим премазима против рђе.

Под утицајем воде из ваздуха гвожђе ствара на површини једињење гвожђа са кисеоником. То је гвожђе-оксид, црвенкасти трошни слој који „изједа“ гвожђе.

Када гвожђе једном почне да рђа, много је теже зауставити тај процес него га спречити јер место на коме се рђа појави подстиче ширење и појаву нових таквих места■

ЗАШТО СЕ САСВИМ КРАТАК ГОВОР НАЗИВА „ЛАКОНСКИ“?

Стари Лакеданонци (Лаконци, Спартанци) чувени ратници из старе Грчке, остали су у историји познати по гвозденој дисциплини и оштрим васпитним мерама, али и по шкртости на речима. Једна од легенди о њима каже да су једном приликом од својих највећих непријатеља Атињана добили оштру претећу поруку која је гласила:

„Уколико не учините оно што захтевамо, повешћемо војску на вас и ако вас победимо, опљачкаћемо вам сва имања, сравнити ваше градове са земљом, а децу и жене поробити.“

Храбри спартански ратници, познати по својим успешним војеванјима, одговорили су на поруку само једном речју: „Ако...“

Од тога је настао израз „лаконски говор“ што значи сасвим кратак говор, односно говорити врло кратко и сажето■

ЗАШТО ЈЕ ВАЖНА УЛОГА МИКРОБА?

Само захваљујући чудотворном оку микроскопа, могу се видети микроби, једноћелијска бића која имају веома важну улогу: да уништавају и стварају.

Неки микроби мењају и разарају било коју материју да би је учинили различитом и новом. Сва врења су резултат њиховог тајног рада. Без њих и њиховог тајанственог дејства, човек не би могао да направи ни хлеб, ни вино, ни алкохол, ни сир...

Ова једноћелијска бића мењају и тло. Помажу распадање мртвих биљака и тиме ослобађају угљен диоксид, потребан биљкама, и кисеоник.

Постоје и други микроби који стварају, а не уништавају. Само они могу да издвоје азот

из ваздуха у тло јер је потребан биљкама и животињама. Биљке и животиње које га удишу избацују га пошто не могу да га задрже у себи. Једини пут којим азот може да учеству-

је у животу на земљи пролази кроз ове невидљиве биљке и без њих на нашој планети не би било живота.

Нажалост, многе од ових микроскопских биљака изазивају и разне заразне болести као што су менингитис, куга, туберкулоза, тетанус, тифус... Када наиђу на повољне услове, размножавају се великом брзином и луче токсине који могу довести до смрти. Да би болесник оздравио, у његову крв треба унети противотров. Он садржи антитоксине који ће уништити дејство микробних отрова■

В. Р.

ТРКА ЗА ЉУБАВ
И ЖИВОТ

Хенеј, краљ у Беотији, признавао је као децу само синове, не и кћерке. Када је његова жена Климена родила женско дете, окрутни краљ наредио је да га однесу у шуму и тамо оставе. Срећом, наишла је медведица и, вођена материнским нагоном, прихватила дете. Девојчица је одрасла у шумама и постала тако окретна и снажна да је могла да се мери са сваким мушкарцем, а у трчању је била ненадмашна. Али, Аталанти, како су девојку назвали, ни по лепоти надалеко није било равне. Приче о њеној лепоти брзо су се шириле, просци су се скупљали, чезнули за њом и тражили њену руку. Само, ниједан није привукао Аталанту. Како је било тешко одвратити све који су били заљубљени у њу, Аталанта је склапала погодбу: припашће оном ко је победи у трчању, а онај ко изгуби трку, изгубиће и главу. Овакви услови расхладили су многа чежњива срца, али било је и неких који су се надали да ће бити бржи од осталих и тако добити девојку својих снова. Они су покушавали, али узалудно, и због тога, били живот. Међутим, када се Хипомен, син краља оближње државе, заљубио у Аталанту, имао је моћног савезника у богињи љубави Афродити чији је љубимац био. Афродита му је предала златне јабуке и научила га шта с њима да уради.

Чим је трка почела, Хипомен је бацио једну златну јабуку. Аталанта није могла да одоли, застала је, сагнула се и узела јабуку, потрчала за Хипоменом и почела да га сустиже. Али, тада је Хипомен бацио другу јабуку и тако сваки пут када би га Аталанта сустигла.

Хипомен је добио трку, а Аталанта златне јабуке. Добили су и једно друго јер је Аталанта одмах пристала да се уда за њега. Не само због задате речи, него и зато што јој се Хипомен веома допао.

Постојала је још једна Аталанта, кћерка краља Аркадије. И она је била лепа, снажна и брза и

позната по својој ловачкој вештини. Делила је многе пустиловине са мушкарцима, учествовала у познатом лову на страшног калидонског вепра. Лов је водио Мелеагар, син калидонског краља. Окупили су се највећи јунаци тог времена, а неки су се и побунили због при-

ст-ва једне жене. У лову су били славни Пелеј и Теламон (очеви Ахила и Ајанта, највећих јунака под Тројом), Јасон, вођа Аргонаута, Нестор – тада је био млад, а касније се, под Тројом, прославио искуством и мудрошћу – најславнији атински херој Тезеј и његов пријатељ Пејритој, краљ Лапита, затим славни спартански близанци Кастор и Полидеук и многи други. Па ипак, Аталанта је била та која је задавала први ударац страшном вепру.

Аталанта је учествовала и у походу Аргонаута (о коме је „Забавник“ писао у броју 2604) као једина од жена. Приликом бекства са златним руном рањена је заједно са још неколико јунака.

Због истих имена и сличних особина каснији познаваоци митова често су мешали ове две Аталанте, прву из Беотије и

ВЕЛИКЕ
ИЗ
ХЕ

Били су најлепши, најбржи, најснажнији, најсмелији, могли су, чинило се обичном смртнику, све што су хтели. Само им у једној судбини није увек била наклоњена

другу из Аркадије. Ове две личности постепено су се стапале у једну да би их коначно средином другог века пре наше ере, Аполодор потпуно поистоветио.

чак се и дрвеће и стење примицало извору заносне музике. Орфеј је, заједно с највећим јунацима из целе Грчке, учествовао у походу Аргонаута и својом музиком доприносио једнако, а можда и више него други својом смелошћу и снагом. Захваљују-

ОРФЕЈ И
ЕУРИДИКА

Орфеј, син музе Калиопе, био је највећи музичар и певач свог времена. Аполон му је поклонио своју лиру, а музе су га научиле да на њој свира и пева. Толико је лепо и свирао и певао да су чак и дивље звери питомо прилазиле да га слушају, птице би слетале око њега, вечити непријатељи занесено би слушали један уз другог.

ЉУБАВИ СТАРЕ МАДЕ

Би његовој музици и певању изоегнуте су многе тешкоће. Када су пролазили поред острва сирена које су својом заносном музиком неодољиво мамиле поморце у пропаст, Орфејева песма бацила је својом милозвучношћу песму сирена у засенак и Аргонаути су мирно прошли острво и не обративши пажњу на песму сирена.

Када се Орфеј вратио са овог похода, заљубио се у Еуридику, оженио се њоме и настанио у Тракији. Али, судбина је била окрутна према њиховој великој љубави. Једнога дана, шетајући и берући цвеће, Еуридика је срекла Аполоновог сина Аристаја који је покушао да је нападне. Бежећи од прогонитеља, Еуридика је стала на змију отровницу и од њеног уједа умрла.

Орфеј је очајавао. Бескрајна туга испунила је његово срце, али његова љубав била је толико велика да је одлучио да учини оно на шта смртници нису смели ни да помисле: сишао је у подземни свет по вољену Еуридику.

Понео је и своју лиру и певањем и предивном музиком опчинио Харона који га је превезао преко подземне реке Стикс и умирио страшног троглавог лса Кероера.

Купивши пред владара подземног света Хада, несрећни Орфеј запевао је тужну песму о својој љубави молећи да му је врате или да и њега задрже у подземном свету заједно с њом. Сви су били тронуте његовом песмом. Тројици судија задрхтао је глас, владарка подземног света је заплакала, чак су и страшне и неумољиве Ериније једва прикривале сузе у очима. Најзад је попустило и Хадово окрутно срце и он је дозволио Орфеју да изведе Еуридику. Додуше, под једним условом: да не сме да се окрене и погледа је све док не изађе на горњи свет.

Водио их је гласник богова Хермес, пратио га је Орфеј, а за њим је ишла Еуридика. Сау своју вољу употребио је Орфеј да се не окрене за својом драганом и успео у томе све до самог изласка из Хада. Тада се у његовом

срцу појавила зеоња да Еуридика можда ипак није иза њега, окренуо се само на тренутак и то је било довољно да види само Еуридикину сенку како нестаје у дубинама подземног света. Орфеј је покушавао да се врати, али безуспешно – Хадова реч била је у подземном свету закон. Харон више није пристао да га превезе преко Стикса.

Орфеј више није обраћао пажњу на жене, ниједна није била ни принети његовој Еуридики. То је наљутило Менаде, пратилце бога Диониса, који их је, можда, и подстакao јер му Орфеј није одавао дужно поштовање. Омамљене вином, разгневане због Орфејевог запостављања, Менаде су на њега бациле камење, али чак и оно се, због његове диане музике, заустављало у лету и падало пре циља. Побеснеле и опијене вином, Менаде су се устремиле на Орфеја. Растргле су га и бациле у реку Херар која се данас зове Марица. Тако се после четири године туговања за својом Еуридиком, Орфеј поново нашао с њом, али у подземном свету.

Менаде су касније, по тадашњим обичајима, покушале да сперу грех у реци Хеликон, али је речни бог био згрожен њиховим злочиним. Река је нестала под земљом и појавила се поново, километрима далеко, под другим именом. Сваке године када се приолижи годишњица Орфејеве смрти, чак и стене плачу. Највише стене Родопских планина, па од тога надође река Хебар и разлије се по околним пољима.

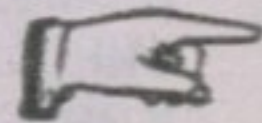
вечном сну. Свакога дана Селена је, пошто би завршила свој пут преко неба обасјавајући земљу нежном светлошћу, заљубљене богиње, хитала у пећину свом драгом и целивала га топлим пољупцима. Ендимион није старио и остао је у цвету младости. Али, било је оних који су тврдили да се

ипак будио и узвраћао Селени љубав, те да су имали педесет кћери, управо колико има и месеци између олимпијских игара.

ХЕРО И ЛЕАНДАР

Леандар је живео на азијској страни Хелеспонта (данашњих Дарданела), а заљубио се у Афродитину свештеницу Херо чији је дом била кула са супротне стране мореуза. Није било препрека за Леандра када је у питању његова љубав према лепој Херо, па ни мореуз са својим jakim и брзим морским струјама. Сваке ноћи Леандар је препливавао Хелеспонт борећи се с морским струјама, а управљајући се према светилу коју је на прозор стављао Херо. Али, једне кобне, тамне ноћи, олујни ветар угасио је пламен светилке,

СЕЛЕНИНА ВЕЛИКА ЉУБАВ

Ендимион, млади краљ Елиде и Зевсов син, био је веома леп младић. Толико је зрачио лепотом да се у њега заљубила сама богиња Месеца, нежна Селена. Једном приликом, док је спавао у пећини на планини Латмос, Селена се увукла у пећину, легла уз њега и почела да љуби његове склопљене очи. Не зна се тачно да ли пожели самог Зевса или Селене, тек Ендимион је остао у

је у част свог оца назвао Пафос и тамо саградио најчувенији Афродитин храм.

Овидије је у свом делу „Метаморфозе“ забележио измењену верзију овог старог мита. По њему, Пигмалион није био краљ, него скулптор који није волео женску ђудљивост, није се женио и живео је само за уметност. Своју потребу за савршеном женом, без овоземаљских мана, испољвао је кроз уметност правећи кип жене од слоноваче. Пигмалион мора да је био изузетан уметник јер је направио кип прелепе жене који је изгледао толико стварно као да ће сваког тренутка да проговори. Очаран, Пигмалион се заљубио у кип.

У храму Афродите замолио је богињу љубави да оживи кип, а његова љубав и молбе биле су толико ватрене да је богиња најзад пристала на овај необичан чин. Када се вратио кући, кип је био жив. Галатеја, како је назвао, постала је његова жена.

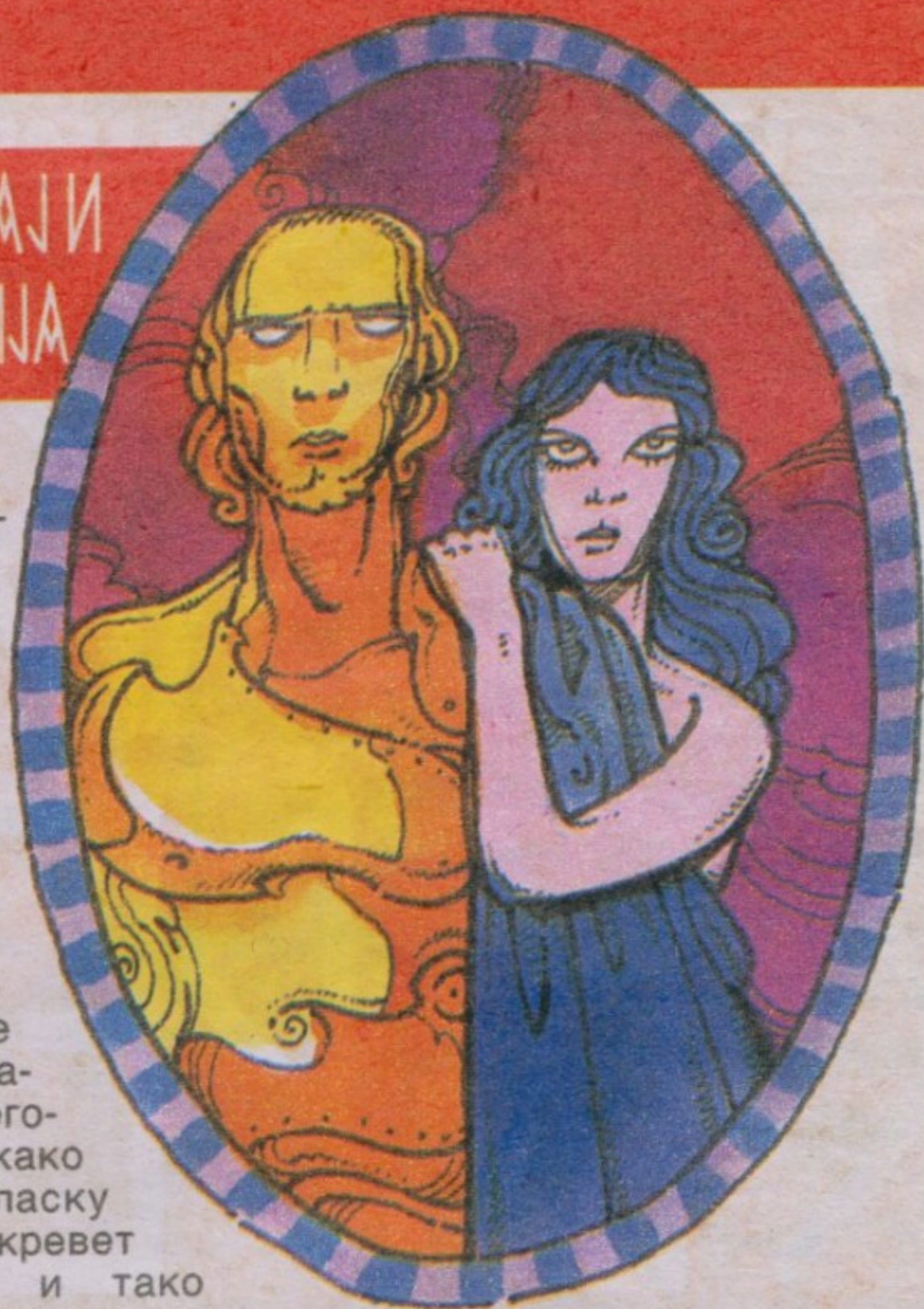
Ова измењена верзија мита остала је познатија и била је надахнуће многим уметницима.

ПРОТЕСИЛАЈ И ЛАОДАМИЈА

Када је краљ Протесидај требало да крене у поход под Троју, његова жена Лаодамија није могла ни да замисли расанак и живот без њега. Толико га је волела да је дала да се направи бронзани кип по његовом облику како би га по одласку стављала у кревет уместо мужа и тако ублажила своју усамљеност и чежњу. И Протесидај је веома волео своју жену, али је његово најјаче осећање било жудња за славом.

Протесидај је под Троју довео четрдесет лађа и нестрпљиво ишчекивао и желео да њему припадне слава да други искочи на тројанску обалу. Други, а не први, јер је знао за пророчанство да ће онај ко први дотакне тло Троје одмах и погинути. Али, и други јунаци су знали за пророчанство, па је било узтезања и колебања које је запретило да угрози читав поход. Лукави Одисеј бацио је свој штит на обалу и скочио на њега не додирнувши тло, те је остао жив. Чим је видео Одисеја на обали, искочио је и Протесидај, али је одмах пао прободен копљем, како је и било предсказано.

Лаодамија није могла да преживи смрт свог вољеног мужа, па је молила богове да јој га врате, макар на један дан. Њена жалост и љубав били су толики да су ганули богове који су пристајали да јој испуне жељу. Али, када је Протесидај требало да се врати у подземни свет, Лаодамија је

одузела себи живот и заједно с њим кренула у царство сенки.

ПАРИС И ЕНОНА

Парис, син тројанског краља Пријама и краљице Хекабе, одрастао је на гори Иди у близини града где је остављен као дете због пророчанства да ће донети пропаст Троји. Парис није знао своје порекло и живео је срећно међу пастирима где се истакао лепотом, памећу и снагом.

ПИГМАЛИОН

Пигмалион је био син Бела и брат Египта, који су владали Египтом, а сам је краљевао на Кипру где је богиња Афродита била је веома поштована. Пигмалион не само да је поштовао и славио богињу него се и заљубио у њу и желео да се њоме ожени. Иако су такви бракови у та древна времена постојали, Афродита је, не желећи тај брак, а да ипак не повреди и разочара Пигмалиона, начинила кип по свом узору и удахнула му живот. Тако је настала Галатеја у коју се он заљубио и њоме се оженио. Њихов син био је Пафос, а унук Кинира основао је град који

тридесет два

Када је једном приликом открио и спречио крадљивце стоке, добио је и име Александар, што значи бранилац народа. Иако су га тада још сматрали обичним слугом, у њега се заљубила прелепа нимфа Енона, кћерка речног бога. Парис и Енона били су срећни у својој љубави, заједно су лутали шумама, ишли у лов, а када је он чувао стада, Енона би му правила друштво. Заљубљени Парис урезивао је њено име у кору топола и заклинао се на вечну љубав и верност.

Догађаји су кренули другим током после такозваног „Парисовог суда“ („Забавник“ је о томе писао у броју 2425). На Зевсов захтев, Парис је морао да пресуди којој ће од богиња – Хери, Атине или Афродити – припасти златна јабука. Овај Парисов доживљај измениће његов живот и судбину града из кога је потекао, али и читаву историју тог времена. Парис је ускоро сазнао своје порекло, у Троји су већ заборавили на страшно предсказање приликом његовог рођења и лепо га примили и он је ускоро предводио изасланике који су кренули у Грчку. На Афродитин подстицај, ово путовање завршило се отмицом Хелене и блага спартанског краља Менелаја и било је узрок тројанског похода, највећег рата те епохе. У загрљају Хелене, најлепше жене на свету, Парис је заборавио своју прву љубав и заклетве на верност до гроба.

У рату Парис се није прославио јунаштом, али је уз Аполонову помоћ у десетој години рата стрелом погодио и усмртио Ахила, највећег грчког хероја. Ускоро после тога и сам је погођен отровном стрелом Филоктета који је те смртносне стреле наследио од Херкула. Смртно рањен, Парис се сетио пророчанства да га може спасти само Енона која је лекарске вештине научила од самог бога Аполона. Успео је да се извуче из града и оде на гору Иду где је провео своју младост. Нашао је Енону, своју прву љубав, али је нимфа била озлојеђена због његове љубави према Хелени и неиспуњених обећања, те је одбила да га излечи. Међутим, када се бес стишао, а вра-

тило се сећање на прву љубав и њен сјај, Енона се покајала и појурила за Парисом да га спасе. Било је већ касно. Очајна, Енона се бацила на његову погребну ломачу и изгорела заједно с њим.

Хелена се брзо утешила с Парисовим братом Дејфобом, а после пада Троје вратила се свом мужу Менелају и наставила да са њим влада Спартом.

АДМЕТ И АЛКЕСТИДА

Адмет, краљ Фера у Тесалији, био је познати јунак и један од учесника славног похода Аргонаута. По повратку са тог путоловног пута заљубио се и одлучио да се ожени лепом Алкестидом, принцезом из Јолка. Међутим, њен отац је просцима поставио необичан и тежак услов: требало је да се у кола заједно упрегну медвед и лав. Адмет је имао срећу да код њега, према казни коју му је изрекао врховни бог Зевс, годину дана служи сам бог Аполон. Задовољан понашањем Адмета према њему у тих годину дана, Аполон је одлучио да му помогне. На дан просидбе подарио је Адмету изузетну снагу и научио га вештини кроћења дивљих звери.

На опште запрепашћење, Адмет је испунио задатак, оженио се лепом Алкестидом и одвео је у Феру где су живели као срећан пар. Аполон је наставио са својим даровима. Да би Адмет живео што дуже и срећније, Аполон је издејствовао код три Суђаје да, када дође време Адметове смрти, он може да живи ако неко други уместо њега пристаје да сиђе у подземни свет.

Кобни дан дошао је раније него што се очекивало. Адмет је још био у пуној снази и Аполон је поново притекао у помоћ одлучан да одложи време смрти и на тај начин Адмету да времена да нађе замену. Кажу да је то извео тако што је напио Суђаје како не би прекинуле нит живо-

та. Али, ко би пошао у смрт као замена? Чак и најбеднији просјаци и бескућници одбили су Адмета, пријатељи такође. Адмет је најзад отишао код својих старих родитеља. Били су немоћни и болесни, али и они су га одбили наводећи да им је живот, ипак, још довољно мио, а да он, као и сви други, треба да се покори вољи судбине. Али, када је Алкестида сазнала шта се дешава, одмах је одлучила да пође уместо вољеног мужа. Легла је у кревет и испила отров иако ју је Адмет преклињао да то не чини.

У време ових узбудљивих збивања у двор краља Адмета стигао је његов стари пријатељ Херкул. Адмет је прикрио своју голему тугу и наредио да се припреми гозба за Херкула, али се сам повукао. Херкулу је било необично то што му се Адмет, по природи веселака, није придружио на гозби. Испитујући слуге, сазнао је каква је несрећа задесила кућу, те да је Адмет, из обзира према госту, желео то да прикрије.

Херкул је отишао у Алкестидину собу, наредио свима да изађу, а сам се сакрио иза лежаја. Стигао је на време.

Ускоро су се чула крила бога Танатоса који је дошао да одведе Алкестиду у подземни свет. Херкул је искочио из заклона, зграбио Танатоса и стегао га тако снажно да су му кости крцкале.

Бог смрти се отимао, ударао крилима, цвилео, али Херкул није попуштао. Најзад је Танатос почео да моли за милост, а Херкул му је вратио слободу тек када је обећао да ће Алкестиду вратити у живот.

Адмет и Алкестида живели су још много година у великој љубави и слози. Када се Танатос појавио поново, били су већ веома стари и заједно су сишли у подземни свет.

АДОНИК И АФРОДИТА

Адонис, син кипарског краља Кинире, био је толико леп младић не само по мерилима људи, него и богова, да се у њега заљубила и сама богиња љубави

Афродита. Како је био и страствен ловац, Адонис је сваки слободан тренутак проводио у лову.

Богиња љубави волела је само нежност, ужасавала се грубости и избегавала опасности, а плашила се и да би лов на крупнију дивљач могао да угрози живот њеном драгану. Зато је стално наваљивала и молила га да лови само ситнију дивљач.

Адонис је извесно време слушао савете, али једног дана ипак је пошао у лов на вепра. У то време, када се ловило само луком и стрелом или копљем, лов на вепра био је опасна пустоловина и подвиг вредан дивљења. И заиста, пошто је ранио вепра, разјарена животиња јурнула је на њега, оборила га и огромним очњацима задала му смртоносне ране. Афродита је очајавала, отишла код врховног бога Зевса, пала на колена и ронећи сузе молила да јој се Адонис врати. Зевс се најзад, противно свом обичају, сажалио и одредио да од тада Адонис проводи пола године са Афродитом, а пола у подземном свету. Кажу да када је с њом, на земљи све цвета, расте и буја, а да природа замире када се Адонис враћа у подземни свет.

Неки познаваоци митова кажу да је узрок описаних догађаја био много дубљи. У Адониса наине није била заљубљена само Афродита, него и Персефона, владарка подземног света. Љубоморна на Афродитину срећу са Адонисом,

Персефона је отишла богу рата Аресу са којим је Афродита некада била блиска. Говорила му је како Афродита сада више воли обичног смртника и мекушца него њега, моћног бога рата. Ареса није било тешко наговорити на насиље и крвопролиће, а сада је ту била и сујета и љубомора. По овој причи Арес је био тај који се претворио у опасног вепра, насрнуо у планини на Адониса и нанео му смртоносне ране. Зевсова одлука да Адонис проводи пола године на земљи, а пола у подземном свету, била је у ствари помишљиво решење између захтева Афродите и Персефоне. Тако је пола године Адонис припадао једној, а пола године другој.

Име Адонис вероватно је феничанског порекла, а сам мит има корене у далекој прошлости. У Вавилону је постојао сличан мит о Тамузу, а слична прича још раније се налазила код старих Сумера. Мит је вероватно семитског порекла мада су сличан имали и Хетити (мит о Телпину), па чак и словенска и германска племена и неки северноамерички Индијанци.

АКИК И ГАЛАТЕЈА

Веома давно, на Сицилији, цветала је љубав између лепог Акиса и Нерееде Галатеје. На несрећу, у Галатеју је био заљубљен и страшни киклоп Полифем, а уз то је био и грдно љубоморан иако му Галатеја никада није давала ни повода ни наде да ће љубав бити узвраћена.

Када је Полифем једном приликом угледао заљубљени пар на морској обали како размењују нежности, зграбио је огромну стену, бацио је и погодио Акиса који је остао

на месту мртав. Крв која је потекла испод камена претворила се у бистру речицу која и данас постоји.

НЕСРЕЋА НА ГОРИ ИДИ

Недалеко од Троје, на гори Иди, живеле су лепе планинске нимфе, а најлепша међу њима била је Хесперија. Једнога дана, лутајући по планини, наишао је Есак, син краља Пријама, управо када је лепа нимфа сушила своју косу на сунцу. Да ли га је заблеснула њена лепота или се ту у том тренутку нашао Ерос са својим стрелицама љубави, тек истог часа у његовом срцу јави се љубавни жар. Есак је желео да приђе лепој девојци и упозна је, али нимфа се уплашила, почела да бежи кроз шуму, стапа на клупко змија отровница и од уједа једне од њих умрла.

Очајан, како због љубави која је управо букнула у његовом срцу, тако и због гриже савести, јер се осећао кривим за њену смрт, Есак је одлучио да одузме себи живот. Бацио се са стене у море, али судбина му није наменила смрт. Но, он је своје покушаје упорно понављао све док га богови нису претворили у птицу гњурца.

А. Дудуковић

АКО ПОЖЕЛИМО ДА НАСЕЛИМО МАРС

Неки микроорганизми могли би да преживе на Марсу, показују резултати најновијих истраживања у којима је подражавана негостољубива природна околина ове планете...

Са овим открићем људска потрага за ванземаљским животом могла би да уђе у сасвим нову фазу. Историја те дуге и мучне потраге почела је пре скоро два века погрешним уверењем да на Марсу има интелигентног живота, али је средином 20. столећа сасвим одбачена када су бројна астрономска истраживања показала да због тешких атмосферских услова на Марсу не може да опстане никакав живот, камоли да се развије до виших облика.

Опити професора Крала

Мисао о животу на Црвеној планети заокупља научнике већ деценијама. Најзад, у мају ове године космичка сонда „Марс Одисеј“ открила је да испод површине планете постоји огроман океан чија је вода замрзнута. Како је вода основни услов за постојање живота, ово откриће дало је нови замањ свим научним истраживањима која се непосредно или посредно баве ванземаљским животом.

На Универзитету у Арканзасу група научника предвођена професором Тимотијем Кралом обезбедила је у нарочитој комори, под именом Андромеда, сурове природне услове који владају на Марсу и доказала да одређени микроби могу да их преживе.

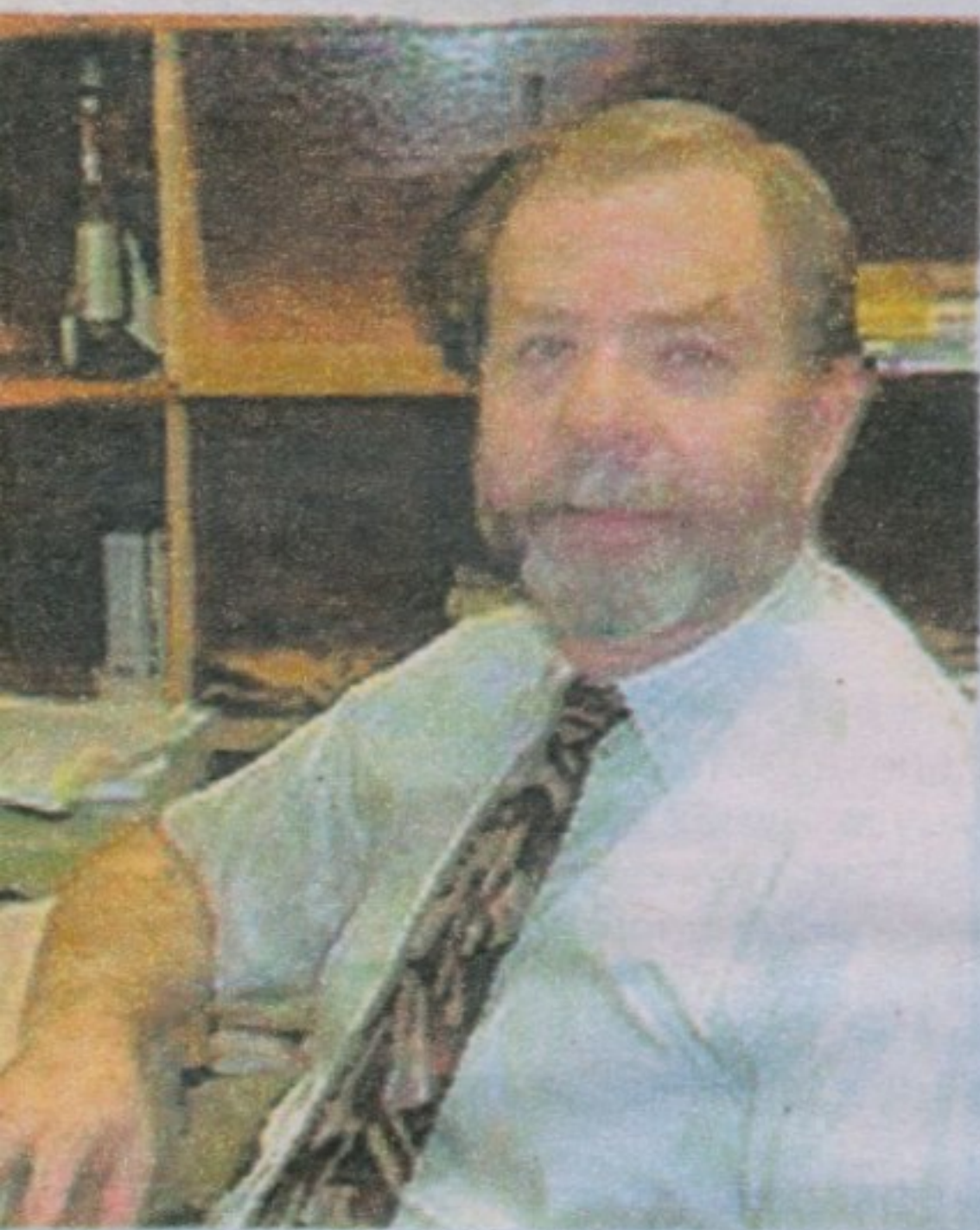
Ови микроорганизми, названи метаногени, успешно су се развили и одрасли у земљишту које је настало из вулканског праха и које садржаје величине зрна густини и магнетним особинама потпуно одговара земљишту

ПОДНИО:
ЗАБАВНИК

20. 9. 2002

ОДИСЕЈ УТИРЕ ПУТ

Професор
Тимоти Крал

на Марсу. Метаногени су изузетно отпорна врста организама познатих по томе што као производ својих метаболичких процеса ослобађају гас метан. Они стварају хранљиве материје и издвајају енергију из сировина попут водоника и угљен-диоксида. За разлику од многих организама на Земљи којима је неопходан кисеоник за стварање хране.

Како се атмосфера Марса састоји управо од угљен-диоксида и водоника, професор Крал и његови сарадници излагали су колоније метаногена искључиво овим гасовима. Током раста метаногенских колонија, у симулатору је одржавана температура неопходна за инкубацију, а метаногени су се несметано развијали у „марсовским“ условима. Њихов раст и развој то-

ком огледа праћени су мерењем количине метана који микроорганизми испуштају.

Пошто смо у земљишту сасвим налик оном на Марсу успешно одгајили три различите врсте метаногена, прешли смо на још занимљивију фазу експеримента. Изложили смо ове микроорганизме изузетно ниском притиску и темпера-

Комора Андромеда – вакуумирани контејнер од нерђајућег челика

тури какви владају на Марсу и које већина земаљских организама никада не би преживела – каже професор Тимоти Крал, шеф одсека за биологију Универзитета у Арканзасу. Стога колонија микроба изложено је ниском ваздушном притиску од свега 0,6 одсто земаљског атмосферског притиска на температури од

60° С испод нуле, у ваздуху са 95 одсто угљен-диоксида – створени су услови истоветни онима на Марсу.

У суровим условима

Колоније метанских микроба су замрзнуте, постављене испод слоја „марсовског“ земљишта и при том подвргнуте овим условима. То је постигнуто у комори Андромеда, великом вакуумираном контејнеру од нерђајућег челика. Овај симулатор првобитно је служио за подражавање комета, али је добро дошао у овом опиту пошто омогућује да се несметано мењају температура и притисак до крајњих вредности својствених Марсу. Понашање и преживљавање метанских микроорганизама у комори праћено је нарочитим уређајима за откривање метана и посматрање метаногена смештених у унутрашњости коморе.

Добијени резултати више су него задовољавајући – метаногени су у стању да без већих те-

Подражавање природних услова Црвене планете у комори Андромеда довело је до значајног открића

шкоћа преживе у оваквим условима. По мишљењу професора Крала и његових сарадника, овај резултат показује да би метански микроорганизми успели да опстану на Марсу. Међутим, професор не жури са закључцима о томе да ли истоветни микроорганизми данас заиста и постоје на Марсу. Они су могли да се развију у негостољубивој околини ове планете, можда се управо сада развијају, а можда ће се развити тек у будућности – засад је поуздано да је Марс место на коме би се метански микроорганизми осећали као код куће, за разлику од свих осталих бића наше планете.

Професор Крал поручује да не треба да нас разочара чињеница што још нисмо у стању да одемо на Марс и проверимо да ли тамо заиста има малих, живих метанских микроба. Вероватноћа да на Марсу има живота сад је већа, нарочито ако се сагледа у светлу мисије свемирске сонде „Марс Одисеј“ која је у мају 2002. године, обилазећи око планете, гамаспектрометром усликала ледени океан испод површине Марса доказавши тако да на Црвеној планети ипак има воде, што су неки досад оспоравали.

Резултати добијени за метаногене не уливају само наду да би на Марсу могло бити живота. У случају да једног дана пожељимо да населимо Марс, метански микроорганизми сјајно би послужили као пионирска врста у освајању планете и такозвано „тераформирање“. Метан, гас који стварају ови микроорганизми, поспешује ефекат стаклене баште чиме би се омогућило подизање температуре и стварање атмосфере на Марсу. Тако би био отворен пут људима да у далекој будућности започну насељавање.

Професор Тимоти Крал указује да у вези са овом замисли има потешкоћа. Но, једно је сигурно, ако човек ипак одлучи да насели Марс, он сигурно неће заобићи помоћ ситне, али издржљиве врсте метанских микроба. Осим, наравно, ако ови микроорганизми већ нису на Марсу. За поуздану проверу те могућности сачекаћемо прве следеће мисије на Црвену планету у наредним годинама, засад само сондама без људске посаде. У међувремену, после ових истраживања потпуно је јасно да једна врста микроба може живети и на Марсу. То није нимало безначајно – искуство са наше родне планете показује

да се живот, ако је негде могућ, пре или касније тамо и развије.

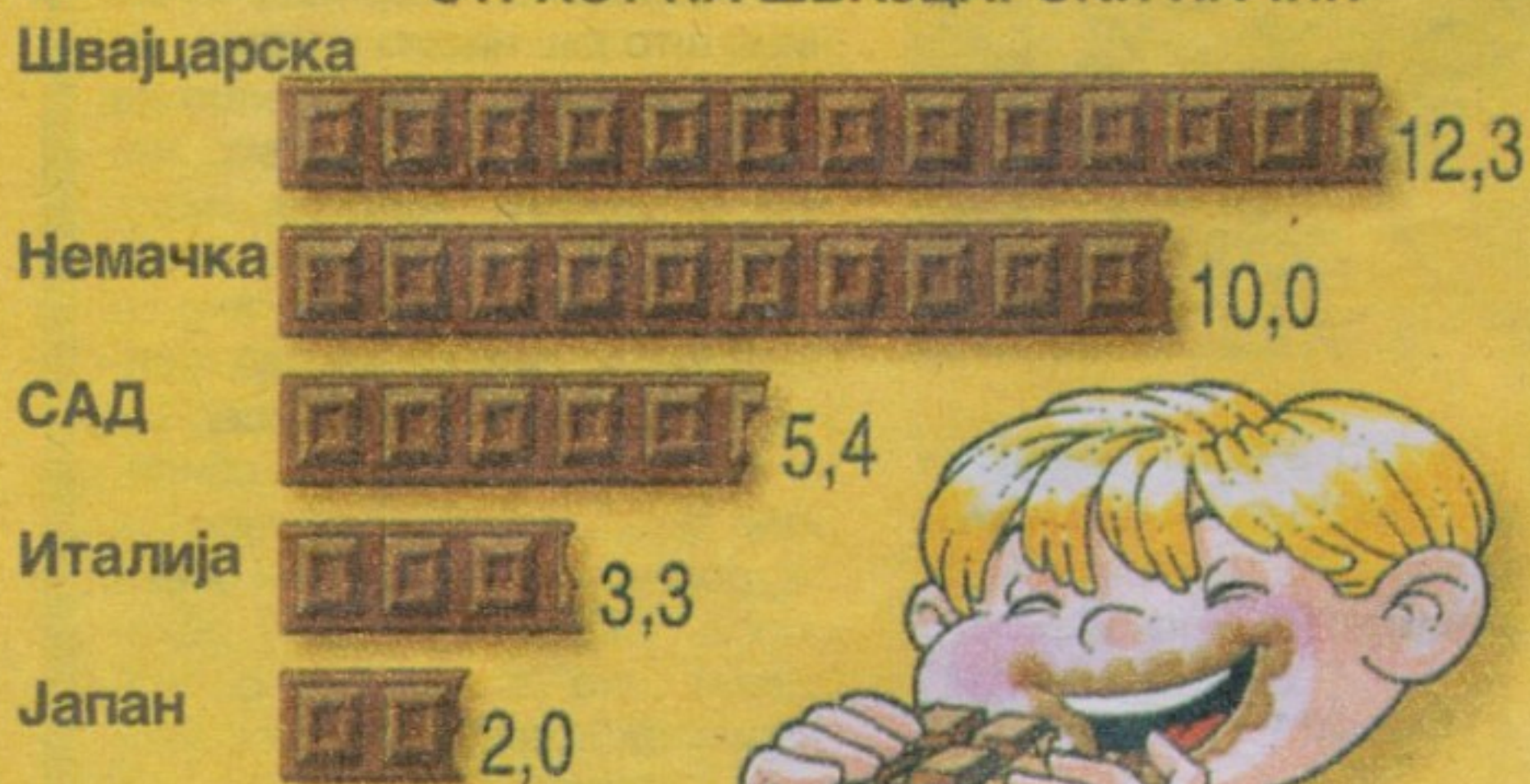
Слободан Бубњевећ

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ЧОКОЛАДНО ЦАРСТВО

СТРАСТ НА ШВАЈЦАРСКИ НАЧИН

Годишња потрошња у килограмима по глави становника

За само двадесетак година, а то је било на почетку прошлог века, Швајцарска је постала „највећа чоколадна светска сила“. Већ 1912. године швајцарске чоколаде чиниле су више од половине читаве светске понуде овог слаткиша. Треба имати у виду да су управо Швајцарци измислили млечну чоколаду, а претходила јој је данас мање популарна „црна“. Пре педесет година ова земља годишње је извозила 26.000 тона чоколаде. Данас јој, изгледа, знатно теже одолевамо: швајцарски произвођачи сваке године извезу 141.000 тона чоколаде!

Швајцарци су на првом месту и као потрошачи чоколаде. Очигледно знају шта је добро... Зато тамошњи нутриционисти – стручњаци за исхрану – брину о њиховом здрављу па је у октобру 2001. године донет закон према ком и најугледнији произвођачи чоколаде у Швајцарској могу, уместо млечних масти (животињских), да користе и мање штетна биљна уља. Неки тврде да те „биљне“ чоколаде не личе на оне старе, али, како је избор заиста велик, могу слободно да се одреде за оне које нису дијеталне ■

ЖЕНЕ СУ КАО ПТИЦЕ

У великим градовима жене се понашају слично птицама у густо насељеним подручјима. Ову смелу тврдњу износи Кевин Мекгрегор, професор биологије на америчком Корнел универзитету. Мекгрегор је проучавао личне огласе у дневним новинама и недељним и месечним часописима. Млади биолог уочио је шта усамљене припаднице нежнијег пола наглашавају у тим огласима. Тражећи будућег партнера, и млађе и старије жене желе материјалну сигурност. Неудате Американке у Сан Франциску, Лос Анђелесу или Њујорку немају времена за романтику. Ако већ одлуче да упознају слободног мушкарца, од њега превасходно очекују да им

тридесет шест

Као у стара времена: шведски музичари свирају никелхарфу

ЗАИГРАЈ УЗ НИКЕЛХАРФУ!

Никелхарфа на рамену свирача

Још од краја 17. века област Валонбрук у Шведској била је земља рудара и ковача. Житељи Валонбрука и данас чувају успомене на сопствену традицију. Иако тамошњим становницима рудници више нису једини извор прихода и без обзира што су ковачнице затворене, Валонбрук – који обухвата петнаестак љупких малих места – живописно дочарава свакодневицу минулих времена. Сваког лета ту се одржавају свечаности музичког инструмента никелхарфе коју још називају шведском харфом. Реч је о жичаном инструменту који се свира уз помоћ гудала, али који има и дирке. Популарност музике која се данас назива „светском музиком“ („world music“) и која свету представља локалну музичку традицију, публици је приближила и никелхарфу.

Древни инструмент севера Европе појављује се на сликама старих мајстора још у 14. веку. На порталу цркве на острву Готланд из 14. века анђели свирају управо никелхарфу. Примерци никелхарфе из 16. века нађени су у Финској и у Норвешкој.

Никелхарфа је била убедљиво најпопуларнији инструмент севера Европе током читавог 18. и 19. века – није било славља и плеса на ком се не би зачуо њен весели тон. Потом је полако пала у заборав. Пре педесет година никелхарфа је могла да се види још једино у музејима. А онда се поново обновило занимање за локалну музичку традицију. Грозница етномузике обузела је читав свет.

Поред класичног репертоара свирачи никелхарфе данас свирају и нове композиције. Сваког лета у једном од најлепших двораца Валонбрука, у околним вилама и на ливадама окупљају се свирачи никелхарфе, музиколози, етнологзи... Прекрасно место за концерте који се одржавају током читавог дана и на којима наступају и солисти и групе никелхарфиста ■

М. О.

Прелиставајући личне огласе, Кевин Мекгрегор уочио је велику сличност између усамљених жена у великим градовима и птица у густо насељеним подручјима

ПОДСТИКНИ
ЗАБАВНИК
20. 9. 2002.

CONTAINER CITY

Opened on Thursday 10th May 200

by

Eric Sorensen

КОНТЕЈНЕР ГРАД

Реч контејнер потиче од латинске речи *continere*, што значи садржати. Некада је означавала „ледењак за превоз свеже морске рибе или меса“. Контејнерима су потом називане и друге врсте великих металних кутија које су служиле за превоз и пренос најразличитијих врста робе, па и ђубрета.

Однедавно је намена контејнера знатно промењена. Уместо да се у њима чува или преноси роба, сада бораве људи! Британска фирма „Урбан спејс менаџмент“, са седиштем у Лондону, створила је први контејнер град – Container city – стамбену четврт с прелепим погледом на Темзу. Свака кућа у „контејнер граду“ сачињена је од 15 металних контејнера који су наслагани један на други. Контејнери, односно мале собе, имају прозоре и балконе, а намењени су ликовним уметницима који их користе као простор за рад.

Уметници су веома задовољни боравком у металним атељеима, па је фирма „Урбан спејс менаџмент“ добила мноштво нових понуда. Између осталог, да на такав начин изграде школске учионице. Учионице у контејнеру? То је управо отелотворење најстрашнијих визија ђака који мрзе школу...■

обезбеди новац. Сасвим супротно од жена које живе у мањим градовима, имају времена да трагају за другим особинама и желе првенствено поузданог, искреног и романтичног човека с којим ће засновати породицу. Новац је пожељан, али је на другом месту.

Каква је ту сличност с птицама? У великим заједницама женкама птица није лако да нађу мужјака који би им се удварао и заводио их. Оне зато, животињским инстинктом, настоје да у што краћем року нађу најснајлажљивијег мужјака – за њега бар знају да ће обезбедити довољно хране будућим птићима. Ако вам је ова тема занимљива, а доступан вам је Интернет, укључите се на сајт: www.cornell.edu ■

МЕДИТЕРАН СЕ КРЕЋЕ!

Пелопонез, а посебно острво Крит, полако се примичу Либији. Калабрија и Грчка све су ближе југословенској обали, док Сардинија вреба њихово место на географској карти!

Када се на овај начин изнесу подаци, неко би заиста могао помислити да је реч о брзом кретању, те да има разлога за бригу. Али, то су само геолошке брзине, што значи веома споро кретање. Примера ради, Крит се сваке године три центиметра помери ка Либији, а креће се најбрже од свих поменутих острва и полуострва. До података о медитеранским померањима истраживачи су дошли путем ласера са сателитских станица. Дакле, још дуго ћемо сви остати на свом месту■

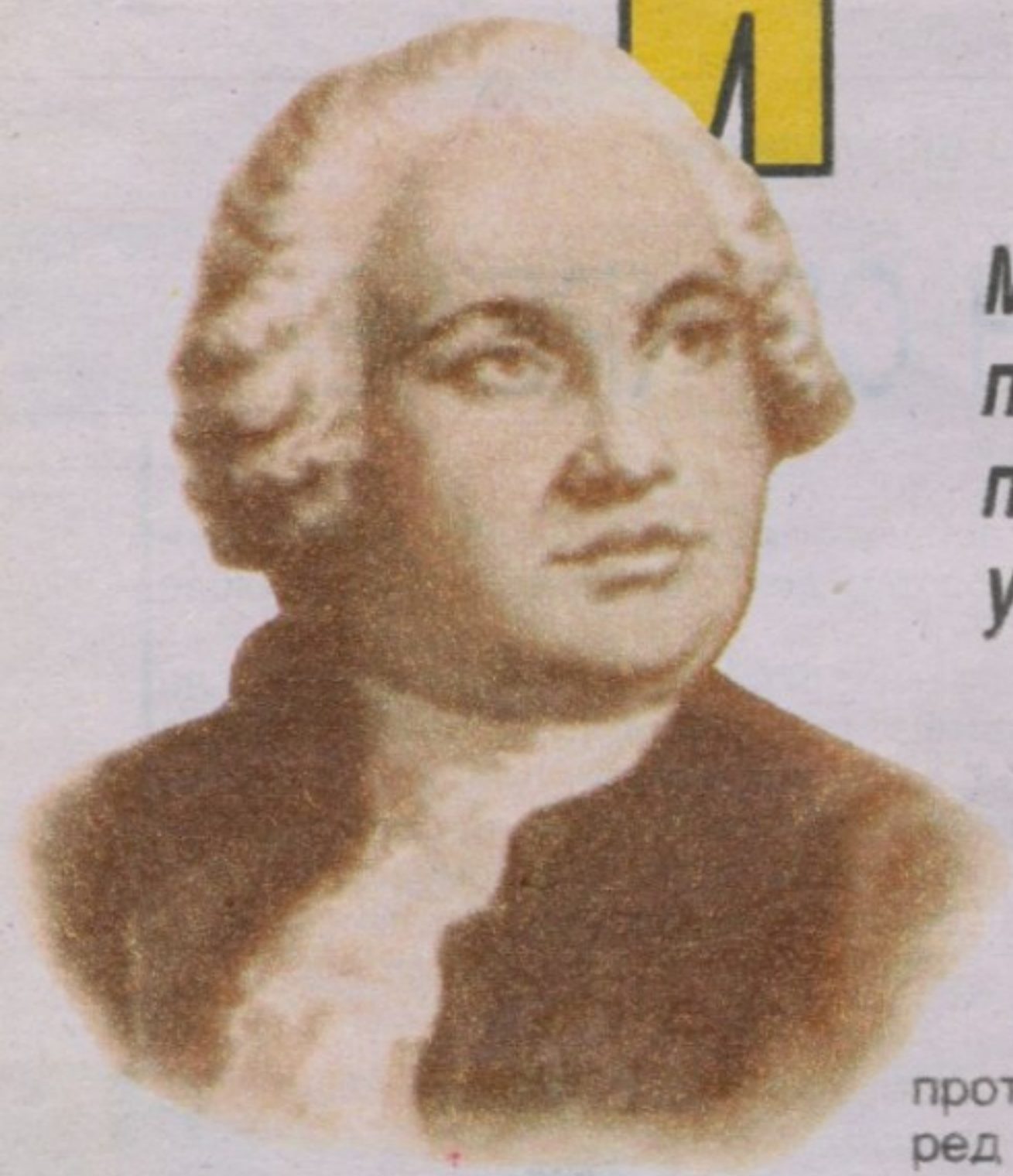
Оно што човек
чита пре
спавања и те
како утиче на
његове снове,
тврди британски
психолог Марк
Благов

КЊИГЕ ЗА ЛЕПЕ СНОВЕ

Човек се буди сав у зноју, ноћне море не дозвољавају му да се опусти и мирно спава. Да разлог узнемирености није можда штиво које је читао пре спавања? На мисао да књиге које читамо увече у кревету могу да утичу на снове дошао је Марк Благов, енглески психолог. Он је испитао десет хиљада особа – чланова библиотеке широм Велике Британије. Многи који су рекли да у постељи читају психолошке романе често се жале на испрекидан и немиран сан. За разлику од њих, особе које одаберу романтичне текстове тврде да имају и такве снове. Љубитељи научне фантастике жале се на врло необичне, често застрашујуће снове. Деца која читају романе пуне насиља у троструко су већој опасности да се ноћу буде и траже родитељску утеху. Одрасли су, изгледа, већ оуглалли на хорор приче. Додатне детаље наћи ћете на сајту www.frontiers4librarises.org.uk■

СКИДАЈ КОШУЉУ И ГУБИ СЕ!

Михаил Васиљевич
Ломоносов:
ни пред ким
није узмицао

Михаил Васиљевич Ломоносов имао је, поред огромног знања, храбро срце и јаке песнице. Кад устреба, умео је да их употреби

против њих, па је тако, поред редовних свађа, једном дошло и до правог шакетања.

Браћајући се са академије, Ломоносов је, као и обично, прошао поред врата свог суседа и колеге са академије Немца Штурма. Баш тада код Штурма су седели сви Немци из академије: управник академске књижаре Прајзер, мајстор словоливац Биткер, преводилац Граве и још неколицина. Дрски Штурмов слуга брецнуо се на Ломоносова коме није требало много. Годинама потискивани гнев на Немце и њихове смицалице у Академији наука сад је незадрживо ускипео. Упао је код Штурма и одмах с врата рекао им неколико увредљивих речи. Скочивши са својих места Немци су покушали да изгурају Ломоносова. Али, први који му се приближио добио је такав ударац да је одлетео у други крај собе. Неколико немачких академика сад је заједнички навалило на Ломоносова који више није знао за себе од гнева. Зграбивши прво што му је допало руке, високи дрвени сталак на који су се ве-

шале власуље, делио је Михаил Васиљевич ударце свом снагом. Домаћица је, вриштећи скочила кроз прозор, за њом и домаћин Штурм, онда је, истим путем, отишао и мајстор словоливац Биткер... Разљућени Ломоносов остао је сам. Није се још ни прибрао кад се Штурм појавио с војницима који су од Ломоносова затражили да пође с њима. Али, доживели су што и Немци. Једва некако шесторица војника успела су да приведу чувеног руског научника и сместе га у притвор.

Осим са колегама академицима, Ломоносов се окушао у боју и са правим пљачкашима. Била је летња петроградска ноћ, светла готово као дан. Ломоносов се запутио у шетњу шумом ван града иако је знао да су пљачкаши често пресретали пролазнике у околини Петрограда. И заиста, зачуо је неко шушкање, а онда угледао и сенке. Паметније је било стати и чекати, али Ломоносов није радо узмицао.

Из грмља су изашла три човека. На њима су биле кошуље и кратке платнене панталоне до колена какве су онда носили морнари. Пљачкаши, схватио је Ломоносов. Брзо се прибрао, стиснуо песнице, коракнуо напред и најближег морнара ударио по глави таквом силином да се овај

Московски државни универзитет носи име Ломоносова на чији је предлог 1755. године и основан

одмах срушио. Други је добио ударац у стомак и сео згрчивши се од бола. Трећег је Михаил Васиљевич бацио пода се и сео му на леђа држећи му спутане руке. „Пусти ме“, молио је морнар. „А шта би ти радио са мном да ме овако држиш?“, упитао је Ломоносов. „Скинули бисмо ти одећу и пустили те“, зајечао је морнар.

„А сад ти скидај кошуљу и гаће и губи се!“, запретио му је Ломоносов.

Историчар, реторичар, механичар, хемичар, уметник и песник, Михаил Васиљевич Ломоносов имао је поред свог великог знања и ту способност – да добро удари песницом кад устреба■

Ива Драшкић-
Вићановић

ПОДТИМНИ
ЗАБАВНИК

20.9.2002.

Ко мисли да научници и људи од духа понекад не знају и да се потуку, грдно се вара.

У јуну 1745. године, први пут откако је Петар Велики основао Академију наука у Петрограду, за академика је изабран један руски научник – Михаил Васиљевич Ломоносов (1711–1765).

Нема ваљда области у којој Ломоносов није оставио трага. Бавио се физиком, хемијом, географијом, астрономијом, изумео читав низ инструмената, поставио темеље руског књижевног језика за који је написао прву граматику, један је од највећих руских песника 18. века, заслужан за оснивање Московског универзитета...

Иако је Петрова академија била руска академија, њоме су дуго година управљали страни научници, понајвише Немци. Ломоносов се цео живот борио

ПАРКОВИ ЗАБАВЕ И УЖАСА

250.000.000

евра кошта изградња најскромнијег, али „високотехнолошког“ забавног парка какви данас ничу у земљама западне Европе, привлачећи огроман број посетилаца који желе да им живот, бар накратко, личи на акциони филм ■

265.000

литара воде сручи се сваког дана на лажни „филмски“ пожар који се приређује за многобројне посетиоце забавног парка „Волт Дизни“ у Француској. То је једна од највећих атракција „Дизнијевог“ француског забавног парка ■

17.000.000

посетилаца сваке године обиђе „Дизнијев забавни парк“ у Токију. Највећу пажњу привлачи атракција под називом Дизнијево море: оно обухвата 700 хиљада квадратних метара. У њему се налазе острва, увале, бродови, па и вулкани ■

37

најпознатијих вулкана света имају прилике да обиђу посе-

Неки људи воле узбуђења: ролер-костер у забавном парку у Шпанији

тиоци забавног парка „Вулканија“ у Клермон-Ферану у Француској. Подразумева се да је реч о вештачким вулканима, копијама правих, постојећих, што не значи да

својом веродостојношћу не уливају страх у кости ■

1285

метара дуг је вратоломни ролер-костер у забавном

парку „Порт авантура“ у Шпанији. Ко се усуди да крене „пакленом“ стазом овог циновског тобогана, имаће прилике да се при великој брзини наглавце окрене чак осам пута ■

100

километара на час брзина је којом се креће „гусеница“ ролер-костера у „Дизнијевом парку“ у Калифорнији ■

160

километара на час достижу брзину вагони ролер-костера у забавном парку „Six Flags Magic“ у Калифорнији ■

87,5

степени нагнута је низбрдица ролер-костера забавног парка у Алтону, у Великој Британији. Сурвавање посетилаца добровољаца жељних узбуђења траје колико је потребно да у гусеници превале 60 метара ове супернизбрдице ■

3

милиона посетилаца сваке године обиђе забавни парк „Гардаленд“ на језеру Гарда у Италији ■

БРОЈЕВИ

Који број не припада овој групи?

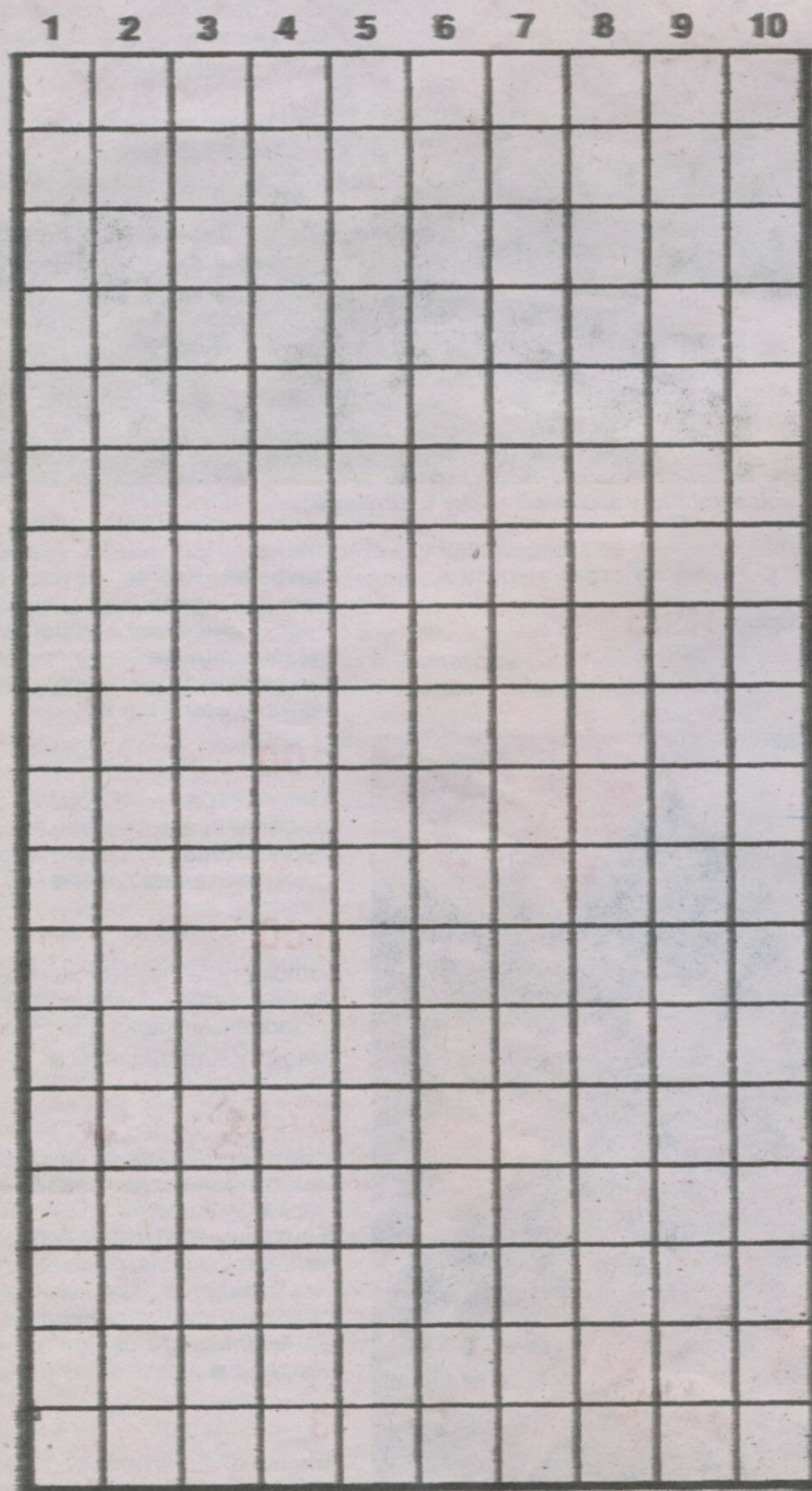
936
972
202

817
615
331

550
312
523

431
743
844

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

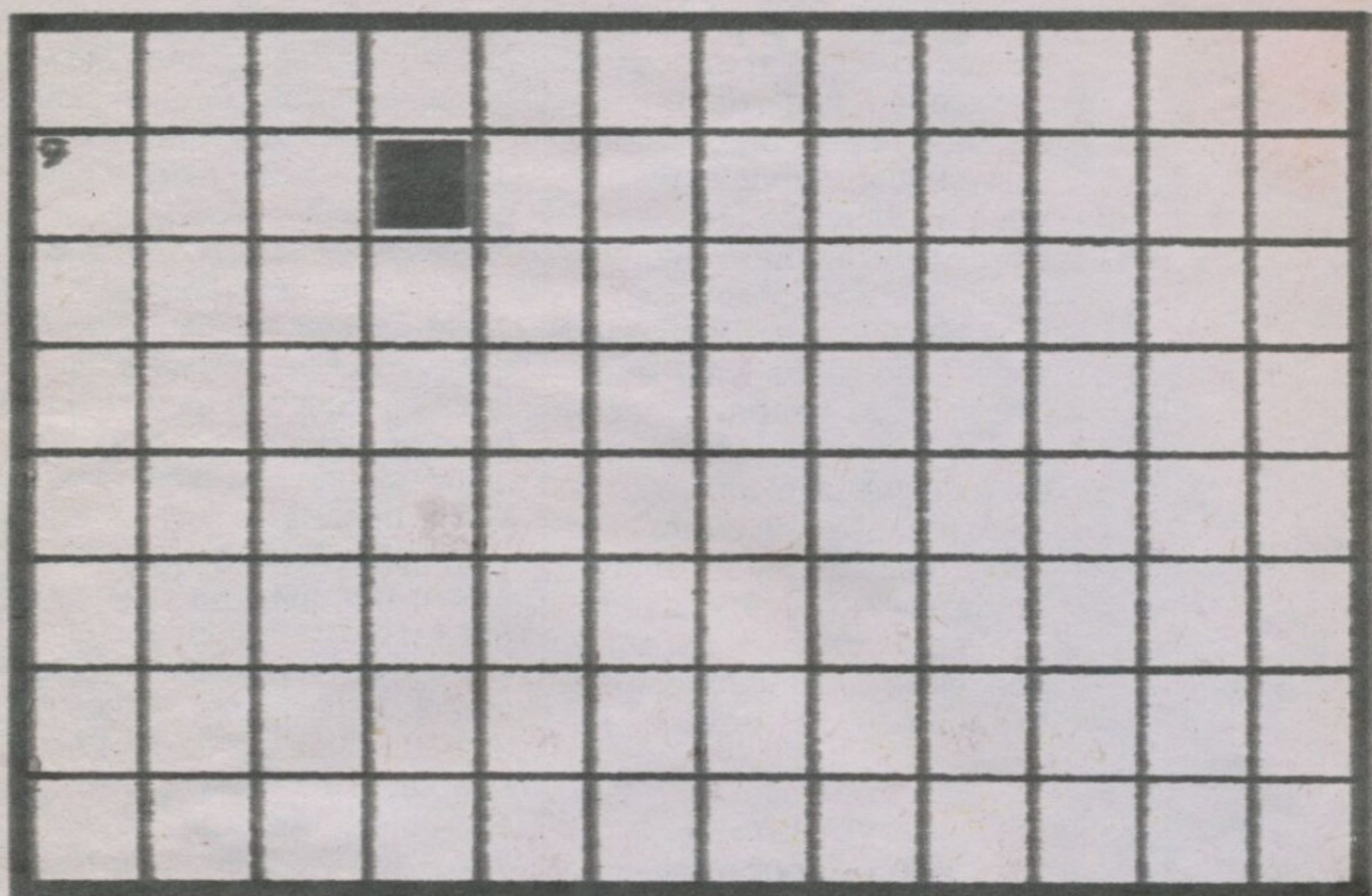
Ова укрштеница водоравно се решава као мозаичка, а усправно као бела укрштеница.

ВОДОРАВНО: АВАРИН, АВЕТИ, АГР, АЛАТКА, АМО, АНУК, АР, АТМ, АУСТРАЛИЈА, БРАК, ВА, ВАРДА, ДОЛИ, ДУКАТ, ЕЛКИ, ИВ, ИР, ЈАПНАЦ, КЛАСИК, ЛАВ, ЛОВРАК, ЛОЈ, ЛОКВА, МИМ, НИМ, ОА, ОПАСАТИ, ОТАР, ПАСТА, ПИЗА, РАНАР, РИТОПЕК, ТАЧНО, ХК, ШТИМАЦ.

УСПРАВНО: 1. Утврђени дворца из 13. века (слика, – Држава у којој се налази дворца са слике – Ознака за пару (2), 2. Стављати у оквир – Име балерине Лукатели (1), 3. Иницијали одбојкаша Ковача – Непрофесионализам – Жила куцавица, било (2), 4. Сирдљива животиња – Животињски пород, окот – Француски редитељ, Луј – Зглоб на руци (3), 5. Фудбалски клуб из Беча – Тестера, жага – Мужар, ступа – Иницијали сликара Арапице (3), 6. Прво слово – Позитивна електрода (мн.) – Нејасно показивати, представљати у основним цртама (3), 7. Северни јелен, соб, ирвас – Препреда – Енглеска мера за површину земљишта – Досетка (3), 8. Тип штампарских слова – Град у чијој се близини налази дворца са слике – Ознака за челик – Ознака за литар (3), 9. Група птица у лету – Женско име, Аврамија – Млокав, атоничан човек (2), 10. Мања арија – Омотач дрвета – Домородачко становништво Новог Зеланда (2) ■

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

Решавајући укрштеницу у којој је укрштано једно црно поље и број 9, откријте положај осталих црних поља и бројева.

ВОДОРАВНО: 1. Најближи сродник, 4. Син Хомера Симпсона, 7. Иста слова, 9. Превремен, 10. Жеравица, 11. Манастир на истоименој планини у Бугарској, 13. Житељ античке државе у Азији, 15. Покуварено јаје, 16. Име и презиме нашег одбојкашког репрезентативца са слике, 18. Упркос свему, 19. Магарећи гласови, њакање, 20. Јуначки спев, 22. Иницијали глумца Алексића, 23. Музичко-сценско дело (мн.), 25. Доњи део посуде, 26. Одисејева

постојбина, 28. Власник чаробне лампе из источњачке приче, 30. Рибар, 31. Иницијали глумца Иствуда ■
УСПРАВНО: 1. Мушко име, 2. Просипати на све стране, 3. Андрићева јунакиња, 4. Одбацивање, 5. Земљишна мера, 6. Дувачки музички инструмент, 7. Плаћени војник у туђој војсци, 8. Хокејашка плочица, 10. Пешчана морска обала, 12. Ходати, корачати, 14. Уметнички стил 18. века, 15. Наш бивши фудбалер, Митар, 17. Чађав, 21. Пасмина малих коња, 24. Мађарски сликар, Ласло

(1846–1879), 25. Иста слова, 27. Иницијали глумца Берчека, 29. Прео и 27. слово азбуке ■

СЛОВО ПО СЛОВО

Користећи свих десет слова, склопите именице:

1. А, В, Ђ, З, И, О, О, П, Р, Ч
2. А, А, Е, И, Ј, Л, С, Т, Т, Ш
3. Е, Е, Е, Е, Њ, О, П, Р, Т, Ђ
4. А, А, Е, И, К, Л, Р, Т, Ц, Ш
5. А, В, Л, Н, О, О, Р, С, Т, Ч
6. А, А, Ђ, И, И, М, Н, О, Р, Ч
7. В, Е, И, К, Н, О, С, С, Т, У
8. В, В, В, Д, Ј, О, О, О, С, Т
9. А, А, Б, В, Г, И, И, Љ, Р, Ц
10. Д, Д, Е, Л, Н, О, О, С, С, Т

МОЗГАЛИЦА

По једном начелу ови зборови су исправни:

ПАСТРИКА + СОМ = 8
ГРГЕЧ + КЕЧИГА = 7
ШТУКА + ШАРАН = 7

Недостаје још један збир:

ЈЕСЕТРА + ЈЕГУЉА = ?

Решења на страни 53

Радио
ЈАМБАНА

Бр. 6407

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(14-21.9.2002.)

1. (2) + PUDDLE OF MUDD
— She Hates Me (4)
2. (5) + SUGABABES — Round Round (4)
3. (1) + BRUCE SPRINGSTEEN
— The Rising (5)
4. (6) + THE HIVES — Die, Alright (3)
5. (15) + TRUCKS — It's Just Pom Mum (2)
6. (9) + SOUNDTRACK OF OUR LIVES
— 21st Century Rip Off (2)
7. (10) + RAINBOW — Feller Fret (4)
8. (11) + THE WHITE STRIPES
— Dead Leaves & The Dirty Ground (3)
9. (12) + WEEZER — Keep Fishing (2)
10. (—) + AEROSMITH — Girls Of Summer (1)
11. (3) + COLDPLAY — In My Place (5)
12. (4) + DEF LEPPARD — Now (5)
13. (14) + ASH — Envy (3)
14. (—) + AVRIL LAVIGNE — Complicated (1)
15. (19) + THE VINES — Out Of The Way (2)
16. (16) + PLANET FUNK — Who Said? (4)
17. (—) + NEW FOUND GLORY
— My Friends Over You (1)
18. (18) + UNDERWORLD
— Two Months Off (3)
19. (7) + THE CRANBERRIES
— This Is The Day (6)
20. (—) + EMINEM
— Cleaning Out My Closet (1)
21. (8) + THE DOVES — Pounding (7)
22. (13) + MOBY — Extreme Ways (7)
23. (20) + DAVE MATTHEWS BAND
— Digging A Deeper (5)
23. (21) + THE STREETS
— Weak Become Heroes (6)

Испаник:

- INCUBUS — Are You In? (8)
JAMROQUE — Corner Of The Earth (8)
NATALIE IMBRIGLIA
— Beauty On The Fire (7)
PET SHOP BOYS — I Get Along (6)

Листу уређује и води: Ал-Нема.

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (1) + RAMBO AMADEUS
— На овим просторима (6)
2. (2) + ENDYMON — Your Frozen Arms (5)
3. (3) + ПРВИ ПУТ — Пре игре (3)
4. (4) + ПРЕСИНГ
— Ритаљ у којој стоји (14)
5. (5) + ORTHODOX CELTS — The Real Me (6)
6. (6) + RAPID FORCE — Hero (2)
7. (7) + COOL FIRE — Babylon A Sinner (10)

Листу уређује:

Давид Вартабедијан.

Гласни редактор: еминције

Данијел Гинков.

(У сарадњи са Round Records-ом)

Мини топ-листе на 105.2 и 91.5 MHz
сваког дана од 18.30 до 19.00

Мајк Хауард
11. августа
2002. године

Уврнуто али истинито

них кантица напуњених водом. Претпоставио је да ће са толико балона успети да досегне бар тридесетак метара висине. За случај да оде превисоко, ваздушном пушком бушио би балоне и тако се безбедно спустио на жељену висину, а касније и на земљу. И. 2. јула 1982. године Лари Волтерс узео је паковање од шест пива, неколико сендвича, фото-апарат, пушку, висиномер, радио-станицу и удобно се сместио у своју баштенску столицу. Пријатељи који су дошли да присуствују догађају пресекли су канап којим је столица била везана на тло.

Обустављен авио-саобраћај

Живот заиста уме да пише драме, али у овом случају у питању је била комедија. Прво што Лари није знао јесте да један метеоролошки балон, запремине 4189 литара, може да по-

тролном торњу: „Нисам пио и знам да ћете мислити да сам луд, али управо сам пролетео поред дасе који лебди седећи у баштенској столици за коју су привезани балони. смрзава се и машине ми...!“

Ларију је заиста постајало све хладније јер није био припремљен за ниску температуру која влада на тој висини. Почео је да пуца на балоне својом ваздушном пушком, али она му је, авај, убрзо испала из руку!

У међувремену је обавештена полиција као и новинари и фото-репортери. Захваљујући њима, ова прича има и материјалне доказе, иначе би све остало на рекла-казала. Полицијци су возилима пратили Ларија, али – како да му помогну? Контролни торањ аеродрома Лонг Бич обуставио је сав авио-саобраћај док се случај не разреши.

Лари је ипак успео да избуши довољно балона пре него што му је пушка испала из руке јер је почео по-

ЛЕТ БАШТЕНСКЕ

Пилот „Бритиш ервејза“ Мајк Хауард покушао је да на бристолском Међународном салону балона 11. августа ове године постави нови светски рекорд – привезан за грозд од 300 балона, намеравао је да достигне висину од 3.5 километара. Нажалост, временски услови омели су га у томе, па се попео на „свега“ 2.5 километара изнад тла. Надахнут филмским подвизима Џејмса Бонда, Хауард је био у смокингу и носио је ваздушни пиштољ израђен по узор на „валтер“ агента 007. Пиштољем је бушио један по један балон, све док се није спустио на земљу.

Ипак, овај подухват тек је бледа сенка онога што је још 1982. године извео лос-анђелески камионџија Лари Волтерс. Његова намера

Пре двадесет година возач камиона из Лос Анђелеса одлучио је да оствари свој давнашњи сан. Била је то и драма и комедија, али пре свега веома опасна игра

и давнашњи сан било је да, у удобности своје баштенске столице, лебди изнад свог предграђа Сан Педро, ужива у призору, направи неколико фотографија и, можда, пређе преко пустиње Мохаве до Стеновитих планина.

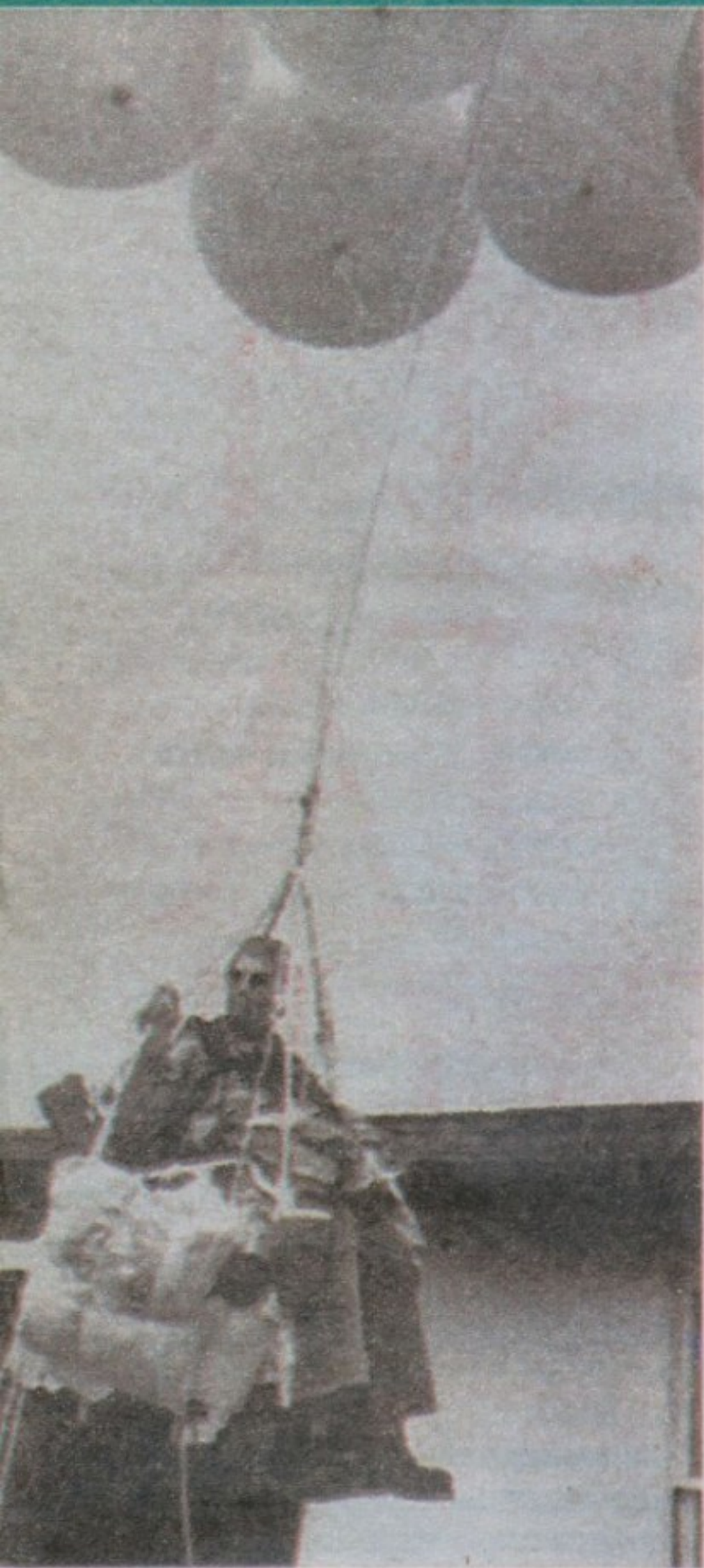
У оближњем војном магацину купио је 42 метеоролошка балона, сваки обима два метра, као и потребне количине хелијума. Грозд надуваних балона везао је за наслоне своје алуминијумске баштенске столице, а као баласт прикачио је са доње стране 35 пластич-

дигне око 4.5 килограма тежине. Зато је грозд од 42 балона сунуо у ваздух таквом силином и брзином да Лари није ни схватио шта се дешава, а већ се обрео на пет километара изнад тла! Природно, уплашио се и преко радија почео да дозива у помоћ. Радио-аматери са којима је ступио у везу дуго нису могли да поверују у оно што им прича.

У међувремену, снажан ветар понео је Ларија према излазном коридору аеродрома у Лонг Бичу где су га убрзо приметили пилоти. Један од њих јавио је кон-

лако да се спушта. Нажалост, ветар га је и даље носио у најгорем могућем смеру – према далеководу у чије су се жице коначно уплели балони остављајући столицу да виси на 2-3 метра изнад земље. Смрт од струјног удара Лари је избегао само захваљујући томе што су канапи имали пластичне омотаче. Са ове висине могао је безбедно да скочи, додуше право у руке полицији, али и мноштву репортера.

Упитан шта га је навело на овако необичан подухват, тридесеттворогодишњи камионџија је одговорио: „Човек понекад једноставно нема мира...“ Од силног узбуђења потпуно је заборавио да употреби свој фото-апарат, те су му једине слике које су остале као

Лари Волтерс
2. јула 1982. године
спреман за пустиловину

сине одштете, а мање због навода оптужнице. Лари је оптужен да је:

1) управљао цивилном летелицом за коју није поседовао дозволу нити је било где регистровао

2) ушао у ваздушни простор аеродрома у Лонг Бичу не представивши се контролном торњу нити је одржавао везу с торњем за све време боравка у том простору

3) представљао претњу за остале летелице са којима је могао да се судари

4) није предузео мере предострожности за заштиту имовине и живота осталих учесника у саобраћају.

Висина одштете коју је Савезна управа летења тражила од Ларија износила је 4000 долара, али су

Највећи грозд на свету –
45 балона напуњених
хелијумом – понео је
Ларија у облаке

се касније нагостили да Лари плати само 1500.

Годинама након своје пустиловине Лари Волтерс био је гост у шоу-програмима широм Америке, причајући изнова и изнова своју причу. Чак је извесно време радио и као домаћин ресторана у ком су све столице биле баштенске – као његова.

Лари је поставио рекорд у летењу летелицом са балонима, али му тај рекорд никада није званично признат пошто није имао одговарајући уређај којим би забележио висину на којој се нашао.

Његова пустиловина надахнула је још једног шалвивцију да уради то исто, овог пута са 57 балона. Кевин Волш узлетео је 1. јануара 1984. године без столице везан за грозд балона обложених алуминијумском фолијом. Због тога је на екрану радара бостонског аеродрома изгледао као цамбо-цет. Савезна управа летења поднела је против њега истоветну тужбу као и против Ларија Волтерса.

Чувени Смитсонијан музеј тражио је Ларијеву баштенску столицу, названу „Инспирација I“ да је изложи као део сталне поставке, а према његовој пустиловини направљен је мјузикл „Лет баштенске столице“, изведен у Филаделфији 2000. године ■

Н. В.

СТОЛИЦЕ

успомена на овај несвакидашњи подухват оне које су направили репортери са земље.

Тужба

Лари је у ваздуху провео више од два сата. Да би се његови балони и столица скинули са далековода, морале су да се пресеку жице, па је Лонг Бич око пола сата био без струје. Поред тога, својим летом изазвао је панику у ваздушном простору. Савезна управа летења поднела је због тога против Ларија Волтерса 17. децембра 1982. године неколико озбиљних тужби. Озбиљне су биле због ви-

И чувени
Смитсонијан музеј
тражио је столицу
Ларија Волтерса

КО
ЧИТА

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

ТАЈ
И
ЗНА

ДОБРО ПАЗИ ШТА ПИШЕШ!

У Београду је 1837. године отворен први „дипитаљ“ код велике чесме због здраве воде и чистог ваздуха“. Која се установа у то време називала „дипитаљ“?

- А: Апотека
- Б: Царинарница
- В: Војна академија
- Г: Болница

Који је велики филозоф овако говорио о Шекспировом „Хамлету“: „То је једна проста-ка и неуљудна драма коју не би сварила ни најпростија оветина“?

- А: Спиноза
- Б: Шопенхауер
- В: Волтер
- Г: Бејкон

Како се назива спроводник бродова кроз канале, речне клисуре и уопште опасна места?

- А: Лос
- Б: Лоц
- В: Лок
- Г: Лог

Шта је вентрилоквија?

- А: Вештина пуштања крви
- Б: Вештина справљања торти
- В: Вештина наметања мачашених зглобова
- Г: Вештина говорења из трбуха

Збирка од 426 басни настала још у антици приписује се Езопу (6. и 5. век старе ере). Шта је по друштвеном положају био Езоп на кога су се угледали и многи каснији познати баснописци, као Лафонтен, Крилов, па и Доситеј Обрадовић?

- А: Војник
- Б: Филозоф
- В: Роб
- Г: Учитељ

Којој јужноамеричкој држави припада архипелаг Галапагос познат по динозаврским корњачама?

- А: Перуу
- Б: Колумбији
- В: Аргентини
- Г: Еквадору

Како се у кулварству назива преливање хране јаким алкохолом који се запали тек пред званицама?

- А: Бланирање
- Б: Фламбирање
- В: Панфрање
- Г: Фаширање

Решења
на
страни 53

Прво заседање најстаријег парламента на свету одржано је 930. године у „Клисурџи свих мушараца“ у коју су могли да stanu сви мушкарци острва држави. На коме се острву то догодило?

- A: Криту
- B: Кипру
- B: Исланду
- Г: Корзице

Како се назива апарат за бележење рада и заморености мишића?

- A: Фонограф
- B: Аутограф
- B: Монограф
- Г: Ергограф

У ком се граду налазе Стара и Нова Пинеотека које спадају у најпознатије уметничке галерије на свету?

- A: Мадриду
- B: Минхену
- B: Милану
- Г: Минску

Ко је брат глумице Ширли Меклејн које је такође познати глумица?

- A: Ворен Бити
- B: Берт Ланкастер
- B: Роберт Редфорд
- Г: Дастин Хофман

По којој је својој особини била позната Ксантипа, жена великог филозофа Сократа?

- A: Завидљивости
- B: Језичавости
- B: Оговарању
- Г: Савесности

Која се наука крије под називом броматологија?

- A: Наука о болести позваној бромом
- B: О болести бромом
- B: О храни
- Г: Вештина израде бромне

Мада се верује да нису је ира тако стигли из Аргентине, њено порекло треба тражити на савима другог крају света. Где је прво колевка тана?

- A: У Средњој Америци
- B: Африци
- B: Азији
- Г: Аустралији

Како се код Римљана назива четврто име, оно које је означавало завичај, почасно звање, карактер или изглед?

- A: Аномен
- B: Агломерат
- B: Аграфа
- Г: Агонија

Шта је водени цвет?

- A: Друго име за локвањ
- B: Окруна на посршени води
- B: Жабокречина
- Г: Инсект који живи крај воде само један дан

Сматра се да је први цензор писане а можда уопште био један војсковођа. Он је својим официрима дозвољавао да пишу писма својима али не је кривом отварао и читао. Ко је био тај први цензор?

- A: Дарије
- B: Тамерлан
- B: Александар Велики
- Г: Ксеркс

По тврђењу историчара први велики тунел био је прокопан пре 4000 година испод једне велике реке. Које?

- A: Тигра
- B: Еуфрата
- B: Инда
- Г: Нила

Приме „Законнику“ Стефана Лазаревича (1385–1427) рудари из Новог Брда имали су два одмора годишње, у пролеће и зиму. По колико дана сваки?

- A: 15 дана
- B: 7 дана
- B: 10 дана
- Г: 8 дана

Чег је у словенској митологији био бог Дајбог или Дамбог?

- A: Грмље и кише
- B: Земље и небо
- B: Сунца и плодности
- Г: Њива и шума

Са шаховских меридијана

НЕМА БЕЗ

У првом проблему решење је 1. d4!, а у другом 1. Sd2!

Трећи проблем је занимљив јер је решење помало необично. Бели у првом потезу промовише пешака са c7 у коња и онда следи форсирани мат.

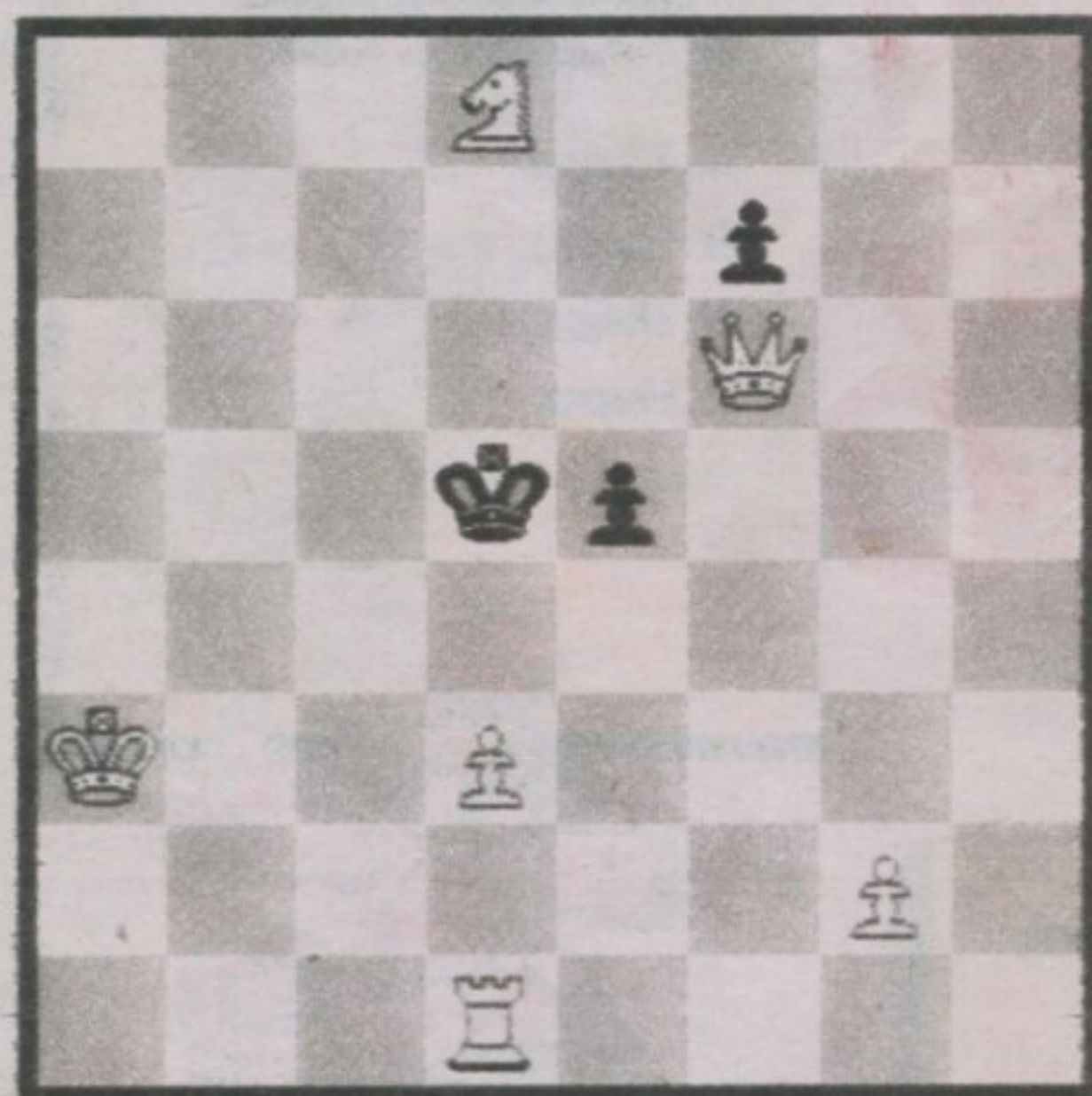
...рекао је Толстој не заборављајући, наравно, да помене књиге. У древној игри на 64 поља уживали су и Ајнштајн, папа Јован Павле II, Роберт Опенхајмер, Лењин... Неке од њихових партија сачуване су...

Сваког дана негде се одржи неко шаховско такмичење. Број шаховских књига прешао је цифру од 30.000 наслова. Шах играју и млади и стари, основци, академици, добитници Нобелове награде... Тешко је побројати сва та велика имена науке и историје која су у шаху налазила тренутке одмора или надахнућа за своја дела. Њихово шаховско стваралаштво, иако узгредно, занимљиво је пошто и оно осликава те личности.

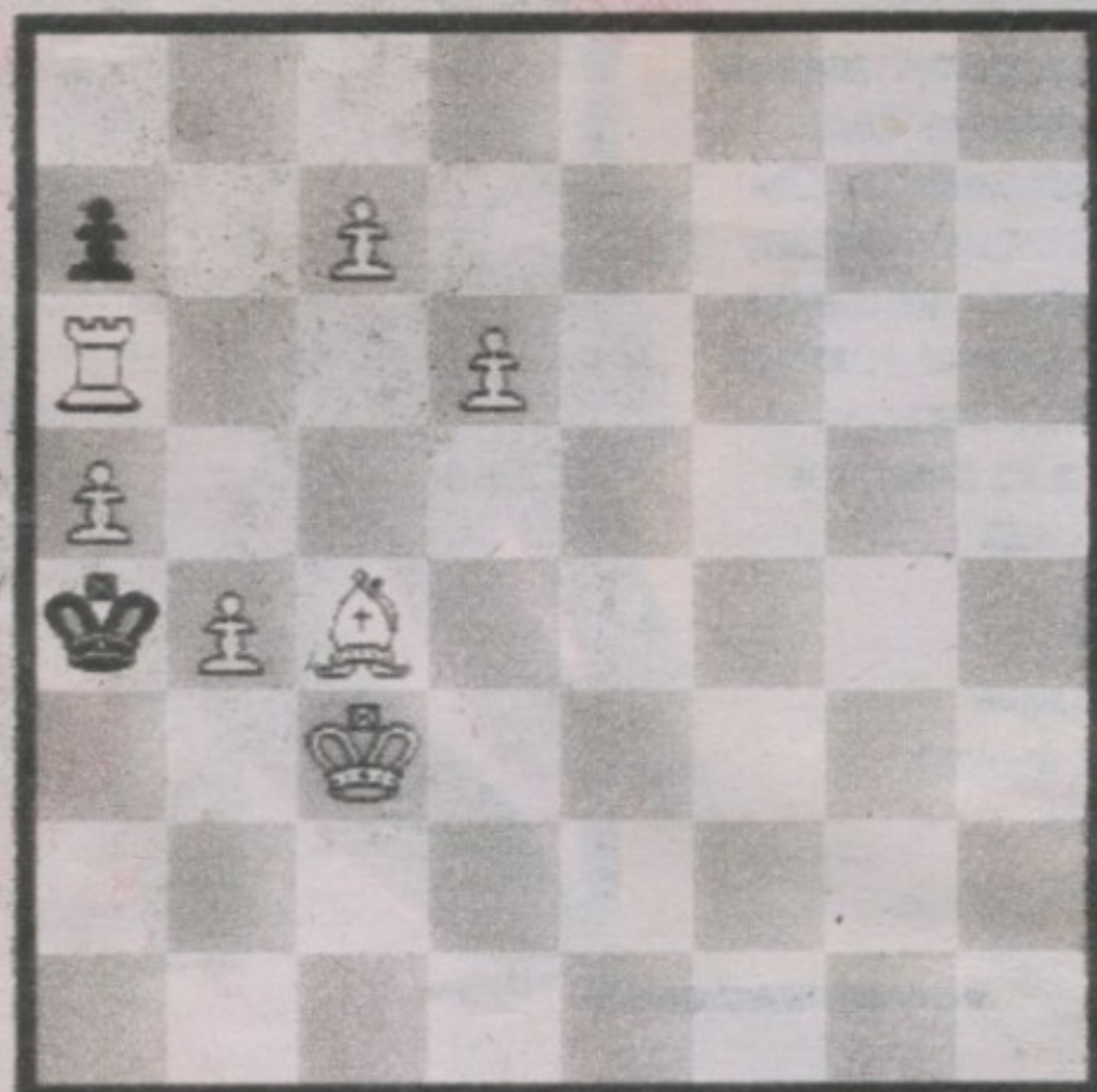
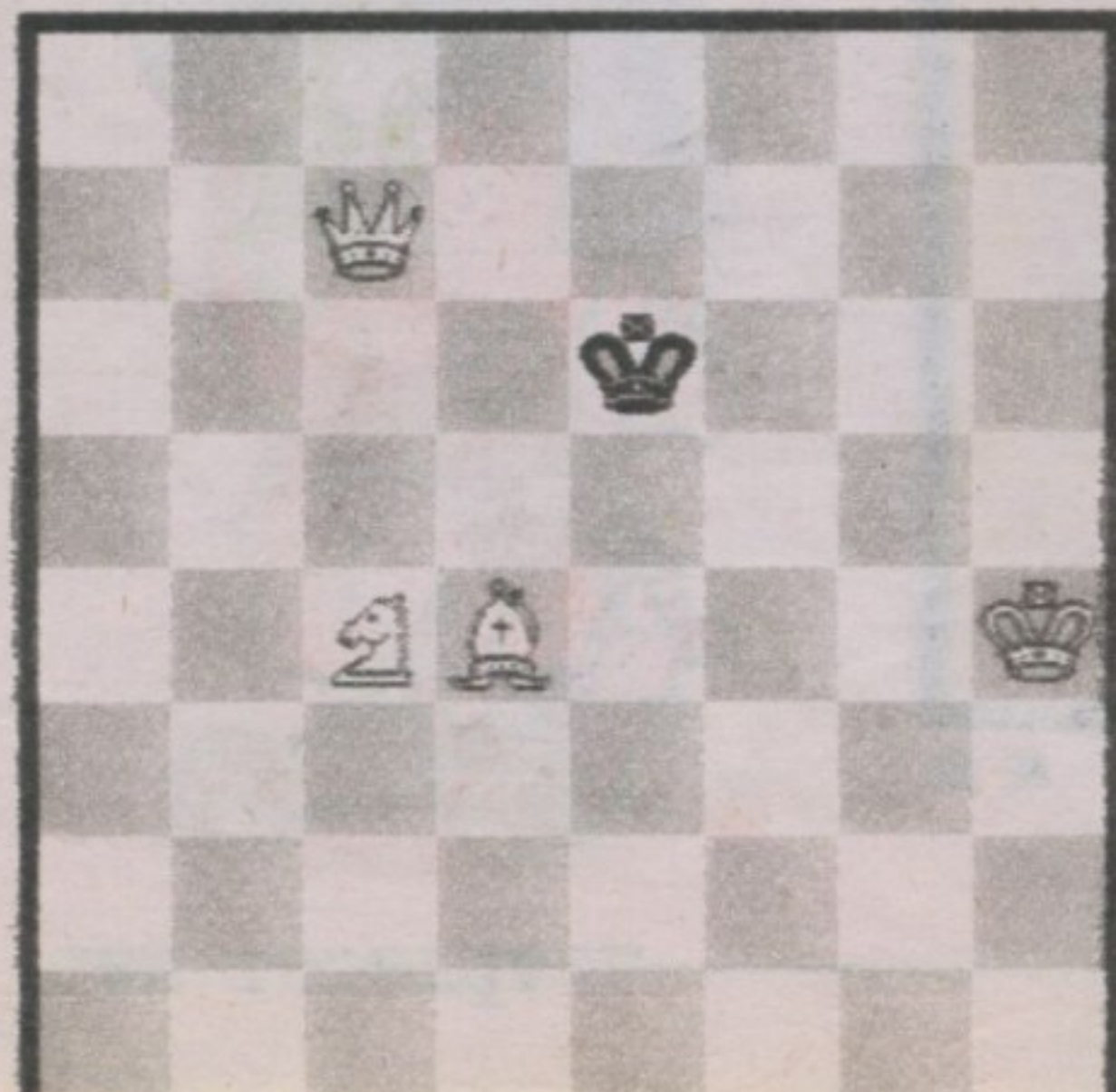
Папа Јован Павле II, чије је рођено име Карол Војтила (1920), у младости се здушно бавио шахом. За време студија теологије он је компоновао више шаховских проблема, а позната је и једна шаховска партија коју је одиграо са партнером Зартобливијем, у Кракову, 1946. године. Будући папа, који је био надбискуп Кракова и кардинал, у овој партији био је црни и у 36. потезу матирао је водича белих фигура.

У прва два проблема задатак је белог да матира црног у 2 потеза.

Проблем бр. 1

Проблем бр. 2

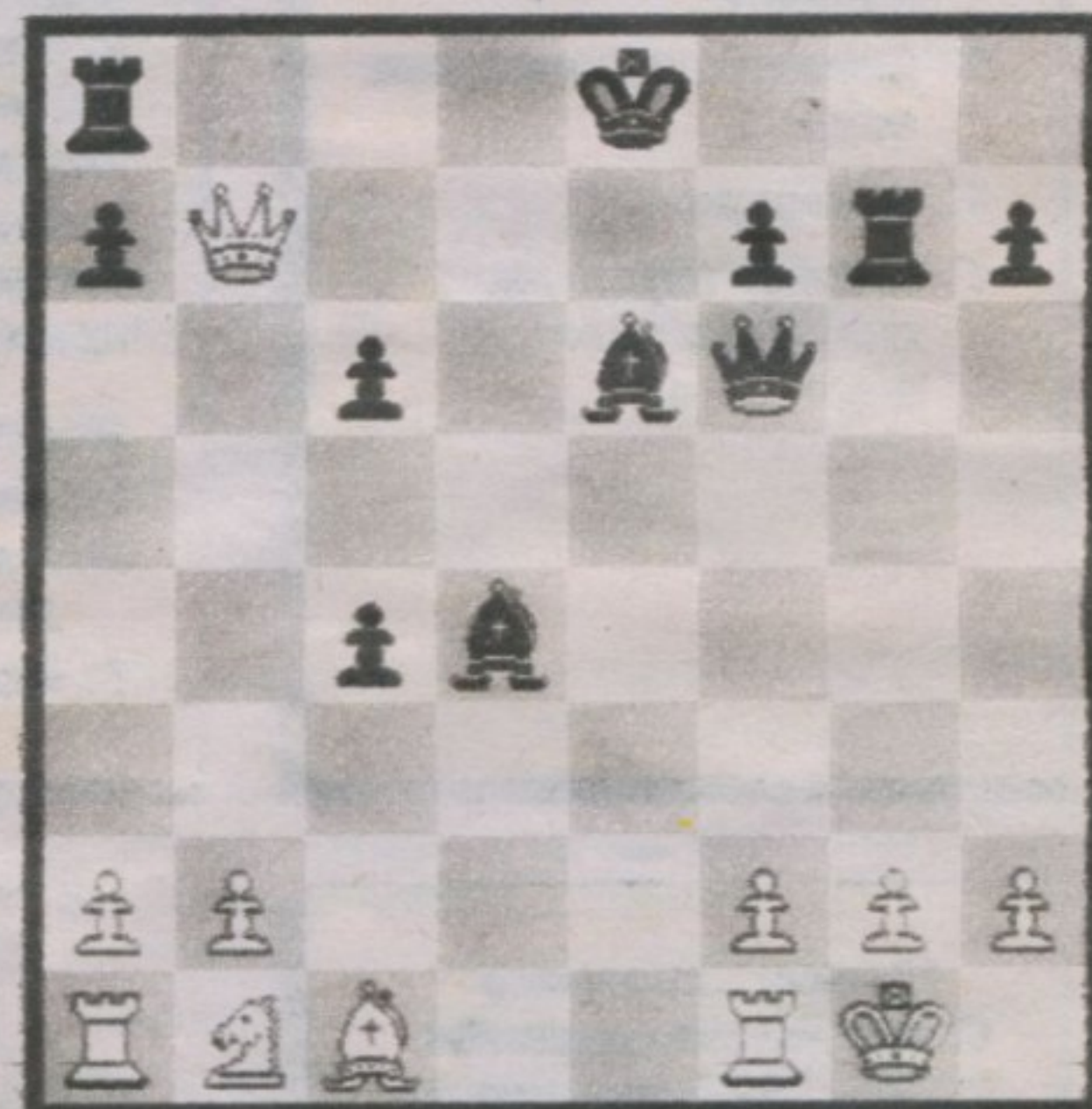
Решење је: 1. c8S! Ka3 2. Sb6 ab6 3. ab6 мат!

У шаховској литератури налази се занимљива завршна позиција из партије коју су у Риму 1875. године играли кардинал Пеци – био је црни – и водич белих фигура, вероватно свештено лице, чије име није забележено.

Ајнштајнова шпанска партија

Алберт Ајнштајн (1879–1955), добитник Нобелове награде за физику 1921. године, најистакнутији теоретичар нове епохе у физици, волео је шах и био велики пријатељ шахиста, између осталих и са другим по реду шампио-

Бели: Н. Н. – црни: кардинал Пеци
Рим, 1875.

Према положају фигура на дијаграму, очигледно је да је црни био бољи играч, па је у 15. потезу, ради матног напада, жртвовао топа: 15. ...Tg2+! Следило је: 16. Kg2 Dg6+ 17. Kh1 Ld5+ 18. f3 Lf3+ 19. Tf3 Dg1 мат.

ном света др Емануелом Ласкером за кога је рекао: „Емануел Ласкер био је, без сумње, један од најзанимљивијих људи које сам упознао у каснијим годинама свога живота. Веома је мали

ЖИВОТА ШАХА...

број оних који су, као Ласкер, успевали да споје такву непоновљиву независност личности са жарким занимањем за све проблеме човечанства.

Забележено је неколико Ајнштајнових мисли о шаху: „Лакше је разбити атом него шаховску предрасуду“ и „У шаху је често машта важнија од знања“.

Ајнштајн је живео у више земаља, а 1933. године, као Јеврејин, иселио се из Немачке и отишао у Принстон (САД) где је остао до краја живота. Тамо је одиграо не знамо колико шаховских партија, али је она са Робертом Опенхајмером (1904–1967), америчким физичарем и професором Универзитета у Калифорнији, који је познат по више проналазака на пољу атомске физике, остала забележена. Зна се да је одиграна у Принстону, али година није позната.

Бели: Ајнштајн – црни: Опенхајмер
Шпанска партија

1. e4 e5 2. Sf3 Sc6 3. Lb5 a6 4. La4 b5 5. Lb3 Sf6 6. 0–0 Se4 7. Te1 d5 8. a4 b4 9. d3 Sc5 10. Se5 Se7 11. Df3 f6? 12. Dh5+ g6 13. Sg6! hg6 14. Dh8 Sb3 15. cb3 Dd6 16. Lh6 Kd7 17. Lf8 Lb7 18. Dg7 Te8 19. Sd2 c5 20. Tad1 a5 21. Sc4! dc4 22. dc4 Dd1 23. Td1+ Kc8 24. Le7. Црни предаје јер је, како би шахисти рекли, „материја надвладала дух“.

Једна од Толстојевих љубави

Велики руски књижевник и мислилац Лав Николајевич Толстој (1828–1910) био је одушевљени љубитељ шаха, игре коју је сматрао делом свога бића. У младости је у шаху налазио моћ за развијање умних способности, памћења, воље, карактера. У познијим годинама шах је за њега био задовољство и одмор, а сваки гост у Јасној Пољани добродошао – поготово ако је знао да игра шах. Њега је чекао покретни шаховски сто на точковима и по жељи играча шаховска табла

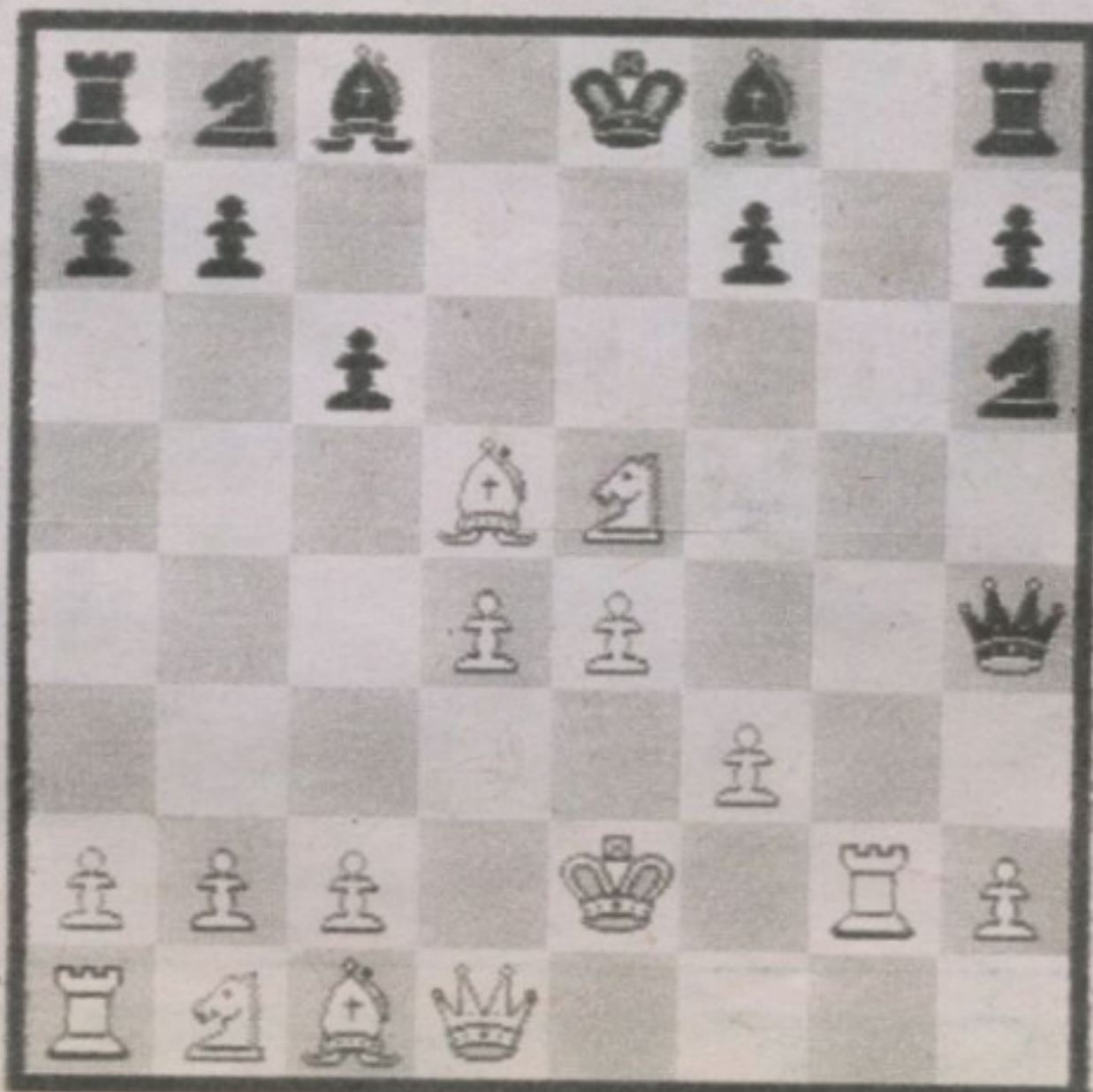
**ЛАКШЕ ЈЕ
РАЗБИТИ АТОМ
НЕГО ШАХОВСКУ
ПРЕДРАСУДУ!**

могла је да пу- тује из просторије у просторију. У једном писму 1864. године Толстој је навео: „Ја не могу да замислим живот без шаха, књига и лова“. У његовој породици шах су знали да играју сви чланови, укључујући и жене. Сам Толстој играо је оштро и није се плашио ризика. Када би победио, остало је записано, није скривао радост победе.

Сачувано је само неколико Толстојевих партија, међу њима и ова коју је играо у Јасној Пољани 17. октобра 1906. године.

Бели: Толстој – црни: Муд,
Краљев гамбит

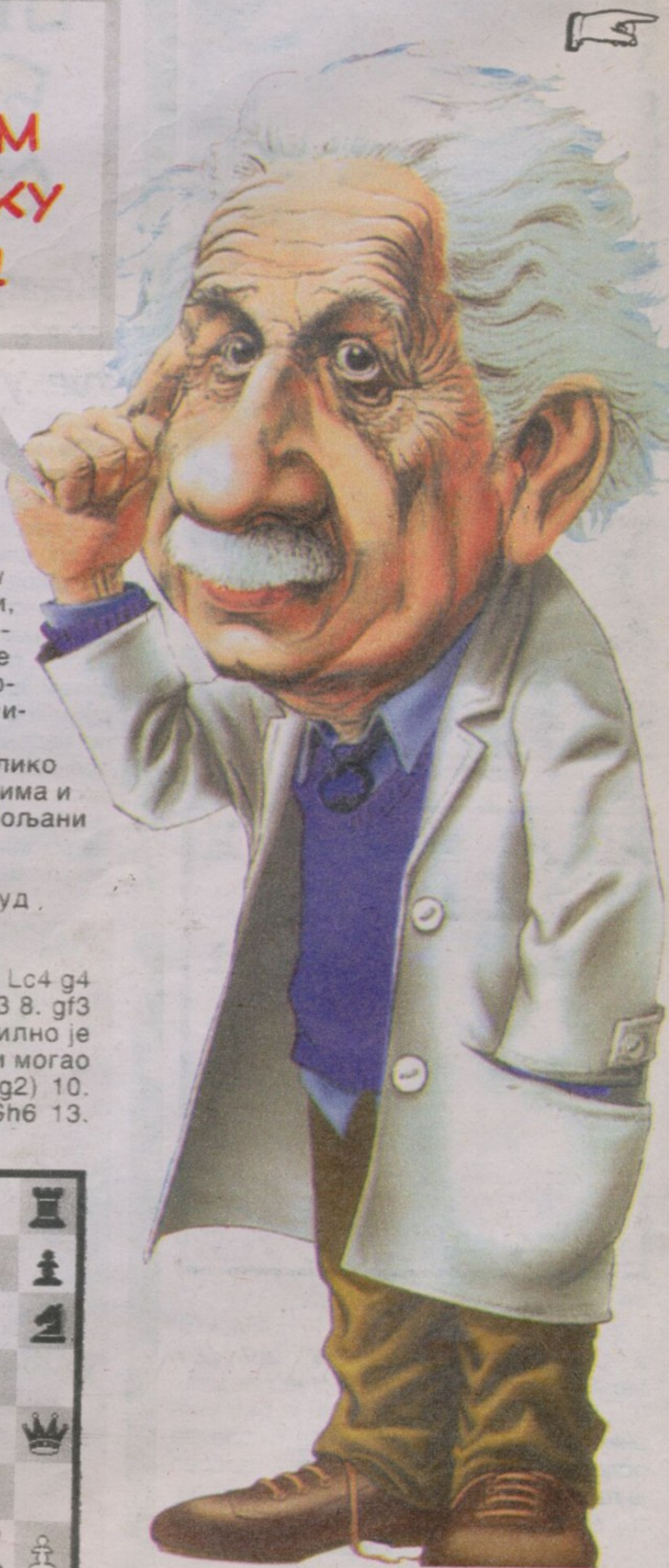
1. e4 e5 2. f4 ef4 3. Sf3 g5 4. Lc4 g4 5. Se5 Dh4+ 6. Kf1 d5 7. Ld5 f3 8. gf3 Dh3+ 9. Ke1 g3 10. d4? (Правилно је било 10. De2, јер је сада црни могао одмах да добије са 10. ... Dg2) 10. ... g2 11. Tg1 Dh4+ 12. Ke2 Sh6 13. Tg2 c6

14. Lh6! cd5 15. Lf8 Kf8 16. De1 De7 17. Sc3 f6 18. Sd5 Dd6 19. Dg3! fe5 20. Dg7+ Ke8 21. Dh8 и Толстој је добио партију.

Једина Лењина партија

Одавно се знало да је Владимир Уљанов – Лењин (1870 – 1924), волео да игра шах, али није могло да се уђе у траг ниједној његовој партији. Тек недавно, више игром случаја, то се ипак догодило. Наиме, пре неколико година у Москви је расформиран Централни музеј В. И. Лењина и један сарадник тог института, који је вероватно био шахиста, предао је руском шаховском мајстору Анатолију Мацукевичу лист из архиве Музеја на коме је била забеле-

четрдесет седам

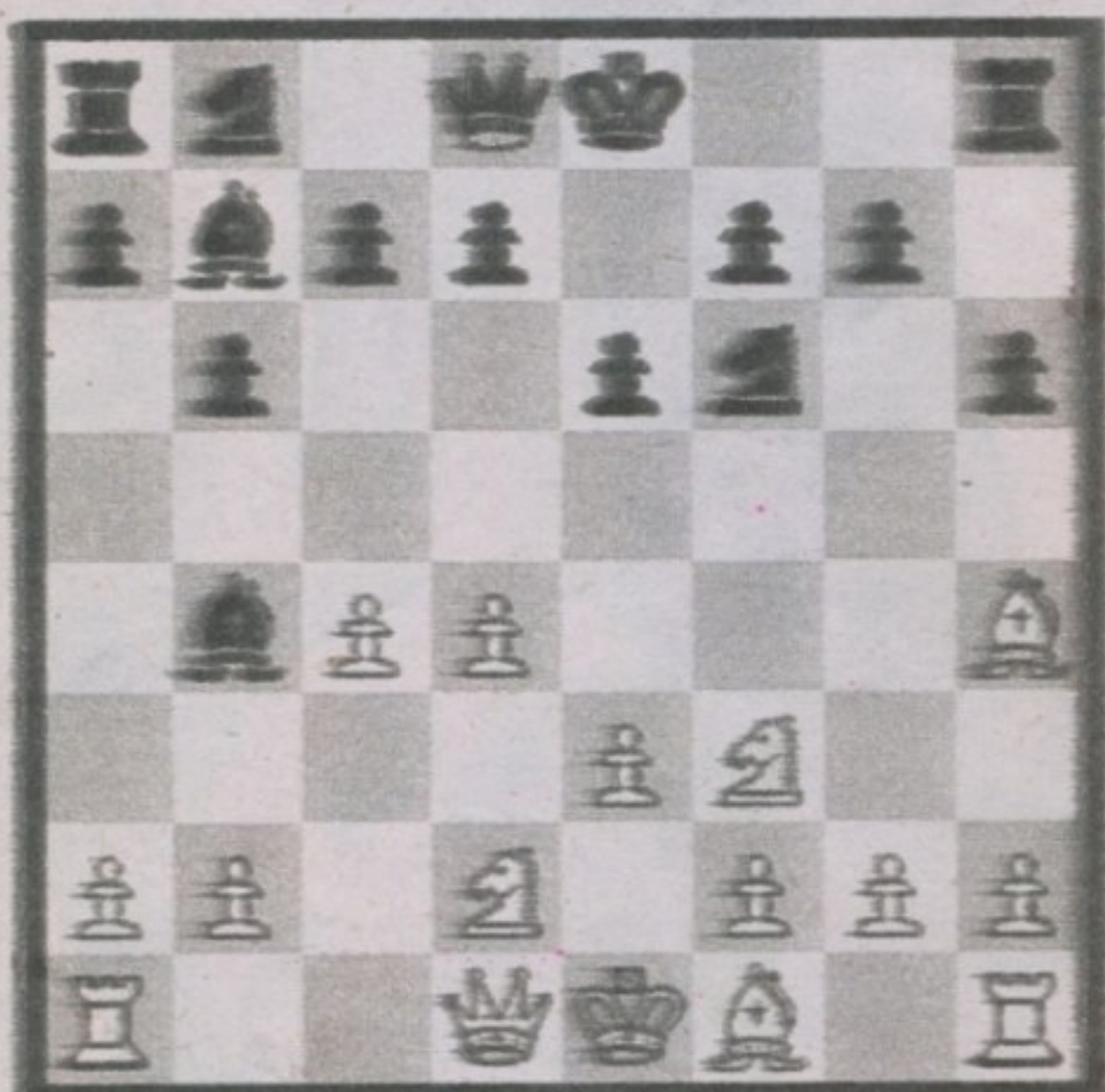
лежена једна Лењина партија од само девет покрета. Ево те партије коју је први објавио руски Шаховски журнал „64“.

В. Старикиов – Лењин
Шушенское, 1. априла 1898. године
Дамина индијска одбрана

1. d4 Sf6 2. c4 e6 3. Sf6 b6 4. Lg5 Lb7 5. e3 h6 6. Lh4 Lb4+ 7. Sbd2? Једино исправно је 7. Sc3 или 7. Sfd2. Овако брзо следи крај.

Роберт Опенкајмер

7. ...g5! 8. Lg3 g4 9. Se5. На покушај 9. а3 црни добија са 9. ...gf3 10. ab3 fg2 и бели губи ловца. У партији је следило 9. ...Se4 и В. Старикиов, који је био учесник петербуршког „Савеза борбе за ослобођење радничке класе“, предао је партију пред губитком фигуре на пољу d2 ■

Славко В. Домазет

четрдесет осам

ЗАБАВНИКОВ 300

НЕ БУДИТЕ ЗЛАТНОГА!

Женку хрчка која брине о младима и најмањи шум може да узнемири. Сву своју децу тада ће у тренутку сакрити у џепове које има у устима

Златни хрчак је глодар, не баш близак рођак миша од кога је лепши и љупкији и нема тако дугачак реп. Дебелушаст је, блиставих очију, невеликих али упадљивих ушију и предњих шапа које подсећају на мале шаке.

Одрастао златни хрчак дугачак је 12 до 18 центиметара и тежак нешто више од сто грама. У свом чупавом, растреситом крзну креће се тегавим ходом, рођени је самотњак и живне само у време парења. Његова љубав, чак и најважнија, кратко траје. Већ после два дана њему је његове изабранице или изабраника – преко главе. Ако се брзо не изгуби, биће изуједана по трбуку и по ушима.

који сежу од краја усана па све до рамена, веома су растегљиви па у њих може да смести залихе које износе до половине његове тежине. Он не окупља само храну, већ све што привуче његову пажњу.

Не кварите му сан!

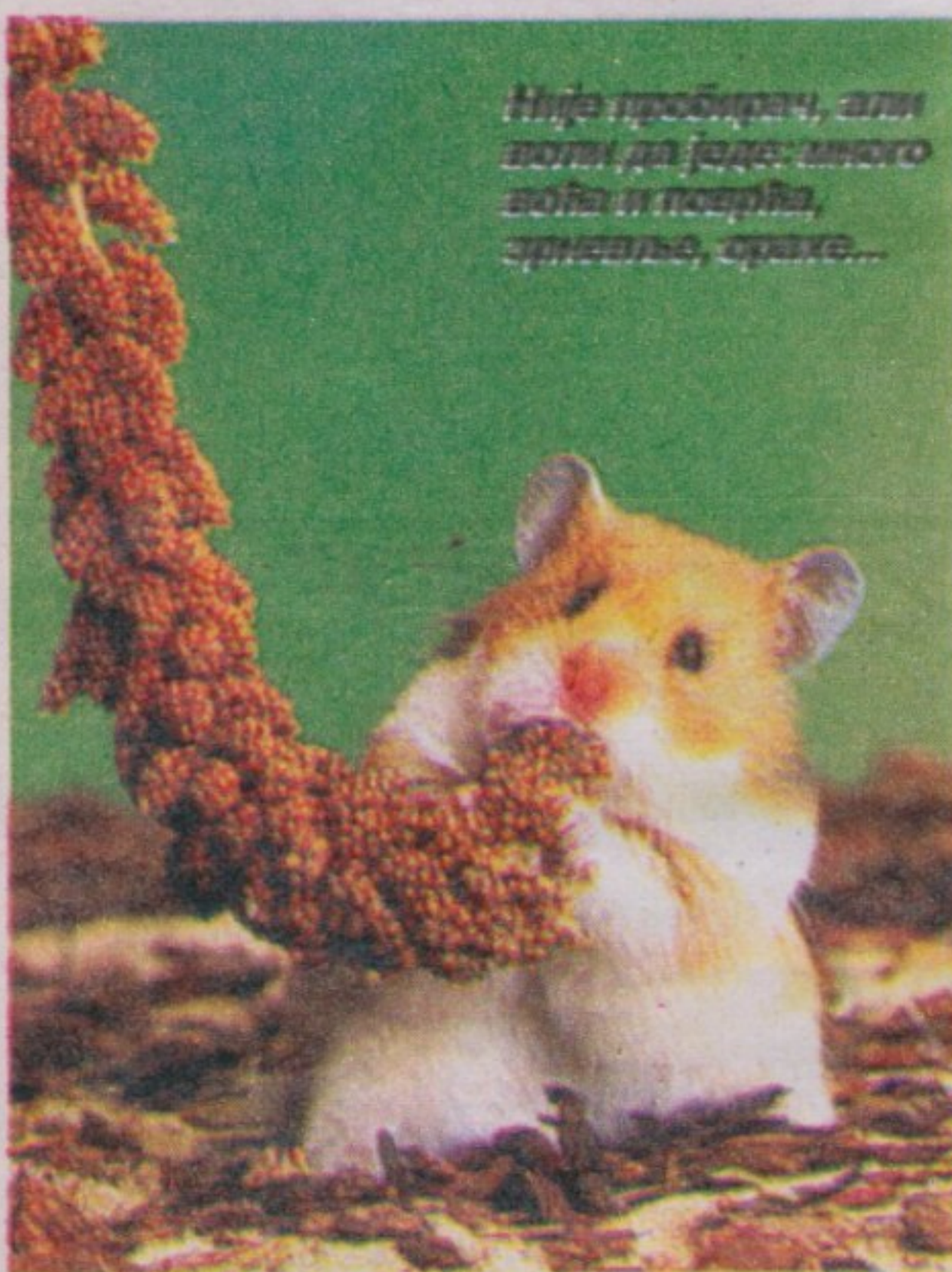
Кад му се неко обрати, хрчак седа на задње шапе, као што то чини беварица, напуни уши, дрхти од радозналости и не окида са посетиоца своје црне очице. Чуло вида није му нарочито развијено, али му је слух одличан као, уосталом, код свих претежно ноћних животиња.

Златни хрчак најчешће је добро расположен, пун поверења према својој околини и дозвољава да га човек узме у руке. Али, ако је лоше воље, он ће свакога ко му се нађе у близини муњевитом брзином утристи својим као иглице оштрим зубима. А лоше је расположен кад га неко нагло пробуди.

Ако се слободно креће по кући, златни хрчак често ће, због своје радозналости и кратковидости, запасти у невољу. На

ђе ли се на столу, може се догодити да претрчи преко његове ивице и падне на под. Иначе, хрчак воли не само да трчи, већ и да се пентра: на кревет, орман, уз

Без бриге!
Уме он да се снађе!

Није пробирач, али
воли да једе: много
воћа и поврћа,
зрнаља, орехе...

Забавник

20.9.2002.

Кад му се
обратите, он седа
на задње шале,
као веверица, и
набуљи уши

Радо
се
вере

Мало хартије,
крупче коња
или...

...мало канапа и — ето играчке!

Точак за трчање мора да буде довољно
велик да хрчак не би криво леђа

нечије панталоне, али често падне.

То су још најмање неприлике које мо-
гу да га задесе. Забележен је случај
једног златног хрчка који се нашао тик
пред једним великим очарским псом
који је зинуо и зграбио га, али скоро у
истом тренутку хрчак је, мало збуњен и
ошамућен, искочио из пасјих чељусту.
Ипак јединствену пустоловину дожи-
вео је један хрчак из Вилтшира у Енгле-
ској, који је тајанствено нестао из куће.
Три дана касније, када је домаћица хте-
ла да из машине извади опрано рубље,
са запрепашћењем је угледала свог до-
бро опраног хрчка који је од силног тум-
бања по бубњу био на смрт уморан и
уплашен.

Десет километара за ноћ

Хрчак који у свом станишту има и
„точак за трчање“ неуморно трчи у њему
из ноћи у ноћ. Тако трчећи он сваке ноћи
преваљивао пет до десет
километара.

Речено је већ да љубав између муж-
јака и женке кратко траје. Та на брзи-
ну створена заједница обома дојади
већ после два дана. Ако их брзо не ра-
ставе, женка постаје нестрпљива и
несрећни мужјак повлачи се, дрхтећи,
у угао кавеза. Или обрнуто.

Женка носи младунце само шесна-
ест дана и то је најкраћа трудноћа у
свету сисара. Она на свет доноси нај-
чешће осам мада, понекад, и четрна-
ест младих. Сви они заједно нису те-
жи од 30 грама. Мајку, која о подмлат-
ку брине сасвим сама, и најмањи шум
може да узнемири. Упали ли неко све-
тлост у просторији у којој се налази, у
стању је да сву своју децу у тренутку
сакрије у џепове у устима.

Мали златни хрчак кад дође на свет
има само два до три центиметра, али
расте брзо. Већ после десет дана, још
пре него што отвори очи, он почиње да
тражи храну и да је трпа у своје џепчи-
ће, са месец дана је самосталан, а са
три месеца већ је способан за размно-
жавање ■

К. В.

Завијају је
сириска пустиња

JA ♥ ПТТ

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

БОЛЕСНИ ОД КЛИМЕ

Стално се говори о томе да се клима променила и зато се сви осећају као да су болесни. Шта је то клима и колико врста клима постоји?

ЈАГОШ Г.
Нови Сад

Климу чини целина временских прилика које владају у неком крају или на неком месту током читаве године. Да би се одредило каква је клима, потребно је водити рачуна о

температури ваздуха, атмосферском притиску, ветровима, влажности ваздуха и падавинама. Постоји пет основних врста климе. *Тројска клима* је кишовита, без хладног годишњег доба. Она је топла, а њена главна одлика је влага која траје током читаве године. Та клима влада у прашумама. *Сушина и жарка*, то је клима пустиње, док је у степама полусушна. Постоји и *умерена клима* с доста

кише која влада на средњим географским ширинама. Лета су топла, а зиме хладније. *Северна клима* одликује се хладним зимама, а *поларна* влада у тундрама и на просторствима прекривеним ледом.

Клима утиче на човеково здравље. Топла клима погодује развоју заразних болести, хладна утиче на реуматизам, али и на све бројнија обољења дисајних органа. Будући да човек и даље немилице

уништава своју природну околину, то такође утиче на промену климатских услова, тако да годишња доба не личе на она раније. Климатске ћуди тешко је данас пратити и предвидети. Озонски омотач се истањивао или је потпуно уништен на више места. Сунце нас греје без заштите и може бити веома опасно. Нажалост, пословица „Ко се сунца крије, боље да га није“ изгледа да више не важи ■

СМАРАГД ЗА ВЕЛИКОГ МОГУЛА

Волела бих да знам ко поседује највећи смарагд на свету.

НИНА Р.
Суботица

Уз остале драгоцености, један необично велик смарагд био је у давна времена део огромног богатства Аурангзеба (1618–1707), великог могула Индије, који је владао просторствима Азије. Област под његовом влашћу обухватала је север Индије, део Пакистана, као и Бангладеша.

Смарагд познат као Аурангзевов смарагд се највреднијим и најлепшим на свету. У Индију је доспео из Колумбије, а донели су га шпански трговци. Има чак 217,80 карата, а тежак је 43,56 грама. Испитивања су показала да је ископан 1695. године у Колумбији. Познајући страст

источњачких владара према драгом камењу, шпански трговци – морепловци, упутили су се у Индију уверени да ће управо ту за драгоцен камен постићи највећу цену.

Данас не знамо колико је велики могул (титула монголских освајача Тимурида који су владали муслиманским делом Индије) платио за велики смарагд. Можда ништа. Нешто друго је, међутим, извесно. На недавно одржаној аукцији код „Кристија“ у Лондону најскупљенији смарагд на свету продат је за 2 милиона и 272.000 долара. Драги камен индијског владара сада је власништво богаташа који није желео да му се обелодани име ■

ДОМАЋИН БРАНИ ТЕРИТОРИЈУ

Да ли су заиста у предности оне спортске екипе које играју утакмице на домаћем терену?

МАРКО КОВАЧЕВИЋ

Земун

Спортске екипе које играју утакмице на свом терену у предности су над супарницима због низа психолошких чинилаца (подршка навијача), али и објективних околности (одлично познавање терена на ком играју). Уколико је реч о мушким спортским екипама, важну улогу имају и биолошки чиниоци: борећи се за победу пред својом публиком, мушкарци имају утисак да на извесан начин бране сопствену територију. Тада расте ниво тестостерона што играчима даје више снаге као и вољу да по сваку цену победе.

Тестостерон је хормон који одређује развој органа и мушких полних обележја (мускулатура, дубина гласа...), а утиче и на понашање, пре свега на агресивност. Испитивања пљувачке у устима фудбалера уочи утакмице показала су да тестостерона има знатно више код оних који играју на домаћем терену. Највећи проценат тестостерона нађен је код голмана домаће екипе ■

ЗАБОРАВЉЕНИ СНОВИ

Зашто некада памтимо снове, а понекад их заборављамо?

ЈОВАНА

Бор

Док спавају, сви људи сањају. Чак и они који тврде да им се то никада не дешава. Снови се, међутим, дешавају искључиво за време REM фазе сна (Rapid Eye Movement), а да ли ћемо упамтити сан, зависи од тога када ћемо се пробудити. Ако се пробудимо и постанемо потпуно свесни одмах после REM фазе сна, а не неке друге сећаћемо се свега што смо сањали.

Време које проведемо спавајући можемо поделити на три једнака дела: у првом делу REM фаза обухвата тек 5 одсто времена, у другом 10 одсто, а у последњем чак 50 одсто. Дакле, лакше ћемо се сетити сна уколико се баш тада изненада пробудимо. Многи људи немају довољно времена за спавање, па их будилник пробуди пре него што наступи тај последњи, најслађи део одмора. Будилник тако брише и све слатке снове ■

МОБИЛНИ ИЗАЗИВАЈУ ПОЖАР?

На појединим бензинским пумпама стоји упозорење да је забрањено користити мобилне телефоне. Зашто?

ЈОВАН СИМИЋ

Земун

У новинама су се појављивале вести о несрећним случајевима када мобилни телефон изазове пожар и експлозију бензинске пумпе. Али, изгледа да у овим причама нема нимало истине. Тако тврде из GSM – Светског удружења произвођача мобилних телефона. А то што на све више пумпи стоји упозорење да је мобилне телефоне забрањено користити, ипак има оправдање. Ако човек држи у руци телефон и сипа бензин или плаћа рачун, може да се догоди да га случајно испусти из руке.

Испадне ли батерија, постоји могућност да се појави варница, а тамо где је бензин заиста је довољна варница па да све у тренутку букне. Батерије имају и вокмени, CD-плејери, али за такве направе не постоји забрана употребе. Претпоставља се да нам пажња највише попусти док користимо мобилни и отуда то упозорење на бензинским пумпама. И треба га поштовати ■

[illegible]

СЛАВИЦА ШЕСТИЊ
Суботница

Ma koliko ti ponašanje ljubimca izgledalo neobično, ono nije bez razloga. Pojedini naučnici te na izgled bez razlogne izliske besa porede sa ponašanjem fudbalskih navijača. Posetioци на стадионима, баш као и мачке, често знају непримерено да

се понашају, потуку се, гађају свим и свачим, ничу док их глас не изда... И у људској и у природи појединих животиња, посебно мачака, постоји наслеђе далеких предака. А ти далеки предци могли су да преживе само ако су били успешни ловци. И кад се твој мачор узнемири, треба да знаш да су му прорадили давни ловачки инстинкти. Јурцањем по кући и уништавањем намештаја твој четвороножни љубимац, Славце, oponаша све оне покрете који се у њему генетски буде као сећање на давна времена кад није био заштићен у кући, него осуђен на преживљавање у природи. Баш као оне мање срећне мачке које живе на улици.

Да је то истина, свима би нам било лакше. Уместо да идемо у пекару, ми бисмо боравили често у природи и брали плодове с дрвећа. Међутим, хлеб не расте на дрвету, мада, истини за вољу, постоји хлебно дрво – *Artocarpus*. То је заједнички назив за чак стотинак врста дрвећа које расте у тропским деловима Азије. То дрвеће је

сродно дуду и даје велики, меснат плод, богат скробом. Због тог својства може да замени хлеб пако није истог укуса. С друге стране, млечно дрво (*Gilgostoidium*) расте у Венецуели и даје слadak и пријатан сок беличасте боје. Укус му је сличан крављем млеку. Да би се добило неколико капи млека са венецуеланског дрвета, довољно је засећи стабло.

SEE IT FIRST

20. 9. 2002.

МЛЕЧНО ХЛЕБНО ДРВО

Чуо сам да постоји дрво
на ком расту хлеб и млеко.
Да ли је то могуће?

ЛУКА
Котор

Дописујте се, људи!

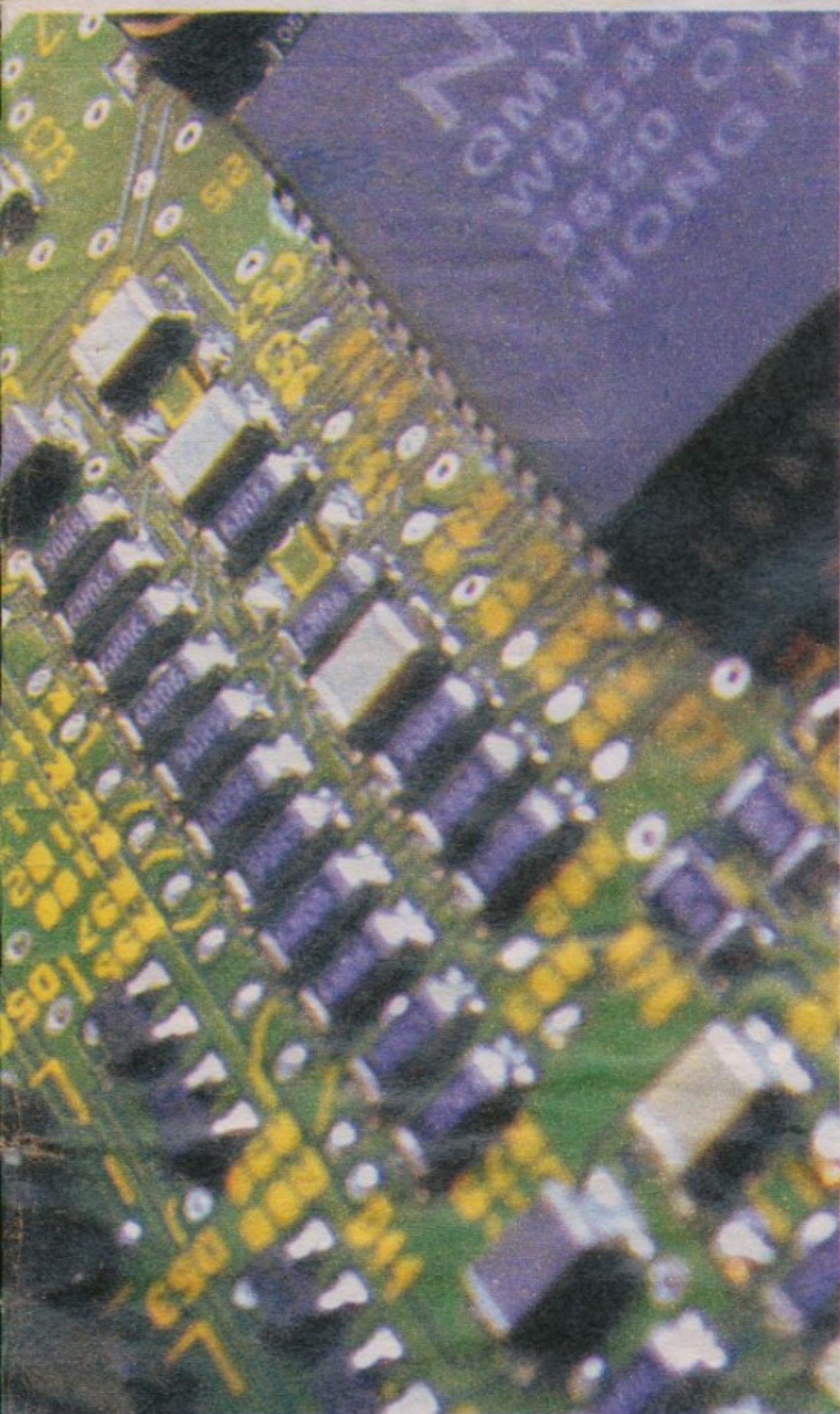
Јелена Сушиковић, Талеуша
Комбушка 66/5, 11000 Београд -
има 10 година, ватрена је зве-
здица, сакупља салвете и обожа-
ва животиње, поготово псе, на
кад порасте жели да постане ветеринар.

Олга Стојановић, 21. август
178, Каменица, 11430 Умчари -
има 12 година, воли поезију и
сликарство, игра тенис и одбој-
ку, учи енглески и италијански,
а пева и у хору. Жели да се до-
писује с децом из целе земље.

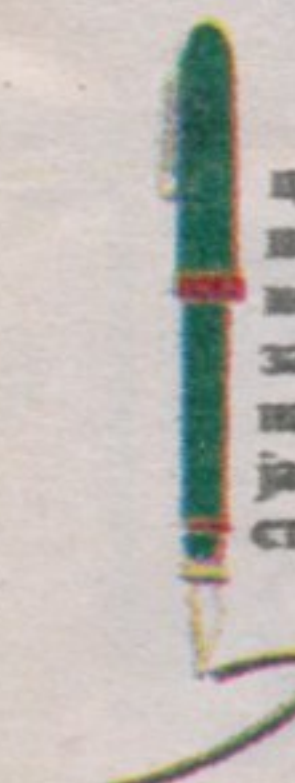
Маја Шунџић, Октобарске ре-
волуције 116/4, 81000 Подгори-
ца - има 12 година, у хорскопу
је Лав, свира клавир, игра тенис
и члан је плесне групе „Jet-Set“.

УВЕК НОВ

Волели бисмо да нам кажеш
да ли се микрочипови у рачуна-
ру временом истроше?

МИЛАН И ЈАНКО
Шид

Да. Од толиког статичког електри-
цитета, претеране употребе микрочи-
пова се временом троше и за отприли-
ке петнаест година вероватно би отка-
зали послушност. Властима рачунара
нестоје зато да га после одређеног бро-
ја година продају и купе нов или да по-
стојећи, уколико је то могуће, дограде
и добију још „машину“. Зато и по-
стоје данас уверење да су микро-
процесори вечни.

Забавник
20. 9. 2002.

РЕШЕЊА

БРОЈЕВИ

331 (у свим осталим бројевима
трећа цифра је разлика између пр-
ве и друге цифре)

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

Аустралија, лонча, Отар, хе, опа-
сати, Азариа, пој, мина, Долги, е,
брак, думат, Ритопек, ва, авети,
Агр, ар, Ловрак, Штимица, аки, Пина,
ранар, а, алатка, а, Нина, Варда, ма,
лава, ати, Јапанац, са, Анук, тачно,
класик, ир, паста, Елони

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

Брат, Барт, пл, ран, жар, Рипа,
Асирац, мућак, Никола, Грбић,
ипак, њака, еп, МА, опере, дво,
Игана, Аладим, риболовац, КИМ

СЛОВО ПО СЛОВО

1. произвођач, 2. стајалиште, 3.
оптерећење, 4. крештаница, 5. по-
чарство, 6. мајмунчар, 7. немис-
лост, 8. војводство, 9. грабљаница,
10. доследност

МОЗГАЛИЦА

9 (број различитих слова)

РЕШЕЊЕ КВИЗА

Ко чита
тај и зна

1-Г, 2-В, 3-Б, 4-Г, 5-В, 6-Г, 7-Б,
8-В, 9-Г, 10-Б, 11-А, 12-Г, 13-В, 14-Б,
15-А, 16-Г, 17-В, 18-Б, 19-А, 20-В.

по старом закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИ ЗАБАВНИК

БРОЈ 2641

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикинот Забавник“ изашао је
28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни
уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибинкар

Издаје и издаштва **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines
(PNM) d.o.o.

Заменик Главни и
одговорни уредник Недељка Сташић

Лично графички
уредник Душан Глушан

Графички уредник
својим Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Билјана Орловић
Љубомир Пагровић
Јован Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Зоран Петковић
Митра Тилес

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција **ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК**
Миленинска 29
11001 Београд, II. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334

централна 3373-111 и 3373-191
преплата 3373-084

Маркетинг агенција Макеловска 31/1
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195100 дина, 3 месеца 585100 дина, 6 месеца 1170100 дина.
Преплата на жиро рачуне број: 40801-603-43054128
и 40801-603-1-2154128 уз обавезу наплате:

ПРЕПЛАТА НА ЛИСТ
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полуподписна/годишња 69 EUR или противвредност
осталих валута. Полуподписна/полугодишња I група -
Европа: 96 EUR, II група - Азија - Африка: 102
EUR, III група - Америка - Аустралија: 108 EUR
или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I **RAIFFEISEN ZENTRAL BANK**
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55052658
Raiffeisenbank Jugošlanija A.I. Београд - Ресавска 22
Swift code: RZBYUUBG
Корисник: 540100-411732424 (EUR) PNM-DOO-Београд
или

II **DEUTSCHE BANK AG**
Swift code: DEUTDEFF - Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка
A.I. - Београд
Swift code: KOBBYUBG - BLZ 9900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM-DOO - Београд
Код уплате обавезно извести
Преплату на лист **Забавник**
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines - 11000 Београд,
29. новембра 241, Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084
Годишњу преплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
E. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

НАСЛОВНА СТРАНА
ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

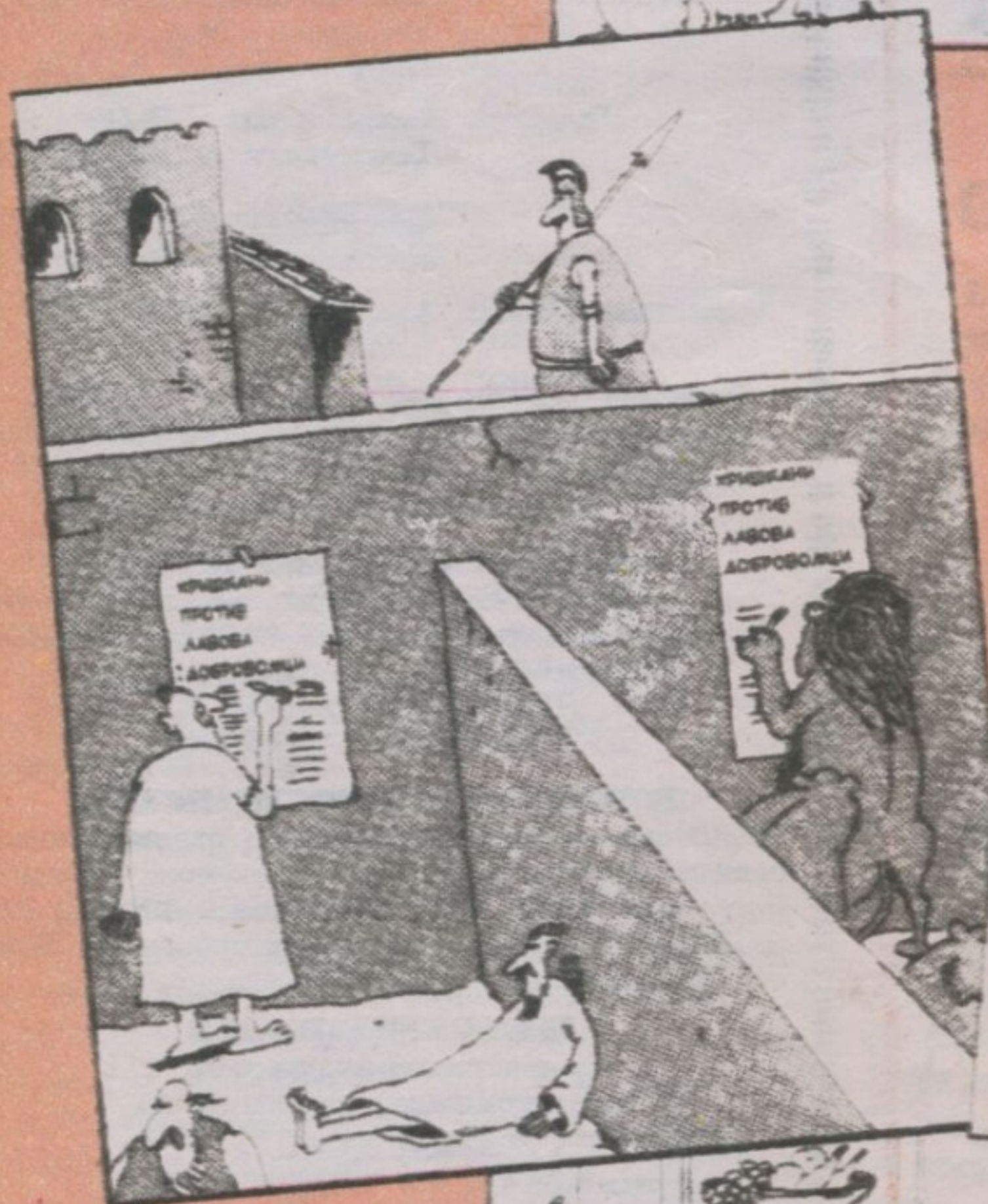
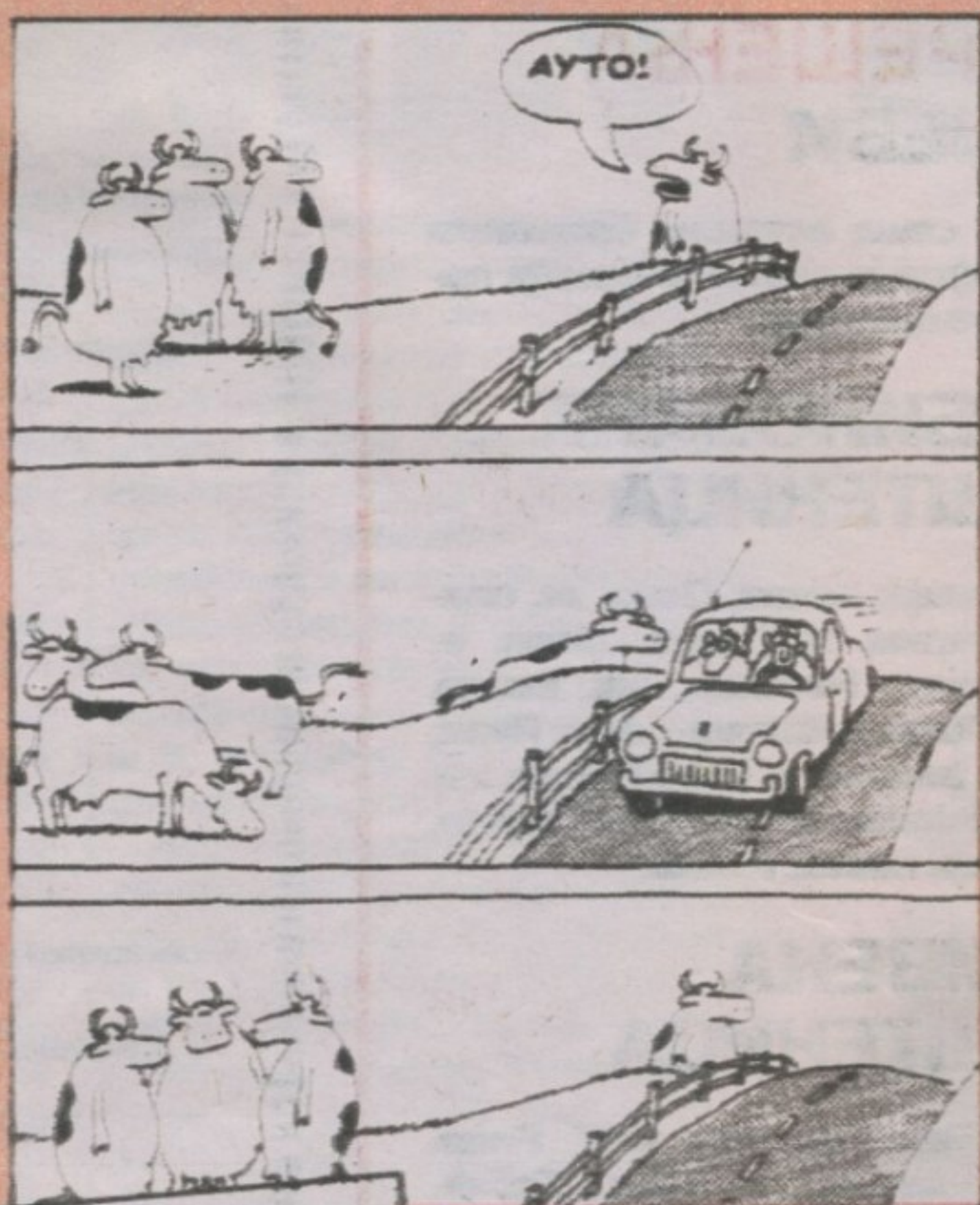
ЧУДЕСНИ СВЕТ

ТАРСОНА

АХ, ТА
ДИВНА
СТВОРЕЊА

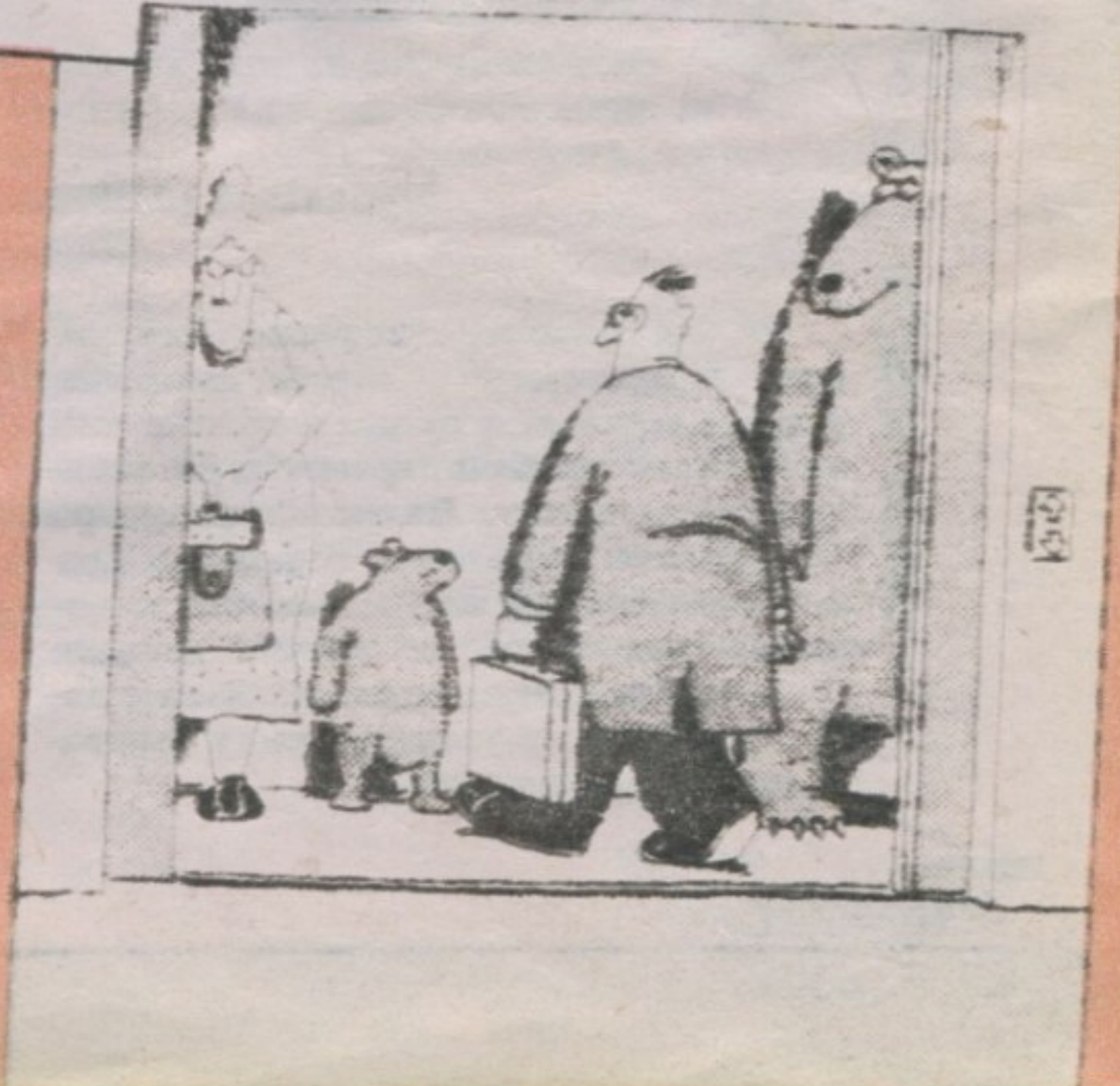
ФЕРИЈА

КАД ЈЕ ФАРМЕР БРАУН
ИЗВАН КУКЕ, КРАВЕ СЕ У
КУКИЊИ ПРОВОДЕ КАО
НИКАДА - СВЕ ДОК БЕТСИ
НЕ ДОЂЕ ДО
НЕОЧЕКИВАНОГ ОТКРИЋА!

НЕСРЕКА ЈЕ СНАШЛА
ГОСПОДИНА СМИТА, БАШ
КАДА ЈЕ, ЗАКУПЉЕН
БРИГАМА ОКО ПОСЛА,
ЗАКОРАЧИО У ЛИФТ И СТАО
ИЗМЕЂУ МАМЕ ГРИЗЛИЈА И
ЊЕНОГ МЛАДУЊЕТА

„ОВО МИ СЕ
УОПШТЕ НЕ СВИЂА...
МЕСОЖАЕРИ ПИЈУ
ЦЕЛО ВЕЧЕ - ПИЈУ
И ГЛЕДАЈУ ОКОЛО.
ПИЈУ ПА ГЛЕДАЈУ
ОКОЛО...“

РЕКЛИСУ О ШКОЛИ

КАДА **ШКОЛСКИ** УЧИТЕЉ СЈЕДИНИ ЉУБАВ ПРЕМА ПОСЛУ И ПРЕМА УЧЕНИЦИМА, ОН ЈЕ САВРШЕН УЧИТЕЉ.

Лав Николајевич Толстој
руски писац
(1828–1910)

ЖИВОТ ЈЕВЕЛИКА **ШКОЛА**. ВУЧЕ ТЕ И УДАРА, АЛИ – ПОДУЧАВА.

Никита Хрушчов
совјетски политичар и државник
(1894–1971)

НЕ УДАЈТЕ СЕ ЗА МУШКАРЦА ДА БИСТЕ ГА МЕЊАЛЕ. ЗА ПРОМЕНЕ СУ ЗАДУЖЕНЕ **ШКОЛСКЕ** РЕФОРМЕ.

Ме Вест
америчка филмска глумица
(1892–1980)

У ВЕЛИКОЈ СТЕ ПРЕДНОСТИ КАДА ВАС ИЗАБЕРУ ЗА ПРЕДСЕДНИКА ДРЖАВЕ. ВЕЋ СЛЕДЕЋЕГ ДАНА ВАШЕ СВЕДОЧАНСТВО ИЗ СРЕДЊЕ **ШКОЛЕ** ПОСТАЈЕ СТРОГО ПОВЕРЉИВ ДОКУМЕНТ.

Роналд Реган
бивши председник САД
(рођен 1911)

ЧИЊЕНИЦА ДА СТЕ БИЛИ НЕПОПУЛАРНИ У **ШКОЛИ**, НИЈЕ ДОВОЉАН РАЗЛОГ ДА ОБЈАВИТЕ КЊИГУ.

Френ Лебовиц
амерички новинар
(рођен 1952)

ШКОЛОВАЛА САМ СЕ ТАМАН ТОЛИКО КОЛИКО ЈЕ ПОТРЕБНО ЗА ГЛУМИЦУ. НАУЧИЛА САМ ДА СЕ ПОТПИШЕМ ИСПОД УГОВОРА.

Хермиона Гинголд
енглеска глумица
(1897–1987)

САСВИМ САМ УБЕЂЕН ДА ЋЕМО ЗА 20 ГОДИНА, ГЛЕДАЈУЋИ НА ДАНАШЊИ СИСТЕМ ОБРАЗОВАЊА КОЈИ СЕ СПРОВОДИ У ВЕЋЕМ БРОЈУ **ШКОЛА**, УПИТАТИ: КАКО СМО УОПШТЕ МОГЛИ ДА ТРПИМО НЕШТО ТАКО ПРИМИТИВНО.

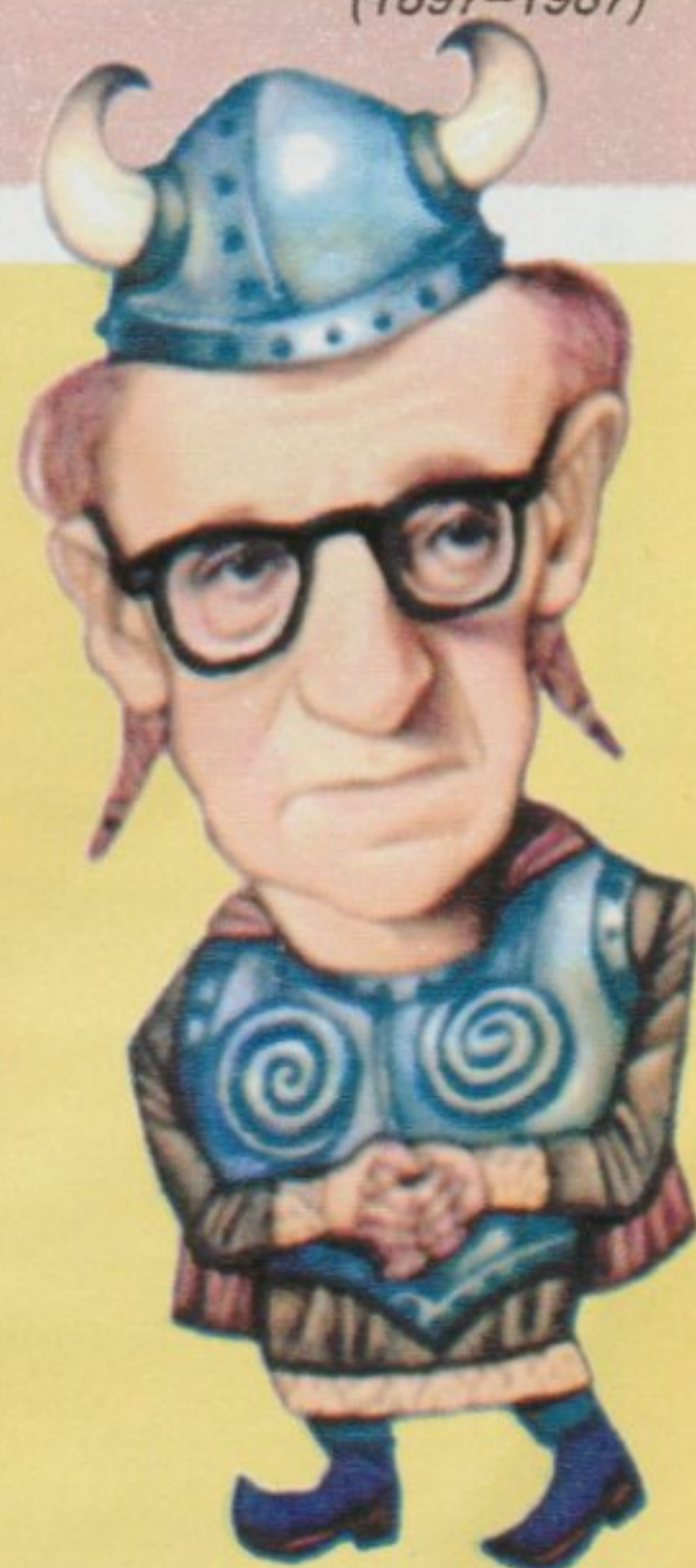
Џон В. Гарднер
амерички писац
(рођен 1912)

ОНАЈ КО ОТВОРИ **ШКОЛСКА** ВРАТА, ЗАТВОРИО ЈЕ ЗАТВОРСКА.

Виктор Иго
француски писац
(1802–1885)

ИМАМ ЈЕЗИВО ОБРАЗОВАЊЕ. ИШАО САМ У **ШКОЛУ** ЗА ЕМОТИВНО ПОРЕМЕЋЕНЕ ПРОФЕСОРЕ.

Вуди Ален
амерички филмски редитељ
гумац и писац
(рођен 1935)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

